

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM

PÉNZÜGYI ÉS SZÁMVITELI KAR

SZAKDOLGOZAT

Márton Réka

Nappali

Pénzügy és
Számvitel

Controlling

2021

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM

PÉNZÜGYI ÉS SZÁMVITELI KAR

Pénzintézetek és vállalkozások szerepe
a Széchenyi 2020-as Program keretei között

Belső konzulens: Tasi Péter

Külső konzulens: Horváth-Szalai Gábor

Márton Réka

Nappali tagozat

Pénzügy és számvitel

Controlling szakirány

NYILATKOZAT

AlulírottMárton Réka..... büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerzés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 2021. év 12. hónap 06. nap

.....*Márton Réka*.....

hallgató aláírása

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS.....	5
1.1. TÉMAVÁLASZTÁS	5
1.2. KUTATÁS KÉRDÉSEI	6
1.3. KUTATÁS CÉLJA	6
2. A SZÉCHENYI PROGRAM BEMUTATÁSA.....	7
2.1. ELŐZMÉNYEK	7
2.1.1. Széchenyi Terv	8
2.1.2. Nemzeti Fejlesztési Terv	9
2.1.3. Új Magyarország Fejlesztési Terv	11
2.1.4. Új Széchenyi Terv	14
2.2. SZÉCHENYI 2020 PROGRAM	16
2.2.1. Európa 2020 Stratégia	17
2.2.2. Operatív programok	18
2.2.3. Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP).....	20
2.2.3.1. A GINOP alapvető célkitűzései	20
2.2.3.2. A célkitűzéseket meghatározó kiinduló helyzet.....	21
2.2.3.3. A GINOP stratégiája	22
2.2.3.4. A GINOP stratégiáját meghatározó tényezők	22
2.2.3.5. A GINOP tematikus céljai.....	24
2.2.4. Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP).....	33
2.2.5. Vidékfejlesztési Program (VP) és a Magyar Halászati Operatív Program (MAHOP).....	35
2.2.6. A Széchenyi 2020 egyéb programjai.....	36
3. FINANSZÍROZÁS.....	37
3.1. EURÓPA 2020 – FORRÁSALAPOK	37
3.2. TÁMOGATÁSOK	40
3.2.1. A támogatások formái	40
3.2.2. A finanszírozás típusai	42
3.2.3. Az elszámolások rendje.....	42
3.2.4. A kifizetés folyamata.....	45
3.2.5. Támogatottak köre.....	47
3.3. PÉNZINTÉZETEK.....	49
3.3.1. Magyar Nemzeti Bank szerepe.....	49
3.3.2. Magyar Fejlesztési Bank szerepe	51
4. A PÁLYÁZATI FOLYAMAT	52
4.1. A PÁLYÁZÁS KEZDETE	52
4.2. A PÁLYÁZATI FELHÍVÁS TARTALMI ELEMEI	53
4.3. A PÁLYÁZAT BENYÚJTÁSA, A PÁLYÁZÁS TOVÁBBI MENETE.....	55
5. ÖSSZEGZÉS	57
6. IRODALOMJEGYZÉK	63
7. ÁBRAJEGYZÉK	67
8. MELLÉKLET	67

1. BEVEZETÉS

1.1. Témaválasztás

A Széchenyi hitelprogram 20 évvel ezelőtt, 2001. januárban került meghirdetésre, amelynek deklarált fő célja a gazdaság teljesítőképességének növelése, ezen belül leghangsúlyosabban a vállalkozások erősítése volt, egy államilag finanszírozott program keretein belül. A Széchenyi Program bemutatását, illetve a kis- és középvállalkozások ebben rejlő lehetőségeinek elemzését azért választottam dolgozatom témájául, mert ezen vállalkozói réteg pénzügyi megsegítése a jelen járványügyi helyzet időszakában, a gazdaság újraindítása kapcsán kifejezetten fontossá vált, és ennek egyik eszköze a hitelprogram. A pénzügyi támogatás révén a forráshiányos vállalkozások kedvező feltételekkel tőkéhez juthatnak, illetve új lehetőség nyílik számukra a vállalkozásuk bővítésére, illetve a foglalkoztatottak számának növelésére.

A program a XIX. századi Magyarország egyik legkiemelkedőbb politikusáról, Széchenyi Istvánról kapta nevét, akit Kossuth Lajos is a legnagyobb magyarként aposztrofált: „...ujjait a korszak üterére tevő és megértette lüktetését. ... kiről elmondhatnók, hogy százados hatásra számított lépései sem korán, sem későn nem érkeztek.” (Kossuth Lajos) Széchenyi a Hitel c. könyvében felvetette az ország modernizálásának szükségességét, majd a Stádiumban fejtette ki részletesen az átalakítás lépéseit. Abból indult ki, hogy a birtokosok önerőből nem, de banki hitelek felvételével képesek lehettek gazdaságuk fejlesztésére: „A hitel lábra állítását tettem szisztémám talpkövéül, mert annak nemléte ... legtehetősb nemzetséginket is megsemmisíti; léte pedig még a legtehetőtlenebbeket is biztosan előmozdítná ...” (Széchenyi, 1833)

A program megalkotói ragaszkodtak Széchenyi István gondolkodásmódjához, eszméjéhez, a Széchenyi elnevezéssel jelezni akarták, hogy a XXI. századi program nem csak nevében azonos a legnagyobb magyarral, hanem célkitűzéseiben Széchenyi gondolkodásmódja tükröződik vissza. A vállalkozások pénzügyi megsegítése és hitelhez juttatása alapvető fontosságú egy ország gazdaságának fellendítéséhez. Ebben a tekintetben párhuzam húzható a Széchenyi reformgondolkodása és a modern kori gazdaságpolitikai célkitűzések között. A kérdés fontossága pedig még élesebben vetődik fel a jelen járványügyi helyzetben meghirdetett gazdasági újraindítási program kapcsán.

A Széchenyi Program első változata az uniós tagsággal átgondolásra és átdolgozásra szorult. Ezt követően megjelent az Új Széchenyi Terv, amely hosszú távú gazdaságfejlesztési célokat határozott meg és a foglalkoztatás bővítéséhez, a gazdasági növekedés feltételeinek

megteremtéséhez, illetve az ország versenyképességének javításához kitörési pontokat fogalmazott meg.

Manapság több hasonló, a vállalkozásokat segítő hitelprogram is létezik, amelyeket a Magyar Nemzeti Bank indított el, mint például a Növekedési Hitelprogram (NHP), az NHP Hajrá! és az NHP +. Jelen dolgozatom ezek közül kifejezetten a Széchenyi hitelprogram struktúrájával, gazdálkodási környezetre gyakorolt hatásaival kíván foglalkozni.

1.2. Kutatás kérdései

A dolgozatom témájával kapcsolatban három fő kérdést tettem fel, melyekre a kutatás során keresem a választ. Ezen kérdések nagyban felölelik a témát, melyeket megválaszolva átfogó és letisztult képet kapunk a Széchenyi Program és a vállalkozások, pénzügyintézetek kapcsolatáról.

A kérdéseim a következők:

1. Mi a hitelprogram deklarált célja?
2. Kik vehetnek részt a hitelprogramban, és milyen feltételekkel?
3. Milyen hatást gyakorol a vállalkozásokra a hitelfelvétel?

1.3. Kutatás célja

Kutatásom célja, hogy az előző pontban leírt kérdésekre megtaláljam a választ és ezáltal komplex formában mutassam be a Széchenyi Programot. A szakdolgozat írása során interjúkat készítettem Falaty Mátéval, aki pályázatíróként dolgozik az NLC Tanácsadói Csoport Kft.-nél, illetve Korcsik Ildikóval, aki az OTP Bank Budapesti régiójának munkatársa, vállalkozói tanácsadó. Emellett külső és belső konzulens is segítette a munkámat, akik jelentős ismeretekkel rendelkeznek a témáról.

Úgy gondolom, hogy a kutatás nagyban segíti a pénzügyi szakterületen eddig megszerzett ismereteimet, pontosabb képet kaphatok arról, hogyan is működnek Magyarországon a pályázatok, milyen feltételekkel és milyen támogatáshoz juthatnak az éppen kezdő vagy bővülni kívánó vállalkozások. Emellett áttekintést kaphatok mindazon gazdaságpolitikai környezetről és annak változásairól, amelyek között a szóban forgó támogatási program egyes változatai megszülettek, illetve működtek. Egy ilyen irányú tudás – véleményem szerint – előnyömmre válik és hasznos lehet, ha egy későbbi időpontban saját vállalkozást indítanék. Reményeim szerint – nem utolsósorban – az elemzés hozzájárulhat esetleg ahhoz is, hogy a pályázatok világáról a laikusok előtt eddig kialakult bonyolult kép kicsit közérthetőbb legyen.

2. A SZÉCHENYI PROGRAM BEMUTATÁSA

2.1. Előzmények

Az első igazi Széchenyi Terv a reformkorhoz köthető: a legnagyobb magyar 1848. január 25-én, Pozsonyban jelentette meg a „Javaslat a magyar közlekedési ügy rendezésirül” című átfogó, közlekedésfejlesztési munkáját, amely az ország legelső, minden közlekedési ágat magába foglaló terv volt, jelezve ezzel azt, hogy a közlekedésfejlesztés jelentős szerepet tölt be az ország gazdasági újjáélesztésében. A közlekedésfejlesztés a modernkori Széchenyi Programokban is mindvégig megjelenik, különböző elnevezésekkel annak egyik fő pillérét alkotja (Környezetvédelem és Infrastruktúra Fejlesztés Program (KIOP), Közlekedési Operatív Program (KÖZOP), Közlekedésfejlesztési Program, Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program (IKOP)). A modernkori Széchenyi Programok azonban már komplexebb és szerteágazóbb módon fogalmazzák meg az ország gazdasági fellendítésének irányait, figyelmet szentelve – többek között – a gazdasági versenyképességnek, vállalkozáserősítésnek, regionális fejlesztésnek, energiatakarékosságnak és energiahatékonyaságnak, humán erőforrás- és foglalkoztatás-fejlesztésnek, vidék- és agrárfejlesztésnek, illetve a környezetvédelemnek is. (www.iho.hu)

A rendszerváltás után az állami beavatkozások hosszú távú stratégiai tervezése háttérbe szorult. A társadalmi-gazdasági átalakulás következtében a gazdaság teljesítménye jelentősen visszaesett, ezért a fő hangsúly a stabil gazdasági növekedésre helyeződött. A fejlesztések túlzottan koncentráltak voltak: néhány térségre és ágazatra összpontosultak, felemésztették a fejlesztési források nagy részét, a források több mint 60%-át az oktatás, a mezőgazdaság és a közlekedési infrastruktúra kapta. Az állami fejlesztések nagy aránya (GDP 6,1%-a) megakadályozta, hogy a források a magánberuházásokhoz is eljussanak. Bár történtek kinyilatkoztatások a kis- és középvállalkozások támogatásának szükségességéről és arról, hogy fontos a szektor kiemelt kezelése a gazdasági növekedésben a foglalkoztatásban betöltött szerepe miatt. Azonban ennek eszközeként az adó- és adminisztrációs terhek enyhítésére, a finanszírozási feltételek javítására, a vállalkozói képzés, a vállalkozói etika és kultúra fejlesztésére irányult. (www.cegvezetes.hu)

Az uniós csatlakozás előkészületi periódusában egyre erőteljesebben merült fel annak igénye, hogy a hazai vállalkozások versenyképességének javítása elengedhetetlen. A vállalkozások meghatározó része a kevésbé prosperáló szektorokban és régiókban működött, kevés cég vállalkozott fejlesztésre, beruházásra, szűk volt a modern technológiát és informatikai eljárást

alkalmazó vállalkozói kör, és elmaradás mutatkozott az innováció terén is. A versenyképesség javításához szükségessé vált, hogy a vállalkozások az európai piac elvárásainak megfeleljenek és a nemzetközi gazdasági vérkeringésbe eredményesen beintegrálódjanak, ezáltal az erősebb piaci környezetben sikeresen helyt álljanak. A 2000-es évek elejére Magyarországon a kis- és középvállalkozások (kkv-k) termelékenysége jelentősen lemaradt a nagyvállalatok termelékenysége mögött, ami azért is volt problematikus, mivel a hazai munkavállalók kétharmada a kkv szektorban dolgozott. Az uniós csatlakozással lehetőség nyílt arra, hogy a külső támogatással az ország elmaradottsága csökkenjen, az életszínvonal emelkedjen és a vállalkozások pozíciói erősödjenek. A fejlesztéspolitikai fókuszába a felzárkóztatás és az ország erősségeit, geostratégiai adottságait, illetve lehetőségeit maximálisan kihasználó kitörési pontok meghatározása került, hosszú távú stratégiai megközelítés keretében. (www.2010-2014.kormany.hu)

2.1.1. Széchenyi Terv

A Széchenyi Terv 2000-ben került kidolgozásra, illetve elfogadásra. Középtávú tervként a 2001-2006 közötti időszak kiemelt fejlesztéseit tartalmazta. A program elsődleges célja a gazdaság teljesítőképességének növelése volt. A Tervben rögzített célkitűzések megvalósítását a költségvetésben – állami társfinanszírozásként – 2001-ben 295,9 Mrd Ft, 2002-ben pedig 330,8 Mrd Ft forrás biztosította. (www.mkvk.hu)

A Terv 6 fő programterületre fókuszált, amely további 60 alprogramot tartalmazott összesen. A vállalkozáserősítési program (SZT-VE) a vállalatok versenyképességének erősítésére, a turizmus fejlesztési program (SZT-TU) az egészségturisztikai központok létesítésére, a lakásprogram (SZT-LA) a lakóépületek felújítására, a regionális gazdaságfejlesztési program (SZT-RE) a regionális hálózatok fejlesztésére, az energiatakarékosági program (SZT-EN) az energiafelhasználás csökkentésére, az aktív foglalkoztatási célok (SZT-FO) pedig a munkahelyek teremtésére irányultak. (www.mkvk.hu)

2001. december 31-ig megközelítőleg 14 ezer pályázat. került benyújtásra, a pályázók közel 80%-a jutott támogatáshoz. A Széchenyi Terv legsikeresebb programja a vállalkozáserősítő program volt, amelynek köszönhetően közel 4 ezer vállalkozás összesen 47,7 Mrd Ft támogatást kapott. Ez vállalkozásonként, vagyis pályázatonként hozzávetőlegesen 12 millió forintot jelentett. (www.mkvk.hu)

A vállalkozáserősítő program támogatott területei között szerepelt – többek között – az építőanyag-ipar és a közúti közlekedés szolgáltatás területén működő kisvállalkozások fejlesztési célú beruházásainak támogatása, a kézműves mikrovállalkozások fejlesztésének támogatása, a kereskedelmi szálláshelyek bővítésének és a kapcsolódó vendéglátás feltételeinek támogatása, a kereskedelem és szolgáltatás területén működő kis- és középvállalkozások fejlesztési célú beruházásainak támogatása, valamint a versenyképes beruházások támogatása. Ez utóbbi célterület esetében a támogatás a magyar ipar nemzetközi versenyképességének javítására, a szerkezetátalakítás gyorsítására, a működő tőke bevonására, a beszállító-ipar fejlesztésére és a környezetvédelmi célú ipari termékek hazai előállítására irányult. (www.poly-mix.hu)

2.1.2. Nemzeti Fejlesztési Terv

Magyarországnak az Európai Unióhoz való csatlakozásával nyílt lehetősége arra, hogy uniós támogatást vegyen igénybe a kohézió erősítéséhez, a társadalmi-gazdasági felzárkóztatáshoz, valamint a tagállamok, régiók közötti fejlettségbeli különbségek csökkentésére. Ahhoz, hogy a támogatások igénybevitelére sor kerülhessen, a fejlesztési célokat és prioritásokat tartalmazó Nemzeti Fejlesztési Terv (NFT) összeállítása volt szükséges, amelyet az Európai Bizottsághoz kellett jóváhagyásra benyújtani. A fejlesztési terv elkészítése ilyen értelemben tagállami kötelezettséggé vált, a kötelezettséget az Európai Közösségek 1260/1999. sz., a strukturális alapokról szóló rendelete írta elő.

Az NFT az akkori Magyarország nemzeti stratégiai dokumentuma volt, amely meghatározta a 2004-2006. évekre fog vonatkozó fejlesztési irányokat és keretszabályként tartalmazta az uniós támogatások felhasználási rendjét. Az NFT alkotta azt a kiinduló tárgyalási alapot, amely alapján az egyeztetések zajlottak az Európai Bizottsággal. A tárgyalások eredményeit a közösen elfogadott közösségi támogatási keretterv (KTK) rögzítette. A KTK, mint a támogatások jogi kerete, tartalmazta az EU, illetve Magyarország 2004-2006. évi pénzügyi kötelezettségvállalásait a közös finanszírozással előírt fejlesztések vonatkozásában. A projektek megvalósításának végső határidejeként 2008. év vége lett meghatározva – a hosszabb megvalósulást igénylő projektek esetében 2010.

A jelzett időszakban a KTK keretében 510 Mrd Ft uniós és 178 Mrd Ft hazai közületi – központi, illetve helyi – forrás állt rendelkezésre a beruházási, fejlesztési programok támogatására az operatív programokon keresztül, ehhez 280 Mrd Ft magántőke-hozzájárulást

biztosítottak. Emellett a Kohéziós Alap finanszírozásában, a környezetvédelmi és közlekedési infrastrukturális projekteken keresztül túl 283 Mrd Ft uniós, illetve 113 Mrd Ft hazai közületi forrás állt rendelkezésre. Ennek értelmében összesen 1 365 Mrd Ft nagyságú fejlesztés megvalósítására nyújtott lehetőséget. A fenti számok az 1. táblázatban kerülnek részletesen bemutatásra.

1. táblázat: A 2004 és 2006 közötti források megoszlása a közösségi támogatási keretrendszerben

Források	Operatív Programok					Összesen (Mrd Ft)
	GVOP	HEFOP	KIOP	AVOP	ROP	
Strukturális Alapok	109,4	143,5	83,4	80,8	91,7	508,9
Hazai Községi társfinanszírozás	45,2	47,8	28,9	26,9	29,7	178,6
Magánforrás	135,9	0	9,7	115,4	19,5	280,5
Kohéziós Alap uniós rész	0	0	283,7	0	0	283,7
Kohéziós Alap hazai	0	0	113,5	0	0	113,5
Összes fejlesztés a KTK-ban	290,6	191,4	519,3	223,2	140,8	1365,1

Forrás: saját szerkesztés (Dr. Baráth Etele, A magyar Nemzeti fejlesztési terv 204. oldalán található táblázat adatait felhasználva)

Az NFT hosszú távú célja az életszínvonal növelése volt, az életminőség javulásának elérése, illetve Magyarországon az egy főre jutó GDP javítása és ennek közelítése az uniós átlaghoz.

Ennek eléréséhez a következő négy specifikus, elsődleges fejlesztési célt tűzték ki:

1. termelőszektor versenyképességének javítása;
2. a foglalkoztatás növelése és az emberi erőforrások fejlesztése;
3. a jobb infrastruktúra, tisztább környezet biztosítása;
4. a regionális és helyi potenciál erősítése.

Az alábbi célok eléréséhez a következő 5 operatív program készült, amelyek egymást kiegészítve valósultak meg:

- a Gazdasági Versenyképesség Operatív Program (GVOP) a gazdaság modernizációját és a gazdasági versenyképesség növelését,
- a Humánerőforrás-fejlesztés Operatív Program (HEFOP) a foglalkoztatási szint növelését,

- a Környezetvédelmi és Infrastruktúra Operatív Program (KIOP) a hazai környezet állapotának helyreállítását,
- az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP) a mezőgazdaság korszerűsítését és
- a Regionális Fejlesztési Operatív Program (ROP) a fejletlenebb régiók fejlesztését támogatta. (www.ksh.hu-1; www.ksh.hu-2; www.palyazat.gov.hu-7)

A fenti programok közül a vállalkozások fejlesztésének támogatása elsősorban és közvetlenül a GVOP-on keresztül valósulhatott meg. A program a beruházásösztönzésre – a vállalkozások és az üzleti infrastruktúra korszerűsítésére, a termelőkapacitások modernizálására – , a kis- és középvállalkozások fejlesztésére – a vállalkozásoknak az uniós szintre való felzárkóztatására, a kis, kevésbé hatékony hazai vállalkozások és a nagy, modern, külföldi tulajdonú vállalatok közötti szakadék áthidalására, a külföldön folyó versenyben az esélyegyenlőség megteremtésére, a vállalkozások műszaki-technológiai háttérének fejlesztésére, a vállalkozások piaca. jutásának elősegítésére, vállalkozói ismeretek, képességek fejlesztésére – a kutatás-fejlesztésre és innovációra, valamint az információs társadalom és gazdaság fejlesztésére fókuszált. A GVOP a fenti célkitűzések megvalósítására 154,6 Mrd Ft összegű támogatási kerettel gazdálkodhatott, ami az operatív programokra felhasznált keret 22,5%-át tette ki. Ezen belül a kkv fejlesztése a 43,4 Mrd Ft összegű forrással rendelkezett. Az operatív programok közül a GVOP, a HEOP, a ROP és a KIOP végrehajtását 2006. július 1-jétől a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség felügyelte.

Az NFT-re beérkezett pályázatok száma meghaladta a 40 ezret, ennek csupán 5-6%-a lépett vissza. Összességében a terv sikeresnek mondható, az uniós források felhasználása teljes körű volt, ennek köszönhetően csökkent a régiókon belüli fejlettségi különbség, a kkv szektorban előrehaladás történt a versenyképesség terén, a mezőgazdaság fejlődése felgyorsult és szignifikáns összegű támogatás jutott a humán erőforrásoknak. (www.ksh.hu-1; www.ksh.hu-2; www.palyazat.gov.hu-7)

2.1.3. Új Magyarország Fejlesztési Terv

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv a 2007-2013 közötti időszakra jelölte ki a fejlesztési irányokat és a támogatások felhasználásának stratégiai irányait. Az ÚMFT – amit gyakran II. Nemzeti Fejlesztési Terv néven is említenek – legfontosabb célja a foglalkoztatás bővítése és a tartós növekedés feltételeinek megteremtése volt. A célok a 2000. márciusában elfogadott

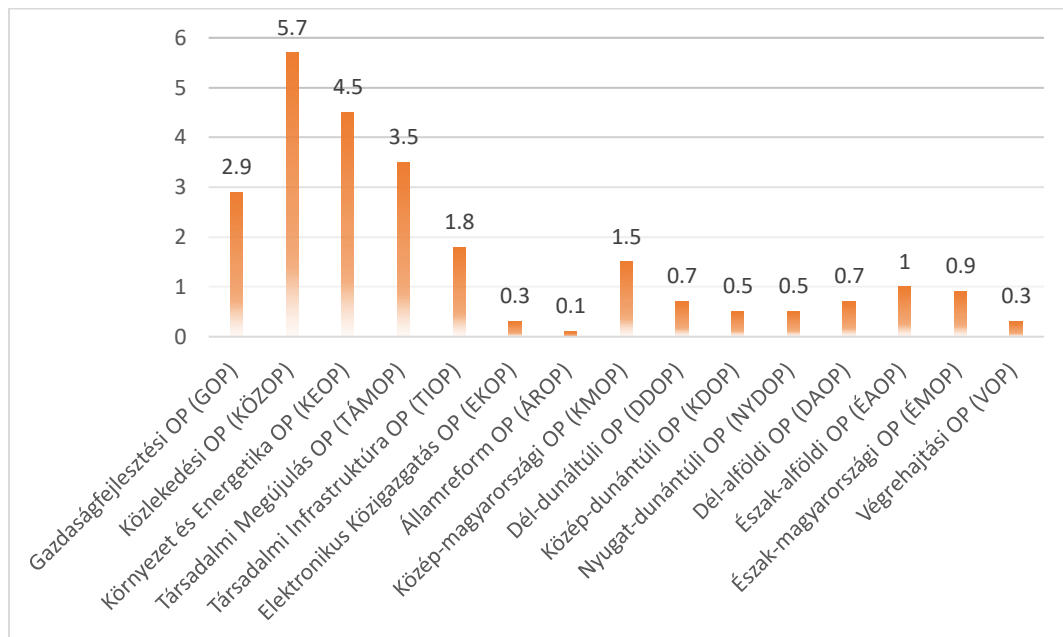
Lisszaboni Stratégia fő célkitűzésein – növekedés és foglalkoztatás – alapultak. Az ÚMFT ezek eléréséhez szükségesnek látták a munkaerő kínálatának és keresletének bővítését, a versenyképesség növelését és az üzleti környezet fejlesztését. Az átfogó célokat a következő 6 kiemelt területre fogalmazták meg: gazdaság fejlesztése, közlekedés fejlesztése, társadalom megújulása, környezeti és energetikai fejlesztés, területfejlesztés, államreform. A 6 prioritás egymással összefüggött, illetve kiegészítette egymást, és a 15 operatív programban (OP) öltött testet. (www.pik.elte.hu)

A Gazdaságfejlesztés OP (GOP) a gazdaság tartós növekedésének elősegítésére irányult, a produktív szektor versenyképességének és a tartós növekedési tényezők erősítése révén. A Közlekedés OP (KÖZOP) keretein belül a nemzetközi úthálózat bővítésére és fejlesztésére, a vasútvonalak modernizációjára és a tömegközlekedéssel való összeköttetés kialakítására helyeződött a hangsúly. A Társadalmi megújulás OP (TÁMOP) és a Társadalmi infrastruktúra OP (TIOP) a munkavállalásra való ösztönzést, a munkanélküliség felszámolását, a hátrányos helyzetűek támogatását, a felsőoktatás rendszerének fejlesztését és az egészségügyi rendszer korszerűsítését célozta. A Környezet és energia OP (KEOP) a települések tisztítását, a hulladékgazdálkodásra való odafigyelést, az árvíz elleni védekezésre való felkészülést, a környezettudatosság és a megújuló energiatermelés ösztönzését tűzte ki célul. A hét regionális program – a Nyugat-dunántúli OP, a Közép-dunántúli OP, a Dél-dunántúli OP, a Dél-alföldi OP, az Észak-alföldi OP, az Észak-magyarországi OP és a Közép-magyarországi OP – a területfejlesztésre fókuszált a versenyképes hálózat kialakításával és a fejletlen régiók felzárkóztatásával. Az Államreform OP (ÁROP) és az Elektronikus közigazgatás OP (EKOP) célja a közigazgatás megújítása, az elektronikus ügyintézés fejlesztése és a közigazgatási rendszer és intézmények átalakítása volt. A Végrehajtás OP (VOP) az operatív programok összehangolásáért és megvalósulásáért felelt. (www.pik.elte.hu)

Az operatív programokra 24,9 Mrd euró uniós fejlesztési forrás állt rendelkezésre, amelyet hazai társfinanszírozás és magántőke is kiegészített. A nemzeti hozzájárulás összege 4,4 Mrd euró volt. A legtöbb uniós fejlesztési forrással a KÖZOP, a KEOP és a TÁMOP rendelkezett. A gazdaság fejlesztésére fókuszáló GOP forráskeretében 2,9 Mrd euró összeg állt rendelkezésre, amely a vállalkozások saját forrásaival, valamint a regionális operatív programok fejlesztési forrásaival és magánforrásokkal kiegészülve kb. 6 000 Mrd Ft összegű fejlesztés megvalósulását segítette elő. Az operatív programokon túl az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap, valamint az Európai Halászati Alap további 3,4 Mrd euró fejlesztési

forrást biztosítottak hazánknak. Ahogy a lenti ábrán is látható, az egyes operatív programokra különböző arányban oszlott el az uniós forráskeret. A forrás túlnyomó részét a KÖZOP, a KEOP és a TÁMOP kapta. A GOP csupán a forrás 11,65%-ával, a TIOP a 7,23%-ával, a KMOP pedig a 6,02%-ával rendelkezett. A többi operatív program elenyésző részben részesült csak a támogatásból, a legkevesebb támogatást az ÁROP kapta. (www.eupalyazatiportal.hu)

1. ábra: Az egyes operatív programok forráseloszlása (Mrd euróban)

Forrás: saját szerkesztés (A Hitelintézeti Szemle 15. évf., 2. szám 67. oldalán található táblázat adatait felhasználva)

A GOP-ban fontos célkitűzésként jelent meg a vállalkozások – ezen belül is a kkv-k – támogatása. Ennek indokoltsága azon a gazdaságpolitikai felismerésen alapult, hogy a gazdasági növekedés eléréséhez már nem elegendő a hazánkban jelen lévő nemzetközi nagyvállalatok által megvalósított magas technológiájú, többnyire az összeszerelést megtestesítő, de alacsony hozzáadott értéket képviselő tömegtermelés, amely a korábbiakban még biztosította a gyors fejlődés ütemét. E tevékenység mellett, vagy ehelyett szükséges a tudásintenzív, a magasabb hozzáadott értékű tevékenységek előtérbe helyezése. Ez áltál valósulhat meg, ha a kis és közepes méretű vállalkozások minél nagyobb arányban lesznek képesek új versenyképes termékek előállítására és innovatív eljárások kialakítására, amellyel a nemzetközi piac stabil, versenyképes és sikeres szereplőivé válhatnak.

A vállalkozások, elsősorban a kkv-k támogatásának követelménye azért is prioritás jelleggel merült fel, mivel az ország bruttó hozzáadott értékének a felét állították elő és az exportértékesítés 36%-ához járultak hozzá, holott az ország alkalmazottainak 65%-át foglalkoztatták – ez arány ma is érvényes. A fenti számadatsori összefüggések arról tanúskodnak, hogy a vállalkozói szektor termelékenységé elmaradt a nagyvállalatokétól, kis hányada képes a nemzetközi piacon való sikeres megjelenésre és a gazdasági szerkezeti modernizációra. A vállalkozások megsegítése a közvetlen pénzügyi támogatások oldaláról is szükséges volt, mivel a banki szektor a rövid gazdálkodási múlt miatti információhiány alapján csak korlátozottan támogatta a vállalkozásokat. (www.eupalyazatiportal.hu)

A fentiekből kiindulva a GOP a vállalkozások fejlesztését az alábbi négy specifikus célterületen támogatta:

1. kutatás-fejlesztés és innovációs kapacitás növelése (a fizikai tőke minőségi javulásával, vállalkozások kutatási és fejlesztési kapacitásának növelésével, K+F infrastrukturális háttér megerősítésével, humán erőforrás fejlesztésével, a felsőoktatási-kutatóintézeti-vállalati együttműködés intenzivitásának növelésével);
2. vállalati kapacitások fejlesztése (közvetlen beruházás támogatásával, az alkalmazott technológia megújításával, a piacra lépés és hálózati együttműködés elősegítésével);
3. üzleti környezet fejlesztése (gazdasági infrastruktúra biztosítása gyors elérhetőség és infokommunikációs hálózatok, illetve szolgáltatások elérhetősége által, megfelelő színvonalú telephely, üzleti szolgáltatások és kereskedelemfejlesztési tanácsadás, megfelelő infokommunikációs technológia, széleskörű üzleti és IKT szolgáltatások alkalmazása);
4. a kkv-k finanszírozási forrásokhoz való hozzáféréseinek elősegítése (mikrofinanszírozás, garanciaeszközök alkalmazása, kockázati tőkeprogramok támogatása által). (www.terport.hu)

2.1.4. Új Széchenyi Terv

Az Új Széchenyi Terv (ÚSZT) új politikai környezetben került meghirdetésre. A második Orbán-kormány eszméjében és gondolkodásmódjában visszanyúlt a 2001-ben elindított Széchenyi Tervhez, ugyanakkor az új tervvel hangsúlyozni kívánta a politikai környezet megváltozását, az új gazdaságpolitikai irányvonal meghirdetését. Az új fejlesztési elképzelések Magyarország teljes megújulását, illetve a gazdaság talpra állítását célozták. A megújulással egyúttal törekvés fogalmazódott meg az uniós források még teljesebb – maximális – mértékű

felhasználására, valamint arra, hogy az uniós források elosztása az uniós fejlesztési célok helyett sokkal inkább igazodjon a magyar gazdaság felzárkóztatását célzó hazai igényekhez. A 2007-2013 közötti pénzügyi ciklus stratégiai dokumentumaiként a nemzeti stratégiai referenciakeret (NSRK), illetve nemzeti stratégiai terv (NST) szolgált.

Az új gazdaságpolitikai stratégia a növekedés, egyensúly és foglalkoztatás pilléreire épült, az ÚSZT fő célja Magyarország versenyképességének javítása – a magyar gazdaság fellendítése és uniós átlaghoz való közelítése – és a foglalkoztatás növelése – 1 millió munkahely teremtése volt. A fenti célkitűzések elérésére az ÚSZT-ben az alábbi hét kitörési pont került megfogalmazásra 2011-2013. évekre vonatkozóan:

1. Gyógyító Magyarország – Egészségipari Program,
2. Zöldgazdaság-fejlesztési Program,
3. Otthonteremtési Program,
4. Vállalkozásfejlesztési Program,
5. Tudomány – Innováció Program,
6. Foglalkoztatási Program,
7. Közlekedésfejlesztési Program. (www.mkvk.hu; www.eng.polgariszemle.hu)

A kitörési pontok több iparágat érintettek és az egyes kitörési pontokhoz kapcsolódó fejlesztések további fejlesztéseket generáltak, ezáltal az ÚSZT átfogó stratégia mentén fókuszáltabb fejlesztési elképzelésekre koncentrált és hosszú távú fejlesztési tervezést indított el. (www.mkvk.hu; www.eng.polgariszemle.hu)

A Gyógyító Magyarország – Egészségipari Program felölelte a gyógyszeripart, az orvosi műszergyártást, a gyógyászati segédeszközök gyártását, a termál-egészségturizmust, a hozzá kapcsolódó egészségturisztikai szakképzést, a balneológiát, a növényházi kertészetet, a gyógynövénytermesztést és -feldolgozást, a termálvíz gyógyászati alkalmazását, a szépségipart és az ásványvíztermelést. (www.mkvk.hu; www.eng.polgariszemle.hu)

A Zöldgazdaság-fejlesztési Program magába foglalta a megújuló és alternatív energiaforrások – geotermikus energia, biomassza, energianövények, nap- és szélenergia stb. – hasznosítását, a biokertészet és a bio-élelmiszeripar, a biotechnológiai kutatások, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodását, az épületek energiahatékonyságának javítását, a természet- és vízvédelem fontosságának kiemelését. (www.mkvk.hu; www.eng.polgariszemle.hu)

Az Otthonteremtési Program felölelte a lakáskörülmények és a lakásinfrastruktúra javítását, a lakásfinanszírozás szabályozási rendszerének megújítását, valamint a lakástámogatás kialakítását a gyermekvállalás ösztönzésével. (www.mkvk.hu; www.eng.polgariszemle.hu)

A Vállalkozásfejlesztési Program a vállalkozói aktivitás élénkítését, a vállalkozói bővülés akadályainak lebontását, kisvállalkozói tőkeprogramok kidolgozását, a vállalkozások külföldre segítését és az üzleti környezet fejlesztését célozta.

A Tudomány - Innováció Programba azon területekre fókuszált, amelyeken az új tudás megteremtése és az innováció alkalmazása dominál – pl. járműipar, egészségipar, informatika, filmipar, design, szórakoztató ipar, webes és internetes szolgáltatások.

A Foglalkoztatási Program a foglalkoztatottság növelését helyezte középpontba, ezzel az adórendszer átalakítását, a bér- és járuléktámogatást és a munkahelyteremtést. A Közlekedésfejlesztési Programban kiemelkedőnek tartották az európai és regionális integrált közlekedési hálózathoz illeszkedő nemzeti közlekedési rendszer kialakítását, különböző közlekedési módok intermodális összekapcsolásának megvalósítását, a városi közlekedés, valamint a logisztikai fejlesztést. (www.mkvk.hu; www.eng.polgariszemle.hu)

Az ÚSZT a magyar költségvetés szűkös keretei miatt lényegében az uniós forrásokra alapozott, az ÚSZT-ben előirányzott fejlesztésekre 2 000 Mrd Ft uniós forrás állt rendelkezésre. Az ÚSZT-ben a vállalkozások támogatása kiemelt célkitűzésként jelent meg. Ezt az is bizonyította, hogy – kormánydöntés alapján – az uniós források legalább 50%-a a hazai kis- és középvállalkozások helyzetének megerősítésére, illetve új munkahelyek létrejöttére kellett fordítani. A legsikeresebb programnak a Vállalkozásfejlesztési Program mutatkozott. Az egyszerűbb szabályozás (rövidülő pályázat elbírálás, felgyorsított kifizetés), az átláthatóbb intézményrendszer és a hatékonyabb támogatási rendszer elősegítette, hogy a vállalkozói szektor részéről a pályázati aktivitás növekedése volt tapasztalható. (www.mkvk.hu; www.eng.polgariszemle.hu)

2.2. Széchenyi 2020 Program

A 2014-2020 közötti periódusra a Széchenyi 2020 Program biztosította az európai uniós források elérhetőségét Magyarországon. Míg a 2007-2013 közötti időszak fő célja az elmaradt régiók felzárkóztatása volt, a 2014-2020. években az EU célkitűzéseinek megvalósítására

helyeződött a hangsúly. Hazánknak – ahogy a többi uniós tagállamnak is – a 11 pontban meghatározott uniós célkitűzésekhez kellett igazítani a saját nemzeti fejlesztési tervet annak eléréséhez, hogy az uniós tagállamok egy irányba fejlődjenek tovább. (www.palyazat.gov.hu-1)

2.2.1. Európa 2020 Stratégia

A 2014-2020. évekre vonatkozó pénzügyi támogatás legfőbb uniós kiinduló dokumentuma az Európa 2020 stratégia, amely rögzíti az EU 2014-2020. évekre vonatkozó célkitűzéseit. A dokumentum az EU közös gazdasági stratégiája a 2010-2020 periódusra vonatkozóan és a 2001-2010 közötti Lisszaboni Stratégiát váltotta fel. Az Európa 2020 Stratégia a növekedésre és a foglalkoztatásra fókuszál és alapvető célja annak elősegítése, hogy munkahelyek teremtésével az Európai Unió a gazdasági válságból kilábaljon. Az Európa 2020 Program tartalmazza egyúttal a meghatározott célok eléréséhez szükséges eszközöket az uniós pályázatokon keresztül. (www.unios-palyazatok.gkf.hu-2; www.proant.hu)

Az Európa 2020 Stratégia tematikus céljai az alábbiak:

1. Az erőforrás-felhasználás és környezetvédelem hatékonyságának növelése;
2. Alkalmazkodás az éghajlatváltozást középpontba helyezve, ezen felül az esetleges kockázat megelőzésének és kezelésének előremozdítása;
3. Hatékony közigazgatás bevezetése, intézménykapacitás fejlesztése;
4. Minden gazdasági ágazatban támogatni az alacsonyabb szén-dioxid-kibocsátásra törekvést;
5. Innováció erősítése, illetve kutatásfejlesztés és technológiai fejlesztés;
6. Társadalmi befogadás segítése és a szegénység csökkentése;
7. A munkavállalói mobilitás és foglalkoztatás előremozdítása;
8. Egyfajta beruházás, amely kiterjed az oktatásra, akár egész életen át tartó tanulásra, illetve készségek fejlesztésére;
9. Hozzáférhetőség a különböző technológiákhoz információs és kommunikációs szempontból, illetve minőségjavítás a technológia felhasználása kapcsán;
10. A kkv-k versenyképességének elősegítése a mezőgazdaságra, halászatra és az akvakultúra ágazatra való tekintettel;
11. A főbb hálózati infrastruktúrák tekintetében a fenntartható közlekedés elősegítése, továbbá a kapacitásbeli hiányosságok megszüntetése. (www.unios-palyazatok.gkf.hu-2)

Az Európa 2020 Stratégia célkitűzéseinek az egyes tagállamokban való megvalósulását a partnerségi megállapodások biztosítják, amelyeket az EU Bizottsága hagy jóvá a tagállamokkal folytatott egyeztetést követően. Hazánk esetében ez a dokumentum a Széchenyi 2020 Program, amely meghatározza a kijelölt stratégiai fejlesztési irányokat és beruházási prioritásokat. A dokumentum egyúttal felsorolja a megvalósítani tervezett nemzeti és regionális operatív programokat. A program emellett bemutatja, hogy az érkező uniós fejlesztési források hogyan támogatják a tagállami, illetve uniós célkitűzések – az Európa 2020 Stratégia céljainak – megvalósulását. A partnerségi megállapodásban kijelölt fejlesztési irányok részleteit operatív programok rögzítik. (www.unios-palyazatok.gkf.hu-2; www.proant.hu)

2.2.2. Operatív programok

A Széchenyi 2020 Program fejlesztési tervben a kitűzött célok 10 operatív programban kerültek rögzítésre, amelyek által Magyarország 12 000 Mrd Ft fejlesztési forrást használhatott fel 2014-2020 között az Európai Unió és a hazai költségvetés támogatásával. Az operatív programok által megvalósuló hazai gazdasági felemelkedés elérése nem önmagában álló célként került megfogalmazásra, hanem az uniós célkitűzésekkel komplex összefüggésben. Ez azt jelenti, hogy Magyarországnak az eredményes hazai fejlesztésekkel, a kívánatos gazdasági fellendüléssel szükséges hozzájárulnia az Európai Unió versenyképességének javításához, illetve a világgazdaságban betöltött szerepének erősítéséhez.

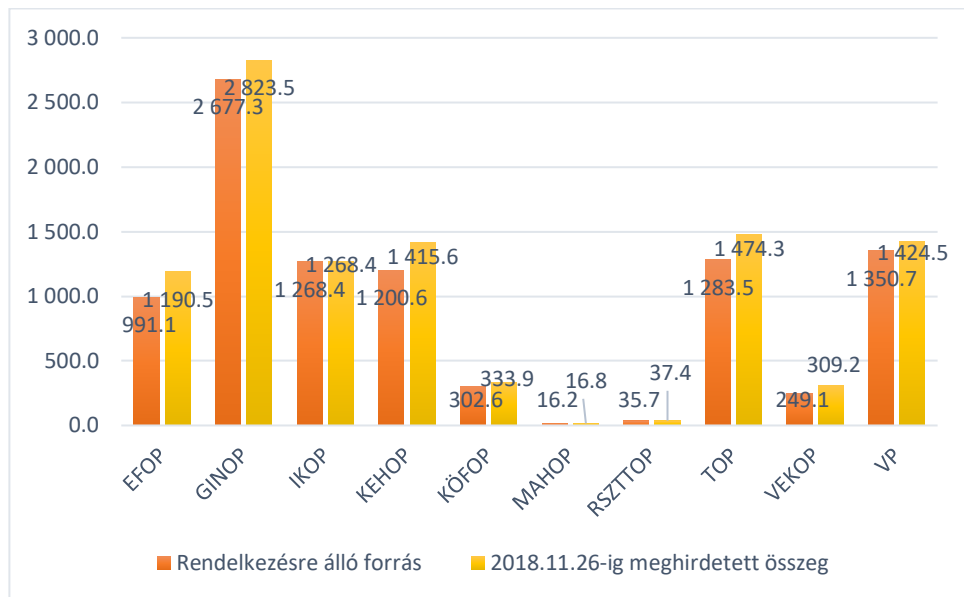
A 2014-2020 közötti ciklusban a megvalósítandó hazai célkitűzések között a gazdaság erősítésén volt a hangsúly, a források 60%-a közvetlen gazdaságfejlesztésre irányult, előtérbe helyezve az új munkahelyek létrehozásának, illetve a kkv szektor megerősítésének fontosságát.

A ciklus 10 meghatározott operatív programja:

- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP),
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP),
- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program (IKOP),
- Környezeti és energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP),
- Rászoruló Személyeket támogató Operatív Program (RSZTOP),
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP),
- Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP),
- Vidékfejlesztési Program (VP),
- Közigazgatás- és Közszolgáltatás Fejlesztési Operatív Program (KÖFOP),
- Magyar Halászati Operatív Program (MAHOP). (www.palyazat.gov.hu-2)

A fenti programok közül a vállalkozások fejlesztését közvetlenül és legteljesebben a GINOP, illetve a VEKOP, kisebb mértékben a VP és a MAHOP támogatta, ezért az operatív programok elemzését ezekkel kezdem. A többi programot a továbbiakban annak szempontjából részletezem, ahogy és amennyiben a vállalkozási tevékenység fejlesztéséhez közvetett módon hozzájárultak. (www.palyazat.gov.hu-3)

2. ábra: Az egyes operatívprogramok forráseloszlása (Mrd Ft-ban)

Forrás: saját szerkesztés (Századvég, A 2014-2020-as európai költségvetési ciklus magyar gazdaságra gyakorolt hatása, 2. oldal diagramját felhasználva)

Az alábbi oszlopdiagramon jól látszik, hogy a GINOP szignifikáns összegű támogatással rendelkezett, 2 823,5 Mrd Ft-tal. Ezt követően a TOP kapta a második legtöbb támogatást, 1 474,3 Mrd Ft-ot, majd a VP következett 1 424,5 Mrd Ft-tal. Az IKOP esetében pontosan ugyanannyi volt a meghirdetett összeg, mint a rendelkezésre álló forrás, vagyis 1 268,4 Mrd Ft. Az EFOP-nál a meghirdetett összeg a keretösszeg 120,1%-át tette ki, azaz 1 190,5 Mrd Ft. A VEKOP tekintetében látható a legnagyobb kerettúllépés, a meghirdetett összeg a rendelkezésre álló forrás 124,1%-a volt, a TOP esetében 114,9%, a KÖFOP esetében 110,3%, az RSZTTOP esetében 104,5%, illetve a MAHOP esetében 103,7%.

2.2.3. Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP)

2.2.3.1. A GINOP alapvető célkitűzései

A Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP) stratégiai dokumentuma azokat az iránymutatásokat tartalmazza, amelyek felölelik a gazdaságfejlesztés területét. A GINOP sokrétű intézkedéseket fogalmazott meg: egyszerre irányult a gazdaságfejlesztés infrastruktúra technológiai kereteinek megteremtésére (IKT fejlesztések – új generációs szélessávú hálózatok rendelkezésre állásának biztosítása, inkubátor házak, klaszteresedés), a finanszírozás feltételeinek javítására (pénzügyi eszközök és vissza nem térítendő támogatások a kkv-knek), a kkv-k versenyképességének javítására (K+F, vállalkozói kultúra és versenyképes tudás fejlesztése), és a gazdaságfejlesztést segítő, megfelelő tudású munkaerőbiztosítására (munkaerőpiaci kínálat javításának beavatkozásai). (www.palyazat.gov.hu-4)

A program elsődlegesen arra a Magyarországon belüli térségekre – ott található vállalkozásokra – irányul, amelyek Budapesten és Pest megyén kívül helyezkednek el. Az OP kerete 2 586 Mrd Ft, amely a 2014-2020 közötti időszakban állt rendelkezésre, mint fejlesztésekre fordítható forrás. A program kialakítása során figyelembe vették a korábbi gazdaságfejlesztési programok eredményeit, tapasztalatait, a magyar gazdaság helyzetét és új kihívásait, a gazdaság szereplőinek igényeit és az EU céljait. A program azt feltételezte, hogy a gazdasági környezet javulásával, a makrogazdasági helyzet stabilizálódásával a vállalkozások is egyre nagyobb ösztönzést kaphatnak tevékenységük bővítésére és innovatív fejlesztésére, amelyhez az állam a versenyképesség javítását célzó lépésekkel pedig biztosítja a megfelelő szabályozási környezetet. A GINOP a célkitűzések eléréséhez összehangoltan működött a TOP, VEKOP, EFOP, KEHOP és KÖFOP programokkal. (www.palyazat.gov.hu-5)

A program elsődleges célkitűzése a kis- és középvállalkozások segítése, azok versenyképességének növelése és bővülésének támogatása. A sikeres, profitképes és innovatív vállalkozások a gazdasági növekedés és a foglalkoztatás növelésének legfőbb motorjai. Az ország megfelelő működéséhez elengedhetetlenek a versenyképes vállalkozások, amelyek segítik egy kisebb térség lakosságának megőrzését, egyúttal hozzájárulnak a középosztály rétegének megerősödéséhez is. Ebből adódóan az operatív program másik fő célkitűzése a foglalkoztatottság növelése, azaz annak elérése, hogy magasabb legyen az aktív foglalkoztatottak száma. Ehhez versenyképes munkahelyekre van szükség, akár új munkahelyek megteremtésével vagy a meglévő munkahelyek hatékony bővítésével. Ennek

egyik útja lehet a leszakadó térségekben rejlő társadalmi-gazdasági potenciál feltérképezése és kiaknázása, a térségek felzárkóztatása, a hátrányos helyzetű csoportok foglalkoztatásának javítása annak érdekében, hogy az elmaradott térségekből történő elvándorlás és ezen fejletlenebb térségek további leszakadása megállítható legyen. A fenti célkitűzések megvalósulása nagymértékben segítheti a teljes foglalkoztatottságra és a munkaalapú társadalom kialakítására vonatkozó hazai törekvéseket. (www.palyazat.gov.hu-5)

2.2.3.2. A célkitűzéseket meghatározó kiinduló helyzet

A 90-es évek örökségeként a magyar gazdaságot a duális szerkezet jellemezte: egy erősen export-orientált, magas termelékenységű, modern technológiával működő és a globális termékláncokhoz kapcsolódó nagyvállalati szektor, illetve a szűk belső vagy helyi piacra termelő, alacsony termelékenységű, kevésbé fejlett technológiát alkalmazó, mikro-, kis- és középvállalati szektorból állt. Ezért a célkitűzések meghatározásának fő kiindulópontja az lett, hogyan lehetne a kkv-kat technológiában, üzleti tudásban és termelékenységben a nagyvállalatokhoz felzárkóztatni. Ennek eléréséhez a duális jelleg oldására, a kkv-k növekedési és innovációs potenciáljának erősítésére, a vállalkozások fejlesztési forrásokhoz való juttatására, valamint a kkv szektor adminisztrációs terheinek csökkentésére helyeződött a hangsúly. A kkv szektor a fenti kihívásokkal akkor tud szembenézni, ha fejlett üzleti infrastrukturális háttérrel, modern vállalkozói környezettel és kultúrával rendelkezik, ha differenciált fejlesztés valósul meg a szektoron belül, elsősorban a kiemelt ágazatokhoz, térségekhez és célcsoportokhoz kapcsolódóan, ha megteremtődnek a tanácsadási, tapasztalatszerzési és szervezetfejlesztési tevékenységek, és együttműködés alakul ki a vállalkozások között, elsősorban klaszteresedés, illetve a beszállítói hálózatokba történő beintegrálódás útján. (www.palyazat.gov.hu-4)

A Széchenyi Program 2020 öt szempontot határozott meg, amelyeket a kkv-szektor fejlesztését célzó intézkedések során érvényesíteni szükséges. Az első szempont szerint a vállalkozásoknak nem az életben maradáshoz van szükségük anyagi jellegű támogatásra, hanem vállalaton belüli innovációra, piacképes fejlesztésre. A második szerint a fejlesztéseket nem lehet a piacról finanszírozni. A harmadik szerint a kkv szektor támogatása hozzáadottérték-növekedést vagy exportnövekedést generálhat, ezáltal a vállalkozás termékei és szolgáltatásai a nemzetközi piacon eladható termékként jelenhetnek meg. A negyedik megfogalmazta, hogy a kutatás-fejlesztésben és a technológiai innovációnak kiemelkedő szerepe van a vállalati termék- és

szolgáltatásfejlesztésben. Az ötödik szempont szerint a fejlesztéseknek elő kell segíteniük a nemzetközi termelési vagy kutatási hálózatba való beintegrálódást. (www.palyazat.gov.hu-5)

2.2.3.3. A GINOP stratégiája

A program elsősorban a Budapesten és Pest megyén kívül eső magyarországi területekre fókuszált, azonban néhány intézkedés esetén lehetőség volt a közép-magyarországi régió támogatására is. A célterületen él 7 millió fő, az országos lakosság 75%-a, ebből 2,6 millió fő foglalkoztatott, a területen az ország bruttó hazai össztermékének közel 55%-a kerül előállításra. (www.palyazat.gov.hu-5)

Az OP előtérbe helyezte a termelő szektor, vagyis a feldolgozóipar támogatását. A GINOP támogatásaiból a kevésbé fejlett régiók vállalkozásai részesülhettek, ezek száma 377 ezer. A közép-magyarországi régió vállalkozásai csak azon esetben lehettek kedvezményezettjei a GINOP-nak, ha az általuk megvalósított fejlesztések a kevésbé fejlett térségekben valósultak meg. A GINOP elsődleges a termelő szektorban, a feldolgozóiparban működő vállalkozásokat célozta meg. A fenti szempontokat összesítve a GINOP által támogatható vállalkozások számát 22 000-re lehetett kalkulálni előzetesen. (www.palyazat.gov.hu-5)

A GINOP az alábbi stratégiai célok mentén határozta meg a program főbb célkitűzéseit: elengedhetetlen a működési tényezők korszerűsítése, beleértve a munkaerő, tőke, infrastruktúra és technológiai erőforrások fejlesztését. Szükséges továbbá a gazdasági kooperáció erősítése, a termelési, a fejlesztési és piacra jutási tevékenységek összehangolása, amellyel a kisebb méretekből adódó hátrányok mérsékelhetőek. Fontos szerepe van a versenyképesség növekedését akadályozó tényezők megszüntetésének, illetve mérséklésének, amelyek többnyire a vállalkozások finanszírozási-, tőke-, információ- és tudáshiányából fakadnak. (www.palyazat.gov.hu-5)

2.2.3.4. A GINOP stratégiáját meghatározó tényezők

A GINOP abból indult ki, ha sikerül a magyar vállalkozások fejlődését befolyásoló, illetve akadályozó tényezőket feltárni, ezekből kiindulva kijelölhetőek a program beruházási prioritásai, specifikus céljai, amelyek alapján a konkrét intézkedések megfogalmazhatóak. A magyar vállalkozások erősségei közé tartozik a stabil termelői bázis megléte, egyes térségek erős ipari hagyományokkal rendelkeznek, az ország természeti és kulturális adottságai jól

hasznosíthatóak, a külpiacra való utaltság kapcsán az ország kialakult nemzetközi kereskedelmi-kapcsolatrendszerrel bír, az ország földrajzi elhelyezkedése előnyös, jellemző az olcsóbb munkaerő és olcsó szolgáltatások, egyes szakterületek kutatói és innovációs bázissal rendelkeznek. (www.palyazat.gov.hu-5)

A vállalkozások fejlődését akadályozó tényezők, gyengeségek közé sorolható, hogy hiányoznak a kisvállalkozások finanszírozását segítő pénzügyi intézmények, a kisvállalkozói tevékenységet védő intézményi háló, a garanciarendszer, a vállalkozói tevékenység szabályozása rugalmatlan, az adminisztrációs kötelezettségek magasak, hiányzik a megfelelő minőségű munkaerő, a vállalkozások és a helyi piacok kis méretűek, a vállalkozói ismeretek, illetve vezetői készségek szintje alacsony, a vállalkozások nagy része a túlélés céljából működik, nem érvényesül a fejlesztésalapú működés, hiányzik a nagyvállalatok és a kkv-k közötti integráció, kevés a fiatalok foglalkoztatottak száma, magasak a közterhek, emiatt sok esetben fordul elő adóelkerülés, alacsony a vállalkozói kedv, a fiatalok között kevés, aki önálló vállalkozást indítana vagy tudna indítani, rendkívül alacsony a fejlett technológia és informatika alkalmazása az elmaradt térségekben. (www.palyazat.gov.hu-5)

A GINOP-ban rendelkezésre álló források hatékony felhasználása esetén emelkedhet a vállalkozói beruházási kedv, az EU válságból való kitörésével és a világpiac áttrendeződésével a hazai vállalkozások számára is piaci lehetőségek nyílnak meg. Amennyiben megvalósulnak a tervezett informatikai innovációk, a vállalkozások számára az addig elérhetetlen piacok elérhetőbbé válnak, a piaci versenyre a szervezettebb működés lesz jellemző. A közszolgáltatások újraszervezése és a közigazgatás átalakítása elősegítheti az üzleti környezet javítását. A gazdasági válságból való kilábalást követően új finanszírozási mechanizmusok kerülhetnek kidolgozásra, amelyek vállalkozás-centrikusabb és rugalmasabb feltételekkel jobban a vállalkozási igényekhez igazíthatóak. A termékek és szolgáltatások piacán történő bővülés, a kínálati paletta új lehetőségei a hazai termékek, szolgáltatások iránti kereslet növekedését generálhatja. (www.palyazat.gov.hu-5)

Az operatív program pénzügyi támogatásának fejlesztő hatásait a nem várt gazdasági válságok csökkenthetik, ugyanis azok a pozitív folyamatok, amelyekre számítani lehet, nem indulnak be, megakadnak, a fejlődés elmarad, a piac és a finanszírozási intézmények elbizonytalanodnak. Egy a külgazdasági folyamatokra érzékeny, a külső feltételek által jelentősen befolyásolt, nyitott gazdaságot a világgazdaság recessziója vagy a nemzetközi pénzügyi rendszer

bizonytalanságai negatívan érinthetik. A multinacionális termelési láncok bármilyen átalakulása hátrányos kihatással lehet a magyar iparra. A fejlettebb uniós országok jobb és vonzóbb munkahelyi lehetőségeket kínálnak, így ezen országok elszívó ereje érvényesül, a kevésbé fejlett uniós országokban növekedhet a képzett munkaerő hiánya. A területek közötti egyenlőtlen fejlődés éppen a kevésbé fejlett régiókat érinti a legsúlyosabban, a leszakadó térségekből növekedhet az elvándorlás, így e területeken a vállalkozások életképtelenné válhatnak. Az inaktivitás következtében fokozódhatnak a társadalmi feszültségek és növekedhetnek a szociális kiadások. (www.palyazat.gov.hu-5)

2.2.3.5. A GINOP tematikus céljai

Az EU stratégiája által kitűzött 11 tematikus cél közül a GINOP 7 célt fedett le, ezek a következő területekre vonatkoztak: kkv szektor fejlesztése, kutatás-fejlesztés, információs és kommunikációs technológiák (IKT), energia, foglalkoztatás, versenyképes munkaerő, turizmus és pénzügyi eszközök. A jelzett hét prioritás-terület mindegyike – az utolsó három kivételével – közvetve vagy közvetlenül a kkv szektor fejlesztésére irányul, ezen programok kedvezményezettjei a kis- és középvállalkozások. Ahhoz, hogy a fenti célok a fenti célterületeken megvalósulhassanak, az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) és az Európai Szociális Alap (ESZA) biztosították a forrásokat. A GINOP a fenti tematikus célok alapján további 16 beruházási prioritást határozott meg, amelyek által teljesülhetett mind a nemzeti, mind pedig az uniós célkitűzések elérése. (www.palyazat.gov.hu-5)

A GINOP első tematikus célkitűzése (kkv szektor fejlesztése) elsősorban a kkv szektor versenyképesség növelésére irányult. A Partnerségi Megállapodás megállapítja, hogy a magyarországi kkv szektornak a versenyképesség növelését olyan kedvezőtlen adottságok mellett kell elérni, mint a magyar gazdaság duális jellege, a vállalkozások alacsony növekedési és innovációs potenciálja, a vállalkozások alulfinanszírozottsága és a 2008-as gazdasági válság elhúzódó kedvezőtlen hatása. A Partnerségi Megállapodás a korábbi fejlesztési ciklus elemzései és tapasztalatai alapján megállapította, hogy a vállalkozási tevékenységeket a közvetlen pénzügyi támogatások segítik a legeredményesebben, és a vállalkozások fejlesztésében a munkahelyteremtés ösztönzésének, illetve a mikrofinanszírozási pénzügyi lehetőségeknek kiemelt szerepük van. A fentiekből kiindulva a Partnerségi Megállapodás szükségesnek tartja az üzleti környezet fejlesztését, a kkv-k együttműködési hálózatának erősítését, a gazdaság dualitásának enyhítését, a kkv-k forráshoz juttatásának elősegítését, a

vállalkozások adózására vonatkozó átlátható, egyszerű és kiszámítható jogszabályi környezet kialakítását. (www.dolgozattar.repozitorium.uni-bge.hu)

A kkv-szektor támogatásának igénye leginkább abból fakad, hogy a kezdő vállalkozások piaci hitelfelvételi lehetőségei jelentősen korlátozottak, a normál banki hitelfelvétel követelményeit többségük nem tudja teljesíteni, a hitelhez a kereskedelmi bankok legalább 18 hónap működési múlt meglétét várják, így támogatáshoz jutásuk esélye minimális. A működő vállalkozások támogatása pedig az árbevétel és forgalom alapján történik, amely feltétel szintén nem segíti a vállalkozások hitelfelvételét, ezáltal növekedési esélyüket. A program olyan vállalkozások számára nyújtott új lehetőséget, amelyek egyáltalán nem, vagy korlátozottan és drágán jutottak addig normál banki pénzügyi forráshoz. (www.dolgozattar.repozitorium.uni-bge.hu)

A GINOP a vállalkozások versenyképességének növelését az alábbi három beruházási prioritás megvalósításán keresztül javasolja: 1. A vállalkozói szellem előmozdításával, különösen az új ötletek gazdasági hasznosításának megkönnyítésével, valamint új cégek alapításának ösztönzésével, többek között üzleti inkubátorházak segítségével. 2. A korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtésének és bővítésének támogatásával. 3. A regionális, nemzeti és nemzetközi piacokon való megjelenéssel, valamint az innovációs folyamatokban való részvétellel. A versenyképességi célkitűzésnek és prioritásainak megvalósítása az ERFA forrás terhére támogatott. (www.palyazat.gov.hu-5)

A kkv szektort alacsony tőkésítettség és a fajlagosan magas bérköltségek jellemzik, emiatt magasabb terhet jelent számukra a korszerű menedzsment, modern üzleti háttér kialakítása, így a legtöbb vállalkozás esetében hiányzik a megfelelő vállalkozói szemlélet, vállalkozói hajlandóság és vállalkozói attitűd. A megfelelő készségek és szemléletek éppen a vállalkozások korai fejlődési szakaszában hiányoznak, amelyek a vállalkozások fennmaradását segítik. A szektor társadalmi elfogadottsága alacsony, ez szintén akadályozza a vállalkozói kedvet. A program a versenyképesség növelését a vállalkozói szellem erősítésén, a vállalkozói kedv ösztönzésén, új cégek alapítására vonatkozó kezdeményezések bátorításán keresztül támogatta. Különösen ösztönözte, hogy az új elgondolások és ötleteknek ténylegesen realizálódhassanak és konkrét gazdasági tevékenység formájában testet öltsenek. A program ezáltal törekedett annak elősegítésére, hogy a kkv-k hosszú távon fennmaradhassanak és növekedésük biztosabb alapokon valósulhasson meg. (www.palyazat.gov.hu-5)

A program az új vállalkozásokat az üzleti háttér-infrastruktúra megteremtésével, az inkubátorházak szolgáltatásainak fejlesztésével, valamint szükség esetén új inkubátorházak létrehozásával is segítette. Ennek keretében a program támogatta az infrastrukturális kapacitások kialakítását és fejlesztését, a szolgáltatótevékenység végzéséhez szükséges eszközök, berendezések beszerzését, továbbá a szolgáltatások bővítéséhez, minőségének javításához szükséges tevékenységek végzését. A cél az volt, hogy a vállalkozói szektor 94%-át kitevő mikrovállalkozások egy szinttel magasabbra léphessenek – vállalként működhessenek. A célcsoportot a 3 évnél nem régebben működő kkv-k alkották.

A program a versenyképesség növelését a korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtésével és bővítésével is ösztönözte. Ennek indokoltsága abban állt, hogy az üzleti háttérszolgáltatások alacsony minősége és szűk kínálata gátolja a kkv-k eredményes piaci jelenlétét, illetve az új piacokra való belépést. Nem szükséges hosszasan magyarázni, hogy a befektetők a jobb ellátottsággal, magas színvonalú kiszolgáló környezettel rendelkező vállalkozások felé fordulnak. E támogatás keretében előnyt élveztek a már több-kevesebb infrastruktúrával rendelkező ipari területek, ipari parkok, tudományos parkok. Ennek indoka abban állt, hogy a már létező területek továbbfejlesztése könnyebb volt, mint az újonnan kijelölendő, úgynevezett zöldmezős területeken nulláról megteremteni az üzleti infrastruktúrát, illetve beindítani a kapcsolódó szolgáltatásokat. Az intézkedések ebből fakadóan a már meglévő infrastrukturális kapacitások továbbfejlesztésére, illetve a szolgáltatások bővítésére, a minőségi színvonal emelésére, innováció ösztönzésére irányulnak. Ezek a fejlesztések közvetetten hozzájárulnak a kkv-k tevékenységének fejlődéséhez, elősegítve ezzel versenyképes működésüket. (www.palyazat.gov.hu-5)

A vállalkozások versenyképességét a növekedési potenciáljuk, gazdasági teljesítőképességük is jelentősen meghatározza, ami modern és innovatív termelési eszköz- és infrastruktúrát feltételez. A termelési folyamatok anyag- és energiaintenzitásának csökkentésével a termelékenység és a versenyképesség növekszik. A program a korszerű technológiák és gépi berendezésekbe történő beruházásokat támogatja, ezáltal hozzájárul a fejlett gyártási infrastruktúra kialakításához, lehetőséget biztosít a modern eszköz- és gépparkok, valamint fejlett infrastruktúrával ellátott telephelyek kialakítására. A 2014-2020-as pénzügyi ciklus meghatározásakor az intézkedés fő célcsoportja a feldolgozóiparban – termelőszektorban – tevékenykedő kkv-k voltak (elsősorban magas növekedési potenciáljuk, exportorientáltságuk, innovatív jellegük miatt), azonban a COVID-19 járvány negatív gazdasági hatásainak enyhítése

érdekében az intézkedés célcsoportja 2020. februártól a nem feldolgozóipari kkv-kra is kiterjesztésre került. (www.palyazat.gov.hu-5)

A vállalkozások versenyképességének legnagyobb fokmérője a tartós versenyben maradás, az új piacokra való belépés képessége, amelyek teljesítéséhez elengedhetetlen a folyamatos újítás (termék-, szolgáltatás-innováció, szervezetfejlesztés). A piacra lépés – különösen a nemzetközi piacra lépés – jelentős pénzügyi ráfordítást és magas fokú szervezést, illetve működést igényelnek a vállalkozásoktól. A vállalkozások külpiacon megjelenése, nemzetköziesedése fontos amiatt, hogy a vállalkozások részt vehessenek a nemzetközi szinten zajló tudástranzferben, illetve kiaknázhassák a legmodernebb eljárásokban és technológiákban rejlő lehetőségeket. A GINOP támogatja, hogy a piacra lépéshez szükséges tudás, szervezettség, eszközök és szolgáltatások a kkv-k számára elérhetőek legyenek a további növekedésük érdekében. A kkv-k részesedése a teljes exportból – az uniós országok viszonylatában – alacsony (2012-ben 28,1%), vagyis a kkv-k alapvetően a szűk hazai belső piacra termelnek, a nemzetközi piaci folyamatokba való beépíttetésük alacsony, többnyire a hazánkban letelepedett külföldi érdekeltségű vállalatok részére folytatott beszállítói tevékenységgel valósul meg. (www.palyazat.gov.hu-5)

A piacra lépést, a piacon való fennmaradást nagymértékben segítheti a klaszterfejlesztés, a hálózatosodás. A klaszterek által érvényesülhetnek a komparatív előnyök, és képesek ellensúlyozni a nagyvállalatokkal összevetésben méretgazdaságosságból fakadó hátrányokat. A hálózatok, illetve klaszterek a közös érdekek mentén hatékonyan kapcsolják össze a vállalkozásokat, az oktatási intézményeket, a kutató helyeket (kutató-ismeretterjesztő szervezeteket), az önkormányzatokat és a további érintett szereplőket. A szereplők közös érdekein alapuló, szervezett keretek között zajló együttműködések jelentősen elősegítik az abban részt vevő vállalkozások hatékonyságát, versenyképességét. Ennek megfelelően a GINOP támogatta a klaszterek és egyéb hálózatok szervezeti működésének fejlesztését, az általuk nyújtott szolgáltatási kör szélesítését és a szolgáltatási színvonal minőségi javulását. A GINOP a külpiacon való megjelenést olyan tevékenységek támogatásával segítette elő, mint pl. marketing, márkaépítés, piaci betörés, üzleti kapcsolatfelvétel, külföldi kiállításon való részvétel, cégprezentáció, önálló árubemutató, sajtófogadás, üzletember találkozó szervezése.

A program második tematikus célkitűzése (kutatás és innováció (K+I)) a kutatás-fejlesztési kapacitás bővítésére, a kutatóintézetek, intézmények és vállalatok közötti kapcsolatrendszer

szorossá fűzésére, együttműködésük ösztönzésére, a kapcsolati háló fejlesztésére, a tudás- és technológiai transzfer támogatására, illetve olyan termékek és szolgáltatások keresletének növelésére irányul, amelyek előállításában a K+F tevékenységek jelentős súllyal vesznek részt. A modern információs és kommunikációs technológiák alkalmazásával, innovatív ötletek alapján új termékek és szolgáltatások születését lehet elősegíteni, ezáltal – minőségi munkahelyek teremtésével – tudáson és innováción alapuló gazdaság alakítható ki, megalapozva a növekedés reális lehetőségét. (www.palyazat.gov.hu-5)

A K+I célkitűzés a vállalkozások vonatkozásában a K+I aktivitás növelésére irányult, amelynek célja a vállalkozások önálló K+I tevékenységének elősegítése, a magasabb hatásfokú tudásfelhasználás révén magasabb hozzáadott értékű, új, tudományos eredmények elérése, innovatív és piacképes termékek/technológiák/szolgáltatások létrehozása. A GINOP ezáltal segítette a nemzetközi piacokon versenyképes, magyar K+I eredményekre alapuló vállalkozások létrejöttét és fejlődését, amely egyúttal pozitív hatással volt a K+I munkahelyek teremtésére is. A K+I célkitűzésnek és prioritásainak megvalósítása a vállalkozások vonatkozásában az ERFA forrás terhére támogatott. (www.palyazat.gov.hu-5)

A GINOP harmadik tematikus célkitűzése (az információs és kommunikációs technológiák hozzáféréseinek, használatának és minőségének javítása) az IKT iparág, különösen a szoftverfejlesztés és IT szolgáltatás részszektorok nemzetközi versenyképességének növelésére irányul annak érdekében, hogy a szektor a gazdaság egyik húzóerejévé váljon. A támogatás indokoltsága abból indul ki, hogy a vállalkozások informatizáltsági foka alacsony, gyakran a legalapvetőbb IKT eszközök használatának szintje is elmaradott, az IKT rendszerek által nyújtott előnyök kihasználatlanok, az üzleti folyamatokat támogató alkalmazások használata alacsony, a kevésbé fejlett, alacsony népsűrűséggel rendelkező régiókban a magánszektorban a szélessávú infrastruktúra kiépítése nem jövedelmező, ezért e területeken nem hozzáférhetőek a mindennapi élet részét képező alapvető IKT szolgáltatások sem. Ennek érdekében a program segítséget kíván nyújtani a cégeknek többek között a szoftverlokalizáció, a szuperszámítástechnikai szolgáltatások, a célpiac-specifikus marketing tevékenységek, hirdetések, nemzetközi pályázatokon, vásárokon való részvétel támogatásán keresztül.

Az infotechnológiai tematikus célkitűzés másik iránya a nemzetközi porondon versenyképes magyar IKT kkv-k ösztönzése volt. Az IKT szektor a magyar gazdaságban csupán a GDP 12%-át (2013) tette ki. A részarány növekedését gátolta az informatikusok és mérnökök alacsony

száma, hiányzott a szektor szereplői közötti megfelelő együttműködés és a hazai IKT cégek nemzetközi piacokon való erőteljes megjelenése. Ezért a program informatikai rendezvényeken keresztül – nyílt napok, versenyek, road show-k – támogatta az informatikai és kapcsolódó szakok iránti érdeklődés/igény felkeltését, az informatikai felsőoktatásban tanulók számának növelését, valamint ösztönözte az IKT iparágban tevékenykedő cégek és az oktatási intézmények közötti együttműködést motivációs és kommunikációs kampányok, rendezvények, workshopok, és vállalati tanácsadás révén. Ezen prioritáson keresztül a program célja, hogy a hazai IKT szektor innovatív fejlesztésekkel és új, magas hozzáadott értékű infokommunikációs termékekkel, szolgáltatásokkal lássa el a vállalkozásokat, amelyek így módon a nemzetközi piac sikeres és versenyképes szereplőivé válhatnak. Az IKT célkitűzésnek és prioritásainak megvalósítása a vállalkozások vonatkozásában az ERFA forrás terhére támogatott. (www.palyazat.gov.hu-5)

A GINOP negyedik célkitűzése (alacsony energia hatásfokú hazai épületállomány felújítása) a vállalkozói szféra versenyképességét a kkv-k költséghatékony energiatermelésének és energiafelhasználásának ösztönzésével szolgálta. A vállalkozások energiahatékonyságának növelése azért is kiemelt jelentőségű célkitűzésként került megfogalmazásra, mivel nemzetgazdasági szintű kihatása is van: a környezetbarát- és környezethatékony-fejlesztés teszi lehetővé az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra való áttérést.

A vizsgált pénzügyi periódusban hazánk energiahatékonysága és megújuló energiaforrás-felhasználási gyakorlata elmaradt az EU tagállami átlagtól, az ipari termék-előállítást magas energiaintenzitás jellemezte, a hazai vállalkozásoknál az öröklött infrastruktúra energiahatékonysága alacsony, az energiatudatosság pedig csak másodlagos szempont volt. A vállalkozások költségeinek jelentős hányadát alkotta az energiafelhasználás, elsősorban a vállalati épületek energiaigénye. A program az épületek energiaszükségletének csökkentésével, optimalizálásával, illetve a megmaradó energiaigény minél nagyobb hányadának megújuló energiaforrások alkalmazásával történő kielégítésével tervezte a versenyképesség erősítését elérni. A célt másrészt az energiaellátás biztonságának növelésével, az energiainporttól való függőség oldásával kívánta elősegíteni, amely nemzetgazdasági szintű intézkedéseket feltételezett. Emellett a gazdasági szféra energiaköltségeinek csökkentése a termékek és szolgáltatások versenyképességének javulását eredményezi. (www.palyazat.gov.hu-5)

A program keretében az épületek hőtechnikai adottságainak javítása, hőveszteségének csökkentése (hőszigetelés, nyílászáró csere, hővisszanyerő szellőzés), a komplett fűtési, hűtési és használati melegvíz-rendszerek korszerűsítése, világítási vezérlőrendszerek energiatakarékos átalakítása, valamint az épületekhez kapcsolódó megújuló energiahordozó alkalmazása – napkollektor, biomassa, hőszivattyú, geotermikus energia, napelem – volt támogatott. Az épületállományban jelentkező energiafelhasználás csökkentése egyszerre szolgálja a környezettudatos gazdasági versenyképesség erősítését, a környezetterhelés és a felhasznált primer energia mennyiségének csökkentését, ezen keresztül a fenntartási költségek terheinek enyhítését is. Az energetikai célkitűzésnek és prioritásainak megvalósítása a vállalkozások vonatkozásában az ERFA forrás terhére támogatott. (www.palyazat.gov.hu-5)

A GINOP ötödik célkitűzése (foglalkoztatás) a foglalkoztatás bővítését a munkaerő-kínálat fejlesztésével és a nem foglalkoztatottak elhelyezkedésének ösztönzésével támogatta, kiegészítve a munkaerő piaci versenyképesség fejlesztésére való törekvéssel. A program által megfogalmazott intézkedések az álláskereső, különösen az alacsony iskolai végzettségűek munkaerőpiaci integrációjára, a tartósan munkanélküli és a munkaerőpiactól távol eső személyek, a helyi foglalkoztatást érintő kezdeményezések és a munkaerő mobilitásának támogatására, a fiatalok, különösen a nem dolgozó, és sem oktatásban, sem képzésben részt nem vevő fiatalok, közöttük a társadalmi kirekesztés kockázatát viselő és a közösségek perifériájára szorult fiatalok fenntartható munkaerőpiaci integrációjára, a munkavállalóknak, a vállalkozásoknak és vállalkozóknak a megváltozott körülményekhez való alkalmazkodóképesség javítására irányult. (www.palyazat.gov.hu-5)

Bár a célkitűzés alapvető és elsődleges közvetlen célja a foglalkoztatottság növelése, az álláshely-keresők visszasegítése a munkaerőpiacra, a célkitűzés több prioritása a vállalkozások munkaerőigényének kielégítését is célozta közvetetten. A munkaerőpiaci intézkedések eredményes és hatékony megvalósítása megköveteli a foglalkoztatási szolgáltatások fejlesztését, a szolgáltatások minőségének, célzottságának és kapacitásainak javítását, az ügyfél-kategorizálási rendszert, amely hatékonyan és eredményesen segítheti az álláskeresőket. Ebben a foglalkoztatás-szolgáltatási rendszerben fontos a munkáltatói oldallal való kapcsolattartás is, a részükről jelentkező igények nyilvántartása, és végül az álláskereső és a munkáltatói oldal összekapcsolása, az állásfeltáró és a közvetítési tevékenység. A vállalkozások – különösen a kkv-k – számára nyújtott szolgáltatások fejlesztése – a munkahelyek megőrzése és bővítése mellett – a vállalkozások versenyképességének javításához is hozzájárulnak.

A program ösztönözte a társadalmi célú vállalkozások létrehozását. Ezen típusú vállalkozások társadalmi ügy érdekében üzleti tevékenységet folytató szervezetek, így ebbéli jellegükből adódóan – a társadalmi probléma megoldására alakítja ki a tevékenységét – munkalehetőséget teremtenek, hozzájárulva ezzel a foglalkoztatás növeléséhez. Többnyire helyi kezdeményezésként biztosíthatják a tartósan munkanélküliek, inaktívak egy részének a munkaerőpiacra terelését. A program célja a már működő vállalkozások dinamizálása és stabilizálása, illetve új társadalmi célú vállalkozások létrehozásának segítése volt. Az intézkedések a vállalkozások üzleti modelljének fejlesztésére, az ehhez kapcsolódó tanácsadásra, szervezetfejlesztésre, képzésre, szakmai támogatásra irányultak, a megvalósításhoz pénzügyi ösztönzőkre volt szükség vissza nem térítendő támogatás és pénzügyi eszközök formájában (az intézkedés kapcsolódott a GINOP 8. prioritás keretében nyújtott pénzügyi eszközökhöz). (www.palyazat.gov.hu-5)

A program gyakornoki programmal segítette a sem foglalkoztatásban, sem oktatásban vagy képzésben nem résztvevő 25 év alatti fiatalokat, hogy vállalkozóvá váljanak. Ehhez a duális szakképzés jogi, intézményi és finanszírozási keretei már kialakításra kerültek, a következő lépcső vállalatoknál gyakornoki helyek kialakítását célozzák, amellyel a fiatakorúak valódi munkatapasztalatokat szerezhetnek, javul foglalkoztathatóságuk és munkaerőpiaci esélyeik hosszabb távra biztosítható. A gyakorlati oktatáshoz szükséges feltételek megteremtéséhez elengedhetetlen a munkáltatók, elsősorban a kkv-k támogatása annak érdekében, hogy a gyakornokok alkalmazásával és betanításával járó többletköltségek (pl. gyakornokok bére, mentorok díjazása, a gyakornoki hely kialakításához szükséges tárgyi feltételek biztosítása) kompenzálásra kerüljenek. (www.palyazat.gov.hu-5)

A program tartalmazta a fiatakorúak vállalkozási kedvének javítását, illetve vállalkozásuk elindításának támogatását. A támogatás felölelte a vállalkozással kapcsolatos ismereteket és vállalkozói kompetenciákat fejlesztő képzéseket, a szemléletformálást, sikeres vállalkozásoknál gyakorlat szervezését, a vállalkozás indításához szükséges pénzügyi támogatást (induló tőke vissza nem térítendő formában, illetve a GINOP 8. prioritás keretében pénzügyi eszközként), továbbá mentorálást, tanácsadást, inkubátor szolgáltatások nyújtását a kezdő vállalkozóknak. (www.palyazat.gov.hu-5)

A program célként fogalmazta meg a munkavállalók, vállalkozások és vállalkozók alkalmazkodásának növelését a megváltozott körülményekhez, amellyel elérhető a munkahelyi

feltételek és a munkaerőpiac rugalmasságának erősödése. Ez a vállalkozásoktól és az egyénektől is alkalmazkodást követel meg, többek között a strukturális változásokhoz való alkalmazkodást. A rugalmas foglalkoztatással potenciális szabad kapacitások szabadíthatóak fel mind a munkavállalói, mind a munkaadói oldalon, és a munkaerő-kihasználás/feladatelosztás racionálisabban valósítható meg. Mindez növelheti a foglalkoztatottak számát, elősegítheti a munkahelyek megtartását. Munkavállalói oldalon megoldódhat olyan társadalmi csoportok alkalmazása, amelyek valamilyen oknál fogva nem tud, vagy nem akar a hagyományos foglalkoztatási formában elhelyezkedni gyermeknevelés, idős hozzátartozó gondozása vagy oktatásban való részvétel miatt. A program intézkedései javítják a vállalati munkaszervezési kultúrát, segítik a rugalmas munkaszervezési formák elterjesztését, családbarát munkahelyi környezet kialakítását, a munka és a magánélet összehangolását. A támogatás a vállalati oldalon a rugalmas munkaszervezési módszerek elsajátítására és a rugalmas foglalkoztatás, illetve a munkaszervezés előnyeiről történő tájékoztatásra irányul. A rugalmas foglalkoztatás növelheti a gazdasági alkalmazkodóképességet és a hatékony munkaerő-használattal a versenyképességet is.

A program ösztönözte a munka minőségének javítását is a vállalkozási szektorban. Ez a munkahelyi egészség és biztonság fejlesztésére irányuló tevékenységek támogatását jelentette. A munkavédelmet és egészségfejlesztést szem előtt tartó vállalkozások versenyképessége növekszik, illetve munkahely- és munkavállaló-megtartó képessége jelentősen javul a megfelelő munkavállalói munkakörülményeinek megteremtésével. A munkahelyi egészség és munkabiztonság a munkavállalóknak pedig fontos szempont ahhoz, hogy az adott munkahelyen tartósan ott maradjanak alkalmazásban, ezáltal a vállalkozásnak kiszámított munkaerőt, tartós foglalkoztatást biztosítanak. A munkavédelmi és munkaegészségügyi fejlesztések célzott beavatkozásokat és támogatásokat jelentettek elsősorban a leginkább veszélyeztetett ágazatokban például olyan ismeretanyagok összeállításával, amelyek segíthették a vállalkozásokat a kockázatok beazonosításában, kockázat-megelőzési intézkedések meghozatalában vagy az új technológiai újítások kapcsán újonnan felmerülő munkahelyi kockázatok feltárásában. A megfelelő munkabiztonsági ismeretek átadásával megelőzhetőek, illetve csökkenthetőek a munkahelyi balesetek és megbetegedések, amelyek szintén a tartós foglalkoztatást, így a vállalkozás versenyképességét is erősíthetik.

A GINOP hatodik (versenyképes munkaerő), hetedik (turizmus) és nyolcadik (pénzügyi eszközök) célkitűzéseinek közvetlen kedvezményezettjei nem a vállalkozói szektor, azonban

ezen célkitűzéseinek keretében megfogalmazott intézkedések közvetve mégis kihatással lehetnek egy-egy vállalkozás fejlődésére is. Például a versenyképes munkaerő célkitűzés alatt megvalósuló munkaerőpiaci kompetencia fejlesztésének célcsoportja a közfoglalkoztatásban alkalmazott munkaerő, amely, ha a későbbiekben a vállalkozási szférában helyezkedik el, a megszerzett kompetencia ismereteket ezen szektorban is kamatoztathatja. Vagy a turizmus célkitűzés alatt megvalósuló turisztikai-örökségvédelmi fejlesztés növeli az adott helység látogatottságát, amely a helyi vállalkozásokra (pl. vendéglátó vállalkozás) is lehetnek pozitív hatással. (www.palyazat.gov.hu-5)

2.2.4. Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP)

A vállalkozások fejlesztésének támogatása, mint közvetlen célkitűzés, a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Programban is megjelent. A VEKOP a Közép-Magyarországi régió (Budapest és Pest megye) fejlődésére, gazdasági versenyképességének további növekedésére, valamint a régió belüli fejlettségbeli különbségek csökkentésére irányult. A program célkitűzéseit és prioritásait oly módon kellett meghatározni, hogy az egyszerre adjon támpontokat és iránymutatást Magyarország legfejlettebb régiójának fejlesztésére és a régió belüli markáns egyenlőtlenségek enyhítésére is. A teljes VEKOP program 9 tematikus cél mentén szerveződött, amelyek közül öt hozzájárult a vállalkozások fejlesztéséhez, ebből kettő a vállalkozások fejlődését közvetlenül is segítette (a kkv-k versenyképességét, illetve a vállalkozások kutatás-fejlesztési és innovációs fejlesztését). E két utóbbi prioritás kiemelt szereppel bírt a programon belül, a program forrásainak több mint 30%-a e prioritásokra irányult. A tematikus célok 3 fő stratégiai cél mentén kerültek megfogalmazásra, amelyek – a 2014-2020-as fejlesztési ciklus, illetve a GINOP stratégiai célkitűzéseivel összhangban – az alábbiak: 1. regionális gazdasági növekedés; 2. foglalkoztatás növelése; 3. versenyképességet is elősegítő élhetőbb környezet megteremtése. (www.palyazat.gov.hu-6)

A VEKOP programon belül a vállalkozások fejlesztését célzó intézkedések nagymértékben megegyeztek a GINOP programban a vállalkozások fejlesztésének elérésére megfogalmazott célkitűzésekkel, a VEKOP-ban mindezek a közép-magyarországi régióra vonatkoztatva. Bár a két program célterülete különböző, azonban kívánatos volt, hogy a két program egymással összefüggésben érje el a kitűzött célokat. A központi régióban megvalósuló fejlesztéseknek egyértelmű húzóereje van, e nélkül az ország kevésbé fejlett régióinak még nagyobb lemaradással kellene számolniuk. A régiók közötti szinergiák megteremtésére és kihasználására kiemelt hangsúlyt kell helyezni. (www.palyazat.gov.hu-6)

A fentiek értelmében a VEKOP-ban a vállalkozások versenyképességének javítása érdekében az alábbi intézkedések kerültek megfogalmazásra:

- versenyképes vállalkozói tudás elterjesztése (a vállalkozói szellem előmozdításával, különösen az új ötletek gazdasági hasznosításának megkönnyítésével, valamint új cégek alapításának elősegítésével),
- vállalkozások növekedési potenciáljának erősítése (az üzleti infrastruktúra fejlesztésével, a megfelelő infrastruktúra és szolgáltatások biztosításával, valamint a meglévő kapacitások minőségének fejlesztésével, korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtésének és bővítésének támogatásával),
- vállalkozások külpiaci jelenlétének és az ezt támogató együttműködésekben való részvételének erősítése (regionális, nemzeti és nemzetközi piacokon való növekedés, a hálózatosodás, valamint az innovációs folyamatokban való részvétel elősegítése).

A kutatás, fejlesztés és technológiai innováció tekintetében a VEKOP a tudás- és technológiaiintenzív vállalkozások K+I aktivitásának növelésére helyezte a hangsúlyt a vállalkozások K+I beruházásainak előmozdításával, továbbá a vállalkozások, a kutatási és fejlesztési központok és felsőoktatási ágazat közötti kapcsolatok létrehozásával, valamint a termék- és szolgáltatásfejlesztést, a technológiaátadást, keresletélénkítést, a hálózatépítést, innovációt célzó beruházások támogatásával. (www.palyazat.gov.hu-6)

Az energiahatékonyság és a megújuló energiák alkalmazásának növelése érdekében a VEKOP intézkedéseket fogalmazott meg a vállalkozások energiafelhasználásának csökkentésére, korszerűsítésére és optimalizálására, épületek és gazdasági-termelési folyamatok energiaigényének csökkentésére, a megújuló energiaforrásokra támaszkodó fejlesztésekre vonatkozólag. Az intézkedések magukba foglalják az épületek hőtechnikai adottságainak javítását, hőveszteségeinek csökkentését, megújuló energiaforrások alkalmazását (elsősorban napelemek, napkollektorok telepítése, biomassza, geotermikus energia hasznosítása, hőszivattyú alkalmazása), a fűtési, hűtési és használati melegvíz-rendszerek, illetve az épületeken belül világítási rendszerek korszerűsítését. (www.palyazat.gov.hu-6)

Az infokommunikációs fejlesztések érdekében a VEKOP az IT szolgáltató és szoftverfejlesztő vállalkozások termékértékesítési képességének javítását tűzte ki célul az IKT vállalkozások, különösen a kkv-k, illetve a kutatóintézetek, egyetemek közötti együttműködés erősítésével, informatikai szakemberek számának növelésével, az informatikai felsőoktatásban tanulók

számának emelésével, az informatikai és kapcsolódó szakok iránti érdeklődés/igény felkeltésével, az IKT iparágban tevékenykedő cégek és az oktatási intézmények együttműködésének erősítésével. A fő cél az volt, hogy az IKT iparág a gazdaság húzóágazatává váljon. (www.palyazat.gov.hu-6)

Az energiahatékonyság növelését, az infokommunikáció fejlesztését, illetve a foglalkoztatást elősegítő intézkedések a vállalkozások versenyképességének növeléséhez járultak hozzá és ezáltal támogatták a vállalkozások fejlesztését. A VEKOP keretében megfogalmazott intézkedéseinek megvalósítására az ERFA (52,14%) és az ESZA (47,8%) forrásai álltak rendelkezésre. (www.palyazat.gov.hu-6)

2.2.5. Vidékfejlesztési Program (VP) és a Magyar Halászati Operatív Program (MAHOP)

A VP keretében a kkv-k fejlesztése a mezőgazdasági vízgazdálkodási ágazat támogatásával valósult meg. Az intézkedés ösztönözte a közepes nagyságú tározók, természetes szűrőmezők és mezőgazdasági területekhez kapcsolódó meliorált utak kialakítását, a meglévő öntözőberendezések vízfelhasználás hatékonyságának javítását, új öntözőberendezések beszerzését, illetve új öntözővíz-szolgáltató művek létrehozását, valamint az öntözőberendezések energiateljesítmény hatékonyságának javítását. Támogatott volt továbbá a hitelesített vízfogyasztásmérő berendezések beszerzése és telepítése. A pályázat vissza nem térítendő formában került meghirdetésre, mikro- és kisvállalkozásokra és a Közép-magyarországi régióban. A támogatás kerete 49,5 Mrd Ft összegben, a támogatási összeg maximálisan 1 Mrd Ft nagyságban került meghatározásra. (www.assets.kpmg)

A MAHOP keretében a kkv-k támogatása a fenntartható akvakultúrával foglalkozó új gazdálkodók ösztönzésén keresztül valósult meg. A támogatás az induló vállalkozások támogatását célozta. A kijelölt célhoz kapcsolódva támogatott volt továbbá az akvakultúrába való termelési célú beruházás, a gép- és eszközbeszerzés, a megújuló energiaforrások felhasználását célzó beruházások, valamint a szociális- és irodaépületek építése és egyéb beruházások, beszerzések. A pályázat vissza nem térítendő formában került meghirdetésre, minden vállalkozás méretre és minden régióban. A támogatás kerete 1,6 Mrd Ft összegben, a támogatási összeg minimálisan 5 M Ft nagyságban került meghatározásra. (www.assets.kpmg)

2.2.6. A Széchenyi 2020 egyéb programjai

A Széchenyi 2020 további programjai a vállalkozásokat közvetlenül nem segítik, azonban közvetett módon javíthatják és pozitívan befolyásolhatják a vállalkozási tevékenység működésének feltételeit, körülményeit. (www.palyazat.gov.hu-2)

Az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP) célkitűzése a társadalmi felzárkóztatás, a család társadalmi szerepének megerősítése, az egészségfejlesztés és betegségmegelőzés, az egészségügy fejlesztése, a köznevelés modernizálása, a felsőfokú végzettséggel rendelkezők számának növelése, a humán intézmények dolgozóinak minőségi és mennyiségi növelése. Az Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program (IKOP) a közlekedési hálózat és infrastruktúra fejlesztésére, korszerűsítésére, a közlekedési lehetőségek bővítésére és a földrajzi mobilitás növelésére, a közösségi közlekedés és a környezetet kevésbé terhelő közlekedési módok erősítésére, a regionális, városi-elővárosi közlekedés korszerűsítésére fókuszált környezetbarát megoldásokon keresztül. A Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP) keretein belül valósul meg a klímaváltozás kedvezőtlen hatásainak megelőzése és mérséklése, az erőforrás-felhasználás hatékonyságának fokozása, a hulladékgazdálkodással és kármentesítéssel kapcsolatos fejlesztések, a természetvédelmi és élővilág-védelmi fejlesztések. A Rászoruló Személyeket Támogató Operatív Programban (RSZTOP) hajtották végre a hátrányos helyzetűek – hajléktalanok, árva gyermekek, szegény gyermekes családok, szociálisan rászoruló megváltozott munkaképességű, valamint rendkívül alacsony jövedelmű időskorú személyek – támogatását, meleg ételhez és fogyasztási cikkekhez juttatását. A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) a fejletlenebb régiókra irányult, elsődleges célja a térségi gazdaságfejlesztés és a foglalkoztatás növelése, a hátrányos helyzetű, leszakadó tendenciákat mutató térségek és települések esetében azon fejlődési elemek felkutatása és erősítése volt, amelyekkel potenciáljuk, erőforrásaik aktivizálhatók. A Vidékfejlesztési Program (VP) tartalmazta a mezőgazdasági vállalkozások versenyképességének növelését, az agrárium fenntartható fejlődését, a vidéki területek felzárkóztatását, az életminőség javítását a vidéki térségekben, valamint az agrárgazdaság fejlesztését. A Közigazgatás- és Közszolgáltatás Fejlesztési Operatív Program (KÖFOP) biztosított a közigazgatás, valamint a helyi közszolgáltatási szféra fejlesztéseit a közszolgáltatás szervezési/szervezeti feltételei terén, a bürokrácia terén, az elektronikus megoldások és szolgáltatások terén, a közszolgálati humán erőforrás terén. A Magyar Halászati Operatív Program (MAHOP) a magyarországi halgazdálkodás fejlesztésére irányult, legfontosabb célja a hagyományos tógazdasági haltermelés versenyképességének növelése, a biodiverzitás

megőrzése vagy növelése mellett az akvakultúra fenntartható fejlődésének biztosítása volt alternatív energiaforrások használatával, illetve a környezetterhelés csökkentésével. (www.palyazat.gov.hu-2)

3. FINANSZÍROZÁS

3.1. Európa 2020 – Forrásalapok

Az uniós pénzeszközök felhasználása szigorúan szabályozott keretek között történt a Széchenyi 2020 Program megvalósítása során. A szabályozottság általános érvényű követelmény, amely „átível” a pénzügyi ciklusokon. Ez érvényes aktuálisan (2021-2027) és előírás volt a korábbi pénzügyi periódusokban is. A meghatározott feltételekhez kötés indokoltsága abban állt, hogy a források felhasználása felett szoros ellenőrzés valósulhasson meg, és a források elköltése során az átláthatóság és az elszámolhatóság követelménye érvényesüljön. Ebben a pénzügyi folyamatban az Európai Bizottság felel az uniós források szabályszerű felhasználásáért, a tagállamok kormányai pedig az ellenőrzésekért, ezen belül is az éves ellenőrzés lefolytatásáért. Az uniós költségvetés több mint háromnegyedével az Európai Bizottság gazdálkodik a tagállami és a regionális hatóságokkal együttműködve, megosztott irányítás keretében, elsősorban öt nagy pénzügyi alap felhasználásával. Az alapok olyan beruházások finanszírozására szolgálnak, amelyek munkahelyek létrejöttét eredményezik, és elősegítik a fenntartható, illetve környezetbarát gazdasági növekedést Európában. (www.europa.eu)

Az Európa 2020 stratégia célkitűzéseit a következő öt pénzügyi alap támogatja az Európai Unió minden tagállamában:

- Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA),
- Európai Szociális Alap (ESZA),
- Kohéziós Alap (KA),
- Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA),
- Európai Tengerügyi és Halászati Alap (ETHA). (www.unios-palyazatok.gkf.hu-1)

A fenti alapok alkotják az európai strukturális és beruházási alapokat (ESB-alapok), amelyek révén valósul meg az uniós pénzforrásokból történő támogatások több mint fele. Az ESB-alapok öt elsődleges célterülete a kutatás és innováció, a digitális technológiák, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság kiépítése, valamint a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás. és a kisvállalkozások. Az ESB-alapokat az Európai Bizottsággal kötött partnerségi megállapodások alapján kezelik az uniós tagországok. A partnerségi

megállapodás rögzíti az alapok felhasználásának rendjét. Az ERFA és az ESZA támogatásából minden EU régió részesülhet. A Kohéziós Alapból azonban csak a kevésbé fejlett régiók kaphatnak támogatást. (www.ec.europa.eu-1; www.ec.europa.eu-2; www.hetfa.hu)

Az 1975-ben létrehozott ERFA célja, hogy erősítse a gazdasági, társadalmi és területi kohéziót az Európai Unióban a régiók közötti egyensúlytalanságok kiigazításával. Az ERFA beruházásait a 2014-2020 közötti periódusban az alábbi kulcsfontosságú prioritási területekre összpontosította: innováció és kutatás; digitális menetrend; kis- és középvállalkozások támogatása; alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság.

A fenti prioritásokat célzó ERFA-források igénybevétele a régió kategóriájától függ. A fejlettebb régiókban az ERFA-alapok legalább 80%-ának a fenti prioritások közül legalább kettőre kell irányulnia. Az átmeneti régiókban ez a követelmény az alapok 60%-ára irányul, a kevésbé fejlett régiókban pedig 50%. További követelmény, hogy egyes ERFA-forrásokat kifejezetten alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdasági projektekre kell fordítani: a fejlettebb régiókban a projektek 20%-át, az átmeneti régiókban a 15%-át, és a kevésbé fejlett régiókban a 12%-át. (www.ec.europa.eu-1; www.ec.europa.eu-2; www.hetfa.hu)

Az ESZA – humántőke befektetés. Az 1960 óta működő alap a foglalkoztatási, illetve az oktatási lehetőségek javítására összpontosít az Európai Unióban. Az alap célja továbbá a szegénység által veszélyeztetett legkiszolgáltatottabb emberek helyzetének javítása. Az ESZA-beruházások az EU összes régiójára kiterjednek. A 2014-2020 közötti időszakban az ESZA a kohéziós politika négy tematikus célkitűzésére összpontosított: a foglalkoztatás elősegítésére és a munkaerő mobilitásának támogatására; a társadalmi befogadás előmozdítására és a szegénység elleni küzdelemre; az oktatásba, a készségekbe és az egész életen át tartó tanulásba való befektetésre; az intézményi kapacitás és a hatékony közigazgatás javítására.

A Kohéziós Alap azokat a tagállamokat célozza meg, amelyeknek az egy lakosra jutó bruttó nemzeti jövedelme (GNI) kevesebb, mint az uniós átlag 90%-a. Az alap célja a gazdasági és társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése és a fenntartható fejlődés előmozdítása. A Kohéziós Alap a 2014-2020 közötti periódusban az alábbi tevékenységeket támogatta:

- transzeurópai közlekedési hálózatok fejlesztése, nevezetesen az EU által meghatározott európai érdekű kiemelt projektek. A Kohéziós Alap az infrastrukturális projekteket az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz keretében támogatta.

- környezetvédelmi projektek: az energetikai vagy közlekedési projektek, amennyiben egyértelműen elősegítik a környezetvédelmet az energiahatékonyság szempontjából, a megújuló energia felhasználásával, a vasúti közlekedés fejlesztésével, az intermodalitás támogatásával, a tömegközlekedés erősítésével.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) célja az EU vidékfejlesztési politikájának támogatása. A 2014-2020-as programozási időszakban az Alap az alábbi három célkitűzés elősegítésére fókuszált: a mezőgazdaság versenyképességének támogatása; természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás megvalósítása, valamint klímapolitikai intézkedések betartása; a vidéki térségek és közösségek kiegyensúlyozott területfejlesztésének elősegítése, beleértve a munkahelyek megőrzését és a munkahelyteremtést.

Az ETHA az EU 2014-2020. évi tengerügyi és halászati politikájának finanszírozására szolgáló új alap, amelynek főbb célkitűzései: versenyképes, környezetileg fenntartható, gazdaságilag életképes és társadalmilag felelősségteljes halászati vállalkozások és akvakultúrák elterjedése; halászok segítése a fenntartható halászatra való áttérésben; part menti közösségek támogatása a gazdaságaik diverzifikálásának eléréséhez; a halászatához és akvakultúrához kapcsolódó térségek területfejlesztése; az európai partok mentén élők életminőségének javítását célzó projektek támogatása. (www.ec.europa.eu-1; www.ec.europa.eu-2; www.hetfa.hu)

A 2014-2020. évi periódust illetően az alapok felhasználásának vonatkozásában új keretrendszer került kialakításra, ennek célja az alapok közötti jobb együttműködés és koordináció elősegítése. A módosítás szerint a különböző ESB-alapok támogatásai egymással ötvözhetők annak érdekében, hogy a források elosztása minél jobban igazodjon az egyes területek igényeihez nemzeti, regionális vagy helyi szinten, és a pénzüsszegek minél célzottabban juthassanak el az egyes területekhez. Egy új, az öt ESB-alap mindegyikére egyaránt vonatkozó szabályozás – rendelet – került bevezetésre. Azonban a rendeletben meghatározott szabályok nem mindegyike vonatkozik mind az öt alapra, az alapokra külön, specifikus szabályok is érvényesek. A fenti új szabályozás azt is jelentette, hogy egy-egy operatív programhoz már nem csak egy alap forrásait lehetett felhasználni. Az operatív program egyes prioritástengelyeit kellett egy-egy alaphoz és régiókatégoriához rendelni. Ily módon a prioritástengelyek különböző alapok finanszírozásával egy-egy tematikus célkitűzést egy vagy több beruházási prioritását tartalmazták. (www.ec.europa.eu-1; www.ec.europa.eu-2; www.hetfa.hu)

3.2. Támogatások

3.2.1. A támogatások formái

A támogatásokat különböző szempontok szerint lehet csoportosítani. A támogatás iránya szerint megkülönböztethetünk adott és kapott támogatást, attól függően, hogy a támogatás nyújtását a támogató vagy a kedvezményezett szemszögéből vizsgáljuk. Az adott támogatást a támogató adja a kedvezményezettnek, a kapott támogatást a kedvezményezett kapja a támogatótól. (www.kgk.uni-obuda.hu)

A támogatás alapja, illetve a támogatás nyújtásának módja szerint megkülönböztetünk közvetlen és közvetett támogatást. Közvetlen támogatás esetén a támogató szervezet és a kedvezményezett egyedi szerződést köt, a támogatott – meghatározott feltétel teljesülése mellett – automatikusan jogosult lesz a támogatás igénybevételére és részére a támogatás közvetlenül kifizetésre kerül, nem szükséges ehhez külön pályázat benyújtása. A közvetett támogatásnál maga a kedvezményezett dönt a támogatás igénybevételéről. Amennyiben részéről szándék mutatkozik erre, pályázatot szükséges benyújtania, és ennek elbírálása függvényében jut a támogatás összegéhez. (www.kgk.uni-obuda.hu)

A finanszírozási forma szerint elkülönítjük a visszatérítendő és a vissza nem térítendő támogatásokat.

- vissza nem térítendő támogatások:
 - támogatások,
 - szubvenciók,
 - díjak.
- visszatérítendő támogatások:
 - tőke,
 - garancia,
 - tőkefinanszírozás.

A vissza nem térítendő támogatások (vagy más névvel: végleges támogatások) az Európai Unió költségvetéséből nyújtott közvetlen pénzügyi hozzájárulások. Ilyen formájú támogatásban olyan projektek részesülhetnek, amelyek az uniós szakpolitikai célkitűzések elérésére irányuló intézkedések végrehajtását segítik. A támogatási lehetőségekről az Európai Bizottság pályázati felhívást tesz közzé. Támogatási célterület lehet pl. a kutatás, humanitárius segítségnyújtás és sokféle egyéb terület. A nevéől eltérően azonban az EU nem finanszírozza teljes mértékben a

megvalósítás költségeit, a pályázónak bizonyos nagyságú önrésszel is kell rendelkeznie. A szubvenciók a támogatások olyan speciális fajtája, amelynél a támogatási összeget a kormányok kezelik és. ők is ítélik oda (pl. agrártámogatások a mezőgazdasági termelőknek). A díjak a Horizont 2020 keretprogramhoz köthető támogatási forma, amely során a győztesek különböző díjazásban (készpénz, sajtó megjelenés, promóció) részesülhetnek.

A visszatérítendő támogatások az EU szakpolitikájának és programjainak megvalósítását célozzák, ezen pénzügyi segítség igénybe vevői többnyire a vállalkozások. A hitelnyújtás elsősorban a kutatási és innovációs célú projekteknél érvényesül a leginkább, mivel ezek az EU politikájában kiemelt területek. Leginkább hitelviszonyként jelennek meg, leggyakrabban kamatmentes vagy kedvezményes kamatozású kölcsönök formáját öltik. A kibocsátott garanciák révén a vállalkozások könnyebben és előnyösebb feltételek mellett juthatnak hitelhez. Igénybevételük általában egy beruházás megvalósítását vagy fejlesztését szolgálja, a támogatás visszafizetése a beruházás hozamából biztosítható. A visszatérítendő támogatásokhoz szükséges venni az úgynevezett pénzügyi eszközöket is, amelyek a kis összegű hitelek funkcióját töltik be. Ugyanis a magas költségek és más hitelfelvételi feltételek miatt a piaci viszonyok között nem tudnak érvényesülni, és lényegében kamattámogatásos visszatérítendő támogatásnak minősülnek.

A 2014-2020 közötti pénzügyi ciklusban a Magyarország számára rendelkezésre álló keretösszeg 14%-át alkották a visszatérítendő források (e tekintetben az uniós átlag 8%). Ez a részarány érvényesült a hazai kkv-k esetében is: finanszírozásukban a visszatérítendő források játszottak nagyobb szerepet. (www.european-union.europa.eu; www.parlament.hu; www.kgk.uni-obuda.hu; www.ec.europa.eu-4)

A támogatásokat céljuk szerint is feloszthatjuk, különféle szempontok köré csoportosítva. Az egyik csoportosítás szerint megkülönböztethetünk saját tőke javára elszámolt támogatásokat (tőketartalékra, illetve eredménytartalékra történő elszámolás), valamint az eredmény javára elszámolt támogatásokat. A másik csoportosítás szerint a felosztás fejlesztési célú támogatás, működési célú támogatás, kamattámogatás és árakat kiegészítő támogatás lehet. A fejlesztési célú támogatás a hosszú távú beruházási célok megvalósulását segítik elő, mint például az eszközök hosszú távú használata és a beruházások hosszú távú fenntartása – ez a támogatás általában vissza nem térítendő támogatás. A működési célú támogatás a vállalkozás működési célú költségeit támogatja, amely a tevékenység folytatását szolgálja, ennek egyik lényeges

eleme a munkaerő megtartása és képzésük segítése. A kamattámogatás esetében az állam vagy állami szerv támogatást nyújt a vállalkozás számára a beruházásra igényelt hitel kamatának kifizetéséhez. A kamattámogatás igénybevételének meghatározott feltételei vannak, és leginkább közvetlenül a hitelezőnek történik a támogatás folyósítása. Az árakat kiegészítő támogatás jogszabály alapján nyújtott támogatás a terméket vagy szolgáltatást értékesítő piaci szereplő számára azzal a megkötéssel, hogy a piaci ár alatt árulja termékeit vagy szolgáltatásait. A támogatás megjelenésének módja szerint megkülönböztetünk pénzbeli (a támogatás összege a kedvezményezett pénzforgalmi számláján közvetlen átutalással jelenik meg) és nem pénzbeli (természetbeni juttatás) támogatást. (www.kgk.uni-obuda.hu)

3.2.2. A finanszírozás típusai

A folyósítás módja szerint megkülönböztetünk előfinanszírozást és utófinanszírozást. Az előfinanszírozás gyakorlatilag egy kapott előleg, amely végleges támogatásnak vagy kölcsönnek minősül. Az utófinanszírozással a támogatás nyújtására/visszatérítésre a beruházás vagy fejlesztés megvalósulásátt követően kerül sor, amikor a felmerült költségek pénzügyi teljesítését igazoló dokumentumokat a kedvezményezett a pénzügyi intézményhez benyújtja, és ez utóbbi azt elfogadja. Lehetőség nyílik arra is, hogy a pénzügyi intézmény a folyósítás során közvetlenül a szállítónak/kivitelezőnek utalja az összeget. (www.kgk.uni-obuda.hu)

3.2.3. Az elszámolások rendje

A támogatások kifizetésének jogszabályi háttérét több európai uniós és hazai rendelet, illetve szerződés alkotja, amelyek egymásra épülnek. Ebben a négy szintű jogszabályi hierarchiában a kiinduló fő jogszabályt az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) alkotja. Erre épülnek rá az EU Bizottság, mint független politikai szerv rendeletei, amelyet a harmadik szinten az Európai Bíróság iránymutatásai kiegészítenek. A hierarchia negyedik szintje a hazai szabályozás, amely Magyarországra vonatkozóan szabályozza a kérdéskört. A hazai szabályozás megteremtése a kormány hatásköre. (www.kgk.uni-obuda.hu)

A támogatások kifizetésének uniós jogszabályi háttérét az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 17-ei 1303/2013/EU. sz. rendelete alkotja, amely közös szabályokat állapít meg az Európai Regionális Fejlesztési Alapra (ERFA), az Európai Szociális Alapra (ESZA), a Kohéziós Alapra, az Európai Vidékfejlesztési Mezőgazdasági Alapra (EMVA) és Európai Tengerügyi és Halászati Alapra (ETHA) vonatkozóan. (www.eur-lex.europa.eu)

A rendelet 14. cikke előírta, hogy a tagállamok elkészítik a 2014. január 1. és 2020. december 31. közötti időszakra szóló partnerségi megállapodásukat és azt 2014. április 22-ig benyújtják a Bizottságnak. A rendelet 65. cikke rögzítette, hogy a kiadási költség abban az esetben jogosult az ESB-alapokból származó támogatásra, ha az a kedvezményezettnek merült fel és az 2014. január 1. és 2023. december 31. között került kifizetésre. (Amennyiben a tagállam az operatív programot már 2014. január 1-jét megelőzően benyújtotta a Bizottságnak, a kiadási költség már ezen időponttól is benyújtható.) (www.eur-lex.europa.eu)

A rendelet tartalmazta, hogy a kiadások elszámolhatóságának meghatározása elsősorban nemzeti szabályozás alapján történik. Magyar részről az elszámolhatóság kérdéseit a következő kormányrendeletek rögzítik: az európai uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatásokkal kapcsolatos eljárásról és a regionális támogatási térképről szóló 37/2011. (III. 22.) Korm. rendelet, a 2014-2020 programozási időszakra rendelt források felhasználására vonatkozó uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatási szabályokról szóló 255/2014. (X. 10.) Korm. rendelet, valamint a 2014-2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet. (www.kgk.uni-obuda.hu; www.eur-lex.europa.eu)

A költségvetési kötelezettségvállalás első részletének átutalása automatikusan megtörtént a Bizottság részéről, miután az adott operatív programot elfogadta. A későbbi kötelezettségvállalások évente történtek/történnek meg. Megengedett, hogy a kötelezettségvállalások az operatív program változása miatt módosulásra kerülhessenek. Előírás továbbá, hogy az előfinanszírozással vagy három éven belüli kifizetési kérelemmel nem fedezett kötelezettségvállalások visszavonásra kerülnek. (www.ec.europa.eu-3)

A programok támogatása az uniós költségvetésből történik, ez háromféle módon történhet. Közvetlen irányítás esetén az Európai Bizottság közvetlen módon irányítja a finanszírozást, a megosztott irányításnál az Európai Bizottság a nemzeti hatóságokkal együtt, közösen felügyelik a támogatásnyújtást, a közvetett irányításnál pedig egy külön szervezet vagy hatóság irányítja a kifizetéseket. (www.ec.europa.eu-3)

A fentiek azt is jelentik, hogy adott esetben az EU biztosítja egy adott program vagy projekt pénzügyi támogatását, azonban annak napi irányításában közvetlenül nem vesz részt. Vagyis az uniós költségvetés legnagyobb részének végrehajtása a tagállamok felelősségével történik, a

végző felelősség ugyanakkor a Bizottságé. Ebből adódik, hogy a Bizottság szigorúan ellenőrzi az uniós források szabályszerű elköltését. (www.ec.europa.eu-3)

A közvetlen irányítás azt jelenti, hogy az Európai Bizottság közvetlenül felelős a program végrehajtásának minden fázisáért, a pályázati felhívások kiírásáért, a benyújtott pályázatok értékeléséért, a támogatási szerződések aláírásáért, a projekt végrehajtásának nyomon követéséért, az eredmények kiértékeléséért és a kifizetések teljesítéséért. Ezeknek a feladatoknak az ellátása a Bizottság szervezeti egységei (pl. főigazgatóságai) végzik a Bizottság brüsszeli központjában. (www.ec.europa.eu-3)

A megosztott irányításban mind az Európai Bizottság, mind a tagállamok nemzeti hatóságai, például minisztériumok és közintézmények felelősek egy adott program lebonyolításáért. Így zajlik az uniós programok 70%-a. (www.ec.europa.eu-3)

A közvetett irányítás esetén a támogatási programok végrehajtása részben vagy egészben szervezetek (nemzeti hatóságok vagy nemzetközi szervezetek) támogatásával valósulnak meg. Ilyen például a humanitárius segítségnyújtásra és nemzetközi fejlesztésre szánt uniós források kezelése. Ez azt jelenti, hogy a Bizottság a költségvetés-végrehajtási feladatokat különböző típusú végrehajtó partnerekre bízta, így például harmadik országok vagy az általuk kijelölt szervekre, nemzetközi szervezetekre (Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), Világbank, Nemzetközi Valutaalap (IMF), Európai Beruházási Bank (EBB), Európai Beruházási Alap (EBA)), decentralizált ügynökségekre (Európai Betegmegelőzési és Járványvédelmi, Központ (ECDC), Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA)), köz-magán társulásokra, közös vállalkozásokra, tagállami szervekre. (www.ec.europa.eu-3)

A 1303/2013/EU. sz. rendelet rögzíti az egyes prioritásokhoz tartozó társfinanszírozási arányt, egyes esetekben alaponként és régiókatéegóriánként részletezve. A társfinanszírozási arány kifejezi, hogy az EU milyen mértékben járul hozzá az egyes programok támogatásához. A társfinanszírozás mértéke általában nem haladhat meg egy előre megállapított felső határértéket, amelyet a program vagy programrész teljes értékének bizonyos százalékában határoznak meg. A Bizottság minden egyes operatív program esetében meghatároz társfinanszírozási arányokat. A maximális társfinanszírozási arányok az alapok tekintetében a következők voltak:

- ERFA és ESZA: 50-85% között a régiók kategóriájától függően (emelhető az ESZA-specifikus szabályoknak megfelelően);
- Európai területi együttműködési cél: 85%;
- Kohéziós Alap: 85%;
- ETHA: 75% (bizonyos feltételek mellett növekedhet);
- EMVA: 53-85% (bizonyos feltételek mellett növelhető). (www.ec.europa.eu-1; www.ec.europa.eu-7)

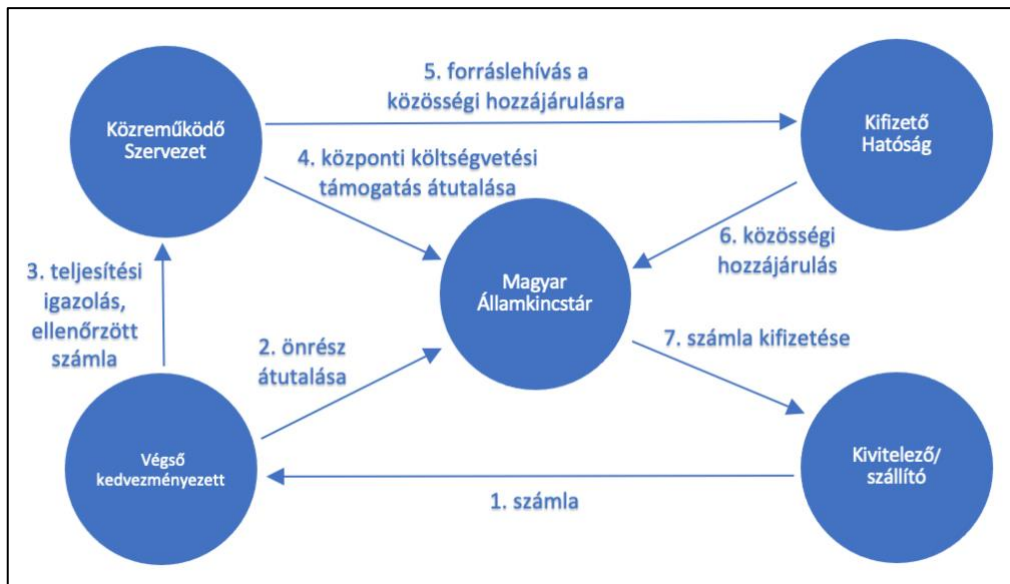
3.2.4. A kifizetés folyamata

A kedvezményezett részére történő konkrét kifizetés teljesítésének előfeltételei közé tartozik, hogy a benyújtásra kerülő projekt elfogadott operatív programhoz kapcsolódjon. További követelmény, hogy a projekt támogatott legyen egy kiírt uniós pályázat alapján és erről egy kiegészítő dokumentum álljon rendelkezésre. Emellett legyen érvényes támogatási szerződés és kivitelezői vagy szállítói szerződés, amely tartalmazza az elfogadott feladat- és költségkalkulációt. A Strukturális Alapok forrásai közvetlenül az EU költségvetéséből származnak – a strukturális kiadások a költségvetés egyharmad része – és ezek felhasználásáról rendeletekkel szabályoznak, amely minden tagállamban kötelező érvényű.

A Strukturális Alapokból történő kifizetések az Európai Unió közös költségvetéséből történnek (ezek a kifizetések a költségvetés egyharmadát alkotják). A támogatások közvetítése társfinanszírozással történik. A Strukturális Alap legtöbb esetben előfinanszírozással nyújt támogatást. Azonban a kifizetésre kizárólag a pénzügyileg teljesített számlák benyújtását követően kerülhet sor. Az EU a hazai államháztartás által már kifizetett támogatásokra nyújt pénzügyi támogatást, ezért az államháztartás megelőlegezi a pályázónak a támogatás uniós részét. A kedvezményezett így egy összegben jut hozzá a forráshoz. A folyamatban a kedvezményezett részére a hazai kifizető hatóság által jóváhagyott támogatás pénzmozgása és a Magyarország, illetve az EU közötti pénzmozgás időben elkülönül egymástól. Az Európai Bizottság már a támogatási folyamat elején átutalja az előleget a fejlesztési terv egészére vonatkozóan a kifizető hatóság által kezelt operatív program számlájára. Az előreutalás indoka, hogy ez az összeg kiinduló-forrást biztosítson az igazolt költségek után lehívott összegekre a kezdeti szakaszban. (www.lengyelpiroska.hu)

A támogatások pénzügyi lebonyolításához szükség volt egy új intézményrendszer kialakítására és pénzmozgásokat lehetővé tevő bankszámlák nyitására is, amelyeket a Magyar Államkincstár (MÁK) kezel. A számlák vezetése forintban történik. A MÁK bankszámlakivonatán megjelenő tételek rögzítését az erre kijelölt szervezetnek két munkanapon belül el kell látnia, illetve jóváhagynia. (www.lengyelpiroska.hu)

3. ábra: A pénzügyi lebonyolítási folyamat lépései

Forrás: saját szerkesztés (www.lengyelpiroska.hu weboldal ábráját felhasználva)

A pénzügyi lebonyolítási folyamat azzal kezdődik, hogy a szállító megküldi a számlát – a szerződésben leírt feltételeknek megfelelően – a végső kedvezményezett részére. Ezt követően a benyújtott számlákat a kedvezményezett áttanulmányozza és igazolja, hogy a teljesítés a szerződésben leírtaknak megfelel-e – és átutalja az önrészt a MÁK számlájára. A kedvezményezett a közreműködő szervezetnek eljuttatja az általa kiállított teljesítési igazolást, valamint a számlát. A közreműködő szervezet ellenőrzi, hogy a számlán szereplő teljesítés megfelel-e a hazai és uniós kritériumoknak, illetve a költségek elismerhetőek-e. Ezután a közreműködő szervezet átutalja a költségvetési támogatási összeget a MÁK-nak, vagyis a projekt lebonyolítási számlára. Ezt követően a közreműködő szervezet benyújtja a forrásle hívás igényét a közösségi hozzájárulásra a kifizető hatóság felé. Az ellenőrzéseket követően a kifizető hatóság a közösségi hozzájárulást átutalja a MÁK részére a projekt lebonyolítási számlára. Végül a MÁK által megtörténik a számla kifizetése a kifizető/szállító felé. (www.lengyelpiroska.hu)

3.2.5. Támogatottak köre

Az uniós finanszírozásra bármely uniós állampolgár pályázhat. Azonban az egyes projektek, programok mindig rögzítik a lehetséges résztvevők körét. Az uniós támogatásban részesülők leggyakoribb kedvezményezettjei az alábbi célcsoportok:

- kis- és középvállalkozások,
- kutatók,
- mezőgazdasági kistermelők és vidéki vállalkozások,
- fiatalok,
- közjogi szervezetek,
- nem kormányzati, nonprofit szervezetek,
- egyéb kedvezményezettek. (www.ec.europa.eu-8)

A vállalkozások a Széchenyi 2020 Programban kiemelt célcsoportja volt, bármely ágazatban, bármilyen méretű vállalkozás – induló vállalkozások, mikro-, kis- és középvállalkozások – jogosult volt az uniós finanszírozásra. A vállalkozások támogatások, hitelek és pénzügyi garanciák, mikrofinanszírozás és kockázati tőke révén juthattak uniós finanszírozáshoz. A vállalkozások támogatása a versenyképességük növelésére és gyarapodásuk elősegítésére, üzleti infrastruktúrájuk és technológiai hétértékük fejlesztésére, piacra lépésük segítésére és a nemzetközi együttműködésbe való bekapcsolódásuk előmozdítására irányult. A halgazdálkodás területén tevékenykedő vállalkozások esetében a vállalkozás megélhetésének biztosítása volt a cél. A célok megvalósításához 2014-2020 között az ERFA, az ESZA, az EMVA, illetve az ETHA biztosította a forrásokat. (www.ec.europa.eu-8)

A kutatók – kutatói szervezetek vagy magánszemélyek – részére 2014 és 2020 között az EU csaknem 80 Mrd eurós finanszírozást biztosít kutatásra, főként a Horizont 2020 kiemelt kutatási programján keresztül. Ez a fajta finanszírozás általában vissza nem térítendő támogatások formájában valósul meg kutatási projektek széles körének társfinanszírozása érdekében. A célcsoport tükrözi, hogy az EU hosszú távú stratégiájában a kutatás és innováció kiemelt szereppel bír. (www.ec.europa.eu-8)

Az uniós támogatási rendszerben a legtöbb mezőgazdaságban gazdálkodó jogosult közvetlen jövedelemtámogatásra. A kifizetések körülbelül egyharmada olyan termelők támogatására irányul, akik környezetbarát gazdálkodási módszereket alkalmaznak, amelyekkel megőrzik a biológiai sokféleséget, a talaj- és vízminőséget, valamint alacsonyan tartják a károsanyag-

kibocsátást. A gazdálkodók emellett támogatásban részesülhetnek a mezőgazdasági piacokat szabályozó vagy támogató intézkedésekre, vidékfejlesztési programokra, illetve a vidéki területek foglalkoztatási feltételeinek javítására. Mindezekre az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) és az EMVA állt rendelkezésre 2014 és 2020 között. (www.ec.europa.eu-8)

Az uniós finanszírozási rendszer külön programokkal ösztönzi a fiatalok külföldi munkatapasztalat-szerzését vagy külföldi tanulmányait. A célcsoport a 13-31 éves fiatalok, ifjúsági szervezetek, illetve fiatalokkal foglalkozó szervezetek, csoportosulások. A fiatalok körében a finanszírozásnak két fő típusa van. Az egyik az oktatás és képzés keretein belül valósult meg, hogy a fiatalok külföldön is végezhetik tanulmányaikat az Erasmus+ programon keresztül, valamint a középfokú tanulmányok végéhez közeledő tanulókat támogatták, lehetőség volt külföldi szakképzésen is részt venni. A másik típus az ifjúság számára volt elérhető, amely által lehetőség nyílt az olyan projektek társfinanszírozására, amelyek ösztönzik az állampolgári részvételt, az önkéntes munkát és a tágabb multikulturális kitekintést. Külön programok segítettek a fiatal mezőgazdasági termelőket – vállalkozásuk elindításához, vállalkozásba történő beruházásokhoz – és a fiatal munkanélkülieket. A célok megvalósítása az ESZA és az EMVA forrásainak terhére történt 2014 és 2020 között. (www.ec.europa.eu-8)

A nem kormányzati és civil társadalmi, nonprofit szervezetek abban az esetben részesülhettek támogatásban, ha tevékenységük az uniós szakpolitikai terület érintett és nonprofit alapon tevékenykedtek. A nem kormányzati szervezeteknek szánt uniós finanszírozási források mintegy 80%-át maguk a tagországok, a fennmaradó részt – a Bizottság vagy más uniós szervek kezelik. A tevékenységek az ESZA forrásaiból valósultak meg 2014 és 2020 között. (www.ec.europa.eu-8)

Finanszírozásban részesülhettek a helyi, regionális vagy országos közjogi szervezetek. A támogatások az intézményi kapacitást és hatékonyságot fejlesztő beruházásokra, helyi infrastrukturális projektekre irányultak. (www.europa.eu; www.ec.europa.eu-8)

3.3. Pénzintézetek

3.3.1. Magyar Nemzeti Bank szerepe

Magyarország központi bankja, a Magyar Nemzeti Bank (MNB) szignifikáns szerepet tölt be a vállalkozások életében, mind a megalakításuk, mind a működésük során. Ahhoz, hogy egy pénzügyi vállalkozást létrehozassunk és vállalkozási tevékenységet elindítsunk, szigorú kritériumoknak kell megfelelni, amelyeket az MNB határoz meg. A vállalkozás azt követően kezdheti meg működését, ha a meghatározott feltételeket teljesítette és a tevékenység elindítására, működésére engedély kapott. A pénzügyi vállalkozások megalakulásától kezdve az MNB felügyelete alá tartoznak, tevékenységüket az MNB ellenőrzi és felügyeli. A pénzügyi vállalkozások rendszeres beszámolási kötelezettséggel rendelkeznek tevékenységükről, működésükről az MNB felé. Az MNB az ily módon összegyűjtött adatokat rendszerezi, kielemezi, a kockázatkezelési stratégiába beépíti. A pénzügyi vállalkozások tevékenységéről és működéséről kapott információk alapján alakítja saját szabályozó, felügyeleti és fogyasztóvédelmi tevékenységét annak érdekében, hogy a gazdaság pénzügyi stabilitása biztosított legyen. (www.perepo-dolgozat.uni-pannon.hu)

Az MNB 2013. június 1-jén indította el Növekedési Hitelprogramját (NHP), amelynek célkitűzései három pillérre épültek: a kkv-kat érintő hitelezési rendszerben a korábbiakban felmerült nehézségek enyhítésére, a pénzügyi stabilitás megerősítésére és az ország nemzetközi sérülékenységének mérséklésére. Az első pillér a kkv szektor hitelezési aktivitásának ösztönzésére és a pénzügyi stabilitás megteremtésére irányult. Ennek céljából a központi bank olyan refinanszírozási hitelt nyújtott a pénzintézeteknek, amelyet kedvező kamatozású hitelként nyújthattak a kkv-k számára. A program által biztosított kedvezményes jegybanki kölcsön a már hitellel rendelkező vállalatok finanszírozási költségeit csökkentette, valamint lehetőség nyílt olyan projektek megvalósítására is, amelyeket eddig a magas finanszírozási költségek mellett nem valósíthattak meg. Az adósságszolgálati terhek mérséklődésével az NHP hozzájárult a jegybanki hitelállomány minőségének javulásához is. A második pillér a mikro-, kis- és középvállalkozások hitelállományának csökkentésére irányult. A jelentős devizahitel-tartozással küzdő kkv-k sok esetben nem rendelkeztek megfelelő fedezettel, emiatt a szektort jelentősen fenyegette az árfolyamkockázat veszélye. Ennek enyhítésére jelentett megoldást a devizahitel forintra történő átváltása, amely elősegítette a kkv-k hitelképességének javulását. Az NHP 0%-os kamatozású refinanszírozási hitelt nyújtott a hitelintézeteknek, legfeljebb 10 éves futamidőre. (www.mnb.hu-1)

Az NHP négyéves ciklusa 2017. március végén lezárult, amely nagyban hozzájárult a kkv-k hitelezésének segítésében. A programnak köszönhetően megközelítőleg 40 000 mikro-, kis- és középvállalkozás jutott összesen 2 800 Mrd Ft összegű hitelhez kedvező feltételekkel. A hitelezés szempontjából fordulat következett be, ugyanis ezt megelőzően a kkv szektorban évente 5-7%-kal esett vissza a hitelfelvétel, az NHP-nak köszönhetően azonban 2013-tól kezdve növekedésnek indult (2013-ban már 5-10%-os volt az emelkedés). Rengeteg vállalkozás élt a kedvező hitelfelvétellel, amellyel meg tudta valósítani elhalasztott projektjét vagy kiváltani régebbi hitelét. A négyéves ciklus alatt közel 1 700 Mrd Ft összegben történt hitel- és lízingfelvétel, amelyekkel új beruházások finanszírozására került sor. Az MNB szerint ez a program szignifikáns szerepet töltött be a gazdaságfejlesztésben, mivel a 2013 és 2016 közötti gazdasági növekedéshez 2 százalékponttal járult hozzá, valamint a foglalkoztatottak számát 20 ezer fővel emelte. A kkv szektoron belül a legtöbb hitel a mikrovállalkozásokhoz ért el. Nagyjából 860 Mrd Ft összegű kölcsön felvételére nyílt lehetőségük a hitelintézeteken keresztül, leginkább beruházásokra. Az NHP keretein belül nyújtott hitelek kb. 60%-át a kereskedelem, a mezőgazdaság és a feldolgozóipar ölelte fel. (www.mnb.hu -2)

2020. április 20-án a jegybank elindította az NHP alá tartozó NHP Hajrá hitelkonstrukciót, amely a koronavírus járvány okozta negatív gazdasági hatások mérséklését és a hitelpiacokon felmerülő zavarok elkerülését célozta. A forrás kerete kezdetben 1 500 Mrd Ft összegben került meghatározásra, amelyet a Monetáris Tanács 2020. november 17-én kibővített 1 000 Mrd Ft-tal, majd 2021. április 6-án további 500 Mrd Ft-tal, így összesen 3 000 Mrd Ft forrás állt rendelkezésre. A program 0%-os kamatozású refinanszírozási hitelt nyújtott legfeljebb 20 éves futamidővel, amelyet a hitelintézetek kölcsön vagy lízing formájában továbbhiteleztek a mikro-, kis- és középvállalkozások számára. A felvehető összeg 1 M és 20 Mrd Ft között volt meghatározva, minimum 3 és maximum 20 év futamidővel, a kamat pedig 2,5%-ban került maximalizálásra. A felvett hitelt a kérelmező a vállalkozás működésére, bővítésére vagy akár korszerűsítésére fordíthatta, az üzleti tevékenységéhez kapcsolódóan pedig eszköz beszerzésére, munkabér finanszírozására, hitel kiváltására, forgóeszköz finanszírozásra vagy cégvásárlás finanszírozására. (www.mnb.hu-3)

Az MNB zöld eszköztár-stratégiája a fenntartható fejlődés követelményeit szem előtt tartva támogatta a gazdaság zöld átállását és ennek érdekében Magyarország ehhez kapcsolódó nemzetközi szintű felzárkózását. Ennek eléréséhez feltételként került megfogalmazásra, hogy 2030-ig szükséges ki a pénzügyi rendszer átalakítása, a fenntarthatóbb környezet

szempontjainak figyelembe vételével. A zöld szempontok érvényesítéséhez a kiindulópontot a lakáshitel piac jelentette, mivel a lakásállomány energiahatékonysága alacsony, közel egy ötödük használ elsődleges-energiát, így a korszerűsítés megvalósítása e területen érdemi lehetőségként merült fel. Az MNB 2021. október 4-én indította el az NHP részét képező NHP Zöld Otthon Programot (NHP ZOP), amely célja a fenntartható környezeti támogatása érdekében a zöld szempontok erőteljesebb érvényesítése a lakáspiacon, amellyel elérhető a kereslet és kínálat élénkítése is a zöld otthonok iránt. A Monetáris Tanács 200 Mrd Ft összegű forrást adott az NHP ZOP céljainak megvalósítására. A kölcsön 0%-os kamatozással és legfeljebb 25 éves futamidővel került meghatározásra. A hitelnyújtást a hitelintézetek végzik, és maximum 2,5%-os kamattal hitelezhetik tovább energiahatékony ingatlanok vásárlására és építésére. (www.mnb.hu-4)

3.3.2. Magyar Fejlesztési Bank szerepe

Az uniós forrásokból származó visszatérítendő támogatások elosztása a Magyar Fejlesztési Bank (MFB) tevékenységi körébe tartozik. 2017 áprilisában az MFB és a Magyar Fejlesztési Központ Nonprofit Kft. (MFK) együttműködési keretmegállapodást kötött, amely az EU által nyújtott forrásokból finanszírozott pénzügyi eszközök fejlesztésére irányult. Emellett fontos célkitűzésként jelent meg a pályázatok sikerességének növelése és az innovatív pályázói magatartás erősítése. Az MFK 2015-ben alakult meg, létrehozása során alapvető célként került megfogalmazásra, hogy egy olyan magyar nyelven működő felületi rendszert biztosítson a vállalkozások részére, amelyen lehetőség van a források hatékony és eredményes felkutatására, és a rendszer megfelelő szintű tájékoztatást nyújt a támogatásokkal kapcsolatban. Az MFK tevékenységi körébe tartozik az uniós források kezelése, felhasználásának ellenőrzése, valamint a további hitelintézetek pénzügyi termék-kínálatának ismertetése. A keretmegállapodás alapján az MFK felkutatja azokat a projekteket, amelyek potenciális gazdasági fejlesztési lehetőséggel bírnak, közreműködik a lehetőségek tanulmányozásában és a feltételrendszer kiépítésében. Az MFB fontos szerepet töltött be a 2014-2020-as időszakban a támogatások tekintetében, többek között az alábbi feladatok ellátásával: EU-s források kezelése; visszatérítendő támogatások közvetítése; a benyújtott projektek ellenőrzése a fejlesztési banki kritériumoknak való megfelelés szempontjából; finanszírozási modellek kiépítése; közvetlen részvétel a finanszírozási feladatok elvégzésében. Az MFB és az MFK együttműködésének köszönhetően a 2014-2020-as ciklusban jelentős forráslehívás és beruházás valósult meg a hazai vállalkozások körében. (www.mfb.hu-1)

Az MFB a 2014 és 2020 közötti időszakban lehívható uniós forrásokra, azaz a hitelként funkcionáló visszatérítendő támogatások elérésére létrehozta az MFB Pontok hálózatát. Országos szinten 642 Pont található, ezáltal egyszerűbben és gyorsabban jutnak forrásokhoz a magánszemélyek és vállalkozások. A fenti célok elősegítésére 800 Mrd Ft összegű forrás állt az MFB rendelkezésre, amely hitelt és vissza nem térítendő támogatást tartalmazott. Az MFB ezen hitelek értékesítésére partnerbankokat kért fel. A végső kiválasztásra két közbeszerzési eljárás során került sor. Ennek megfelelően az MFB Pontok hálózatát a Takarékbank Zrt., a Budapest Bank Zrt., az OTP Bank Nyrt., az MKB Bank Nyrt. és a Gránit Bank Zrt. fiókjai, intézményei alkotják. (www.mfb.hu-2)

A fenti szolgáltatás végzésében az MFB-ben történik az üzleti döntéshozatal és a szabályok meghatározása, mindez központi irányítással és az ügyfelek érdekeit figyelembe véve. A pályázatok kezelését, a szerződéskötést, a kapcsolattartást és a panaszkezelést pedig az egyes pénzüintézetek fiókjai végzik. A pályázókkal való szerződéskötés az MFB tevékenységi körébe tartozik, a megválasztott partnerbankok pedig a kihelyezéssel kapcsolatos feladatokat és az ellenőrzés feladatát látják el. A lehetőséggel a hazai vállalkozások és a magánszemélyek minden eddiginél kedvezőbb feltételekkel juthatnak hitelhez, vagyis támogatáshoz. A visszatérítendő támogatások esetében a kamatláb 0%, a vissza nem térítendő hitel esetében pedig 1-2%-os a kamat. Az MFB Pontokon kínált hiteltermékek öt tematikus célterületet fednek le, amelyek a következők: kutatás, technológiai fejlesztés és innováció, mikro-, kis- és középvállalkozások versenyképességének növelése, foglalkoztatottak számának növelése, infokommunikációs és e-technológia használatának ösztönzése, szén-dioxid-kibocsátás mérséklése. (www.mfb.hu-2)

4. A PÁLYÁZATI FOLYAMAT

4.1. A pályázat kezdete

Ahogy a támogatás formáinál is ismertettem a közvetett támogatásnál maga a kedvezményezett dönt a támogatás igénybeviteléről és amennyiben részéről szándék mutatkozik erre, pályázatot szükséges benyújtania az uniós támogatás elnyeréséhez. A pályázat elbírálása függvényében juthat a kedvezményezett a támogatási összeghez. (www.ec.europa.eu-9)

A közvetlen támogatás megítéléséhez kapcsolódó pályázati eljárás egy- vagy kétszakaszos lehet. Az egyszakaszos eljárás során a teljes pályázati anyagot már a pályázási folyamat legelején szükséges benyújtani. A kétszakaszos eljárás első fázisában a részvételi jelentkezés

beadása szükséges. A teljes pályázati anyag eljuttatása a második szakasz követelményeként jelenik meg. (www.ec.europa.eu-9)

A pályázás fontos momentuma, hogy annak megkezdése előtt célszerű alaposan tanulmányozni a pályázati kiírást, annak érdekében, hogy eldöntésre kerüljön, a pályázó megfelel-e az eljárásban való részvételre kiírt feltételeknek és követelményeknek. Vagyis fontos előre tájékozódni arról, hogy a pályázó az adott pályázat keretében jogosult-e az adott támogatásra. A pályázati eljárásban való részvétel feltételei és követelményei az egyes programok és felhívások vonatkozásában különböznek. Azonban felépítésükben, főbb tartalmi elemeikben közös jegyeket is viselnek. (www.ec.europa.eu-9)

4.2. A pályázati felhívás tartalmi elemei

Az alábbiakban mutatom be, hogy egy pályázati felhívás hogyan épül fel és milyen főbb elemeket tartalmaz. Az összegzést „A mikro-, kis- és középvállalkozások modern üzleti és termelési kihívásokhoz való alkalmazkodását segítő fejlesztések támogatása” c. GINOP-1.2.8-20 kódszámú pályázati felhívás alapján végzem. (www.palyazat.gov.hu-8)

A felhívás elején bemutatásra kerül a felhívás indokoltsága és célja, a rendelkezésre álló forrás összege és a támogatás háttere. Jelen esetben a pályázati felhívást a Pénzügyminisztérium tette közzé. A felhívásban rövid indoklás szól a kvv szektor jelenlegi magyarországi helyzetéről, a magyar gazdaság fejlődésében betöltött szerepéről, a fejlesztéssel elérendő célokról. Az itt leírt indoklás tükrözi a szakdolgozatom GINOP programot elemző részében részletesebben is kifejtetteket. A rendelkezésre álló forrás konkrétan megjelölésre kerül, mellette a finanszírozásra szolgáló alapok és a várhatóan benyújtásra kerülő projektek becsült száma.

A pályázati felhívás főbb részét a projektekkal kapcsolatos elvárások, valamint a támogatási kérelmek benyújtásának feltételei adják. Részletes útmutatás történik a projekt keretében megvalósítandó tevékenységekről, a támogatható és nem támogatható tevékenységekről. A projekt műszaki-szakmai tartalmával és a megvalósítással kapcsolatos elvárások részletesen kifejtésre kerülnek, amelyek - többek között – az eszközbeszerzésre, az ármegfelelésre, a hatékony pénzgazdálkodás követelményeire vonatkoznak. Az elvárásokról szóló rész egyúttal felhívja a figyelmet az esetleges kockázatokra, amely miatt a projekt elutasításra kerülhet. Tartalmazza továbbá az elvárt fejlesztendő elvárásokat, pl. a képzésre vonatkozóan. Az elvárások rész fontos tartalmi eleme a kötelező elvárásokat érintő előírások, amelyek a

foglalkoztatás megtartására, az esélyegyenlőség, illetve a környezetvédelmi szempontok érvényesítésével kapcsolatos elvárásokra vonatkoznak. Itt tükröződik a Széchenyi 2020 Program által deklarált stratégiai célkitűzés, amely szerint a gazdasági növekedéssel a foglalkoztatottság megtartása is kiemelt prioritás. Az elvárás rész határozza meg mérföldkövekkel kapcsolatos követelményeket, amelyre az 1. interjúban is részletesen kitért az interjúalanyom. A kijelölt mérföldkövek tartalmazzák a projekt megvalósítása szempontjából jelentős időpontokat, ezekhez szakmai vagy műszaki eredmény, fejlesztés kapcsolódik. Az elvárások nem elhanyagolható eleme a közbeszerzési kötelezettségekre vonatkozó előírások. Az egyéb elvárások részben kifejtésre kerülnek a területi korlátozások, a megvalósítási helyszín műszaki követelményei, valamint célindikátorok. (www.palyazat.gov.hu-8)

A pályázati felhívás fontos információja a projektvégrehajtás időtartama, amely rögzíti a kezdés időpontját, valamint a végrehajtásra rendelkezésre álló időtartamot. A pályázati felhívás egyik legfontosabb tartalmi eleme a támogatást igénylők körének meghatározása. Ugyanis elsősorban ezen információ alapján döntheti el a pályázó, hogy jogosult-e a támogatás elnyerésére. A felhívásban az igénylői kör lehatárolásra kerül jogi forma, gazdálkodási forma szerint, részletesen felsorolva egyúttal a támogatásban nem részesíthetők körét is. A pályázati felhívás megjelöli a támogatási kérelem benyújtásának határidejét és módját. A vizsgált pályázat online benyújtást írt elő elektronikus kitöltő programon keresztül, a Pénzügyminisztérium címére, amelyhez csatolni kellett a kérelem elektronikus benyújtását hitelesítő, cégszerűen aláírt nyilatkozatot is. A benyújtási részhez kapcsolódva a felhívás rögzíti a kiválasztási kritériumokat és a kiválasztási eljárásrendet, az értékelési szempontokat is. Ennek érdekes momentuma a hiánypótlás lehetősége, amelyet az 1. sz. interjúalanyom is érintett az interjú során. Jelen esetben nem volt lehetőség hiánypótlásra és tisztázó kérdés feltevésére. Ez különösen precíz pályázatkészítést és alapos felkészülést követel meg a pályázótól.

A pályázati felhívás másik legfontosabb része a finanszírozással kapcsolatos információk, amelyek döntő fontosságúak a pályázó számára a pályázat benyújtására vonatkozó döntés meghozatalában. A finanszírozási rész rögzíti a támogatás formáját, a projekt javaslat maximális elszámolható összköltségét, a támogatás mértékét, összegét, kitérve arra is, hogy a támogatás maximális összege milyen átlagos statisztikai állományi létszám alapján kerülhet meghatározásra. A finanszírozási rész tartalmazza továbbá az előleg igénylésének lehetőségét, az elszámolható költségek körét, beleértve a projekt-előkészítés költségeit, a beruházási költségeket (építési és eszközbeszerzési költségek), a szakmai tevékenységekhez kapcsolódó

szolgáltatások költségeit (képzés, szakértői szolgáltatások, valamint az elszámolhatóság egyéb feltételeit. Az egyértelmű tájékoztatás céljából a rész felsorolja nem elszámolható költségek körét is. Végezetül a pályázati felhívás záró része előírja a támogatási kérelem elkészítése során csatolandó mellékletek listáját is. (www.palyazat.gov.hu-8)

4.3. A pályázat benyújtása, a pályázás további menete

Ahogy a fentiekben is vázoltam, a pályázati felhívásokról általánosságban elmondható, hogy adottak az egyedi kritériumai, követelményei és lépései. Ezek alapján a pályázó döntést tud hozni a benyújtásról. (www.ec.europa.eu-5)

A pályázat elkészítése és benyújtása hosszabb időt vesz igénybe, ezért az előkészítést időben szükséges megkezdeni. Az összes felhasználandó dokumentumot és sablont a pályázati felhívás és útmutatója tartalmazza. Az ebben leírtak pontos és precíz teljesítése elengedhetetlen, ez összhangban áll az Európai Uniónak a szabályszerűség követelményére vonatkozó pénzügyi alapelveivel. Ellenkező esetben az ajánlatkérő elutasíthatja a pályázó ajánlatát és elfogadhatatlannak minősítheti a pályázatot. A támogatás elnyeréséhez szükséges az uniós kifizetések eljárásrendjében megfogalmazott szabályok és előírások betartása, illetve követése. Az uniós alapelvek az átláthatóságra és elszámolhatóságra épülnek. Biztosítani szükséges, hogy minden uniós forrás átlátható módon és szabályszerűen került elköltésre. A források felhasználását az Európai Unió szigorúan ellenőrzi. Emellett az EU azon is dolgozik, hogy az uniós pénzügyi szabályok leegyszerűsítése és korszerűsítése megtörténjen, és biztosítsa, hogy lehetőség szerint az uniós állampolgárok minél szélesebb köre részesülhessen pénzügyi támogatásban ötleteik megvalósításában. A sikeres és eredményes elbírálás érdekében a kérelemnek teljesnek, tömörnek és az elektronikus benyújtási rendszeren keresztül időben benyújtottnak kell lennie. (www.ec.europa.eu-5)

A pályázók a pályázati felhívás (vissza nem térítendő támogatás) vagy ajánlati felhívás (közbeszerzés) megjelenését követően nyújthatják be pályázatukat, javaslatukat. Be kell tartaniuk a felhívásban meghatározott pályázatok vagy ajánlatok beküldésére és átadására vonatkozó szabályokat, például a határidőt. Csak az e rendelkezéseknek megfelelő beadványok értékelhetők. Az ajánlatkérő a beérkezett pályázatokat vagy ajánlatokat elbírálja, odaítélési határozatot hoz, és erről értesíti a jelentkezőket, pályázókat. A Bizottság a pályázatok értékelésénél szakértői véleményeket is figyelembe vesz, akik a döntéshozatalban segítik. Ezek lehetnek a Bizottság alkalmazottjai vagy olyan független szakértők, akik jártasak az adott

pályázati felhívás célterületén szerzett készségeikből, tapasztalataikból és ismereteikből kifolyólag. (www.ec.europa.eu-5)

A projekt értékeléséért felelős szervezetek a projekt irányítási módjától függően eltérőek. A közvetlen irányítás esetében a Bizottság közvetlenül értékeli a pályázatokat, a közvetett irányítás során pedig egy harmadik fél által történik a kiértékelés, a megosztott irányításnál pedig a tagállamok ajánlatkérő szervei értékelik a benyújtott ajánlatokat. A pályázatok elbírálása során szigorúan követni szükséges a felhívásban erre vonatkozóan előírt feltételeket. További fontos szempont, hogy a meghatározott kritériumokat minden pályázatra következetesen kell alkalmazni annak érdekében, hogy a jelentkezők vonatkozásában az egyenlő bánásmód elve érvényesülhessen. A Bizottság tagjai az értékelés során egy előre meghatározott értékelési módszertant követnek. A pályázók vagy ajánlattevők levélben vagy online értesítésben kapnak tájékoztatást az értékelési eljárás eredményéről.

A tájékoztatást követően a nyertes pályázó jogi kötelezettségvállalást ír alá az ajánlatkérővel támogatási vagy közbeszerzési szerződés formájában. A jogi kötelezettségvállalás jelenti a projekt végrehajtásának jogalapját, és referenciadokumentumként szolgál az esetleges peres ügyekre. (www.ec.europa.eu-5)

A nem nyertes, eredetileg ki nem választott támogatási pályázatok esetében előfordulhat, hogy a későbbiekben mégis kap finanszírozási ajánlatot, amennyiben egy magasabb pontszámot elért projekt mégse valósul meg, vagy az adott célterületen további források kerülnek megnyitásra. Emiatt a tartaléklistán szereplő pályázókat szükséges figyelembe venni már a tájékoztatási időszakban is. A támogatásigénylési időszakban azonban csak a sikeres pályázók vehetők figyelembe. A fentiekre tekintettel a tartaléklista a támogatás odaítéléséről szóló határozat részét képezi. A pályázatok az általános rangsorolási sorrend szerint kerülnek a tartaléklistára. A lista egyértelmű útmutatást ad a Bizottság számára, hogy mely pályázókkal és milyen sorrendben léphet kapcsolatba, ha további költségvetési források megnyitására kerül sor. Ebben az esetben a tartaléklistáról kiválasztott pályázókat tájékoztatni kell legkésőbb egy meghatározott időpontig, – a költségvetési kötelezettségvállalásokkal összhangban – hogy pályázatuk finanszírozható. A tartaléklista „érvényesítése” akkor is lehetségessé válik, ha a vonatkozó finanszírozási határozattal érintett év során további költségvetési előirányzatok kerülnek megnyitásra. Az erre vonatkozó határidőt úgy kell meghatározni, hogy az ne essen

későbbre, mint a költségvetési kötelezettségvállalások megállapításának lehetséges határideje. Ellenkező esetben ezen időpont után az elutasító határozat hatályba lép. (www.ec.europa.eu-6)

Az uniós források kedvezményezettjeinek nyilvánosságra hozatala az átláthatóság elvéből fakadó uniós kritérium. Ebbe beleértendő az is, hogy a pályázónak tájékoztatást kell adnia szándékairól, céljairól, működéséről, tevékenységéről és eredményeiről. Az átláthatóság kötelezettsége a finanszírozás folyósításának módjától függően eltérően teljesíthető. A közvetlen irányítással megvalósuló finanszírozásról szóló információk minden évben megjelennek a pénzügyi átláthatósági rendszer adatbázisában. A megosztott irányítású alapok esetében a tagállamok felelősek a kedvezményezettekkel kapcsolatos információk közzétételéért. A közvetett irányítás esetén a végrehajtó partnerek kötelesek közzétenni a végső kedvezményezettekkel kapcsolatos információkat. (www.ec.europa.eu-6)

Az uniós támogatások igénylése az MFB által készített űrlapok benyújtásával történik, innentől számítható a pályázat megkezdése. A megadott weboldalon részletezésre kerülnek a pályázási lehetőségek, mint például, hogy kik lehetnek a kedvezményezettek, milyen célra fordítható a forrás, mekkora összeg hívható le, milyen feltételeket szükséges teljesíteni és mindezekre milyen határidő áll rendelkezésre. A jelentkezéseket követően az előszűrés zajlik, amely során megtörténik a benyújtott pályázatok áttekintése. Amennyiben a pályázat nem felel meg valamely feltételnek vagy kritériumnak, akkor az elutasításra kerül. A pályázat benyújtása során a leggyakoribb hibalehetőségek a következők: nem határidőn belül nyújtották be; nem megfelelő helyre érkezett be; meghaladta a megadott összeghatárt; nem megfelelő terjedelem; a projekt nem támogatja a kitűzött célokat. A 2. interjú során az interjúalanyom az elutasítás egy lehetséges speciális esetét vázolta fel, amikor a pályázó a pályázás menete során helyezi át telephelyét és a székhelyét, amellyel a támogatott régióból a nem támogatott régióba kerül át. Ez esetben már nem jogosul a támogatás igénybevételére, és kérelme elutasításra kerül, vagy ellene szabálytalansági eljárás indul. A közvetítő feladata az ügyfél teljeskörű tájékoztatása és figyelmének felhívása az esetleges hibákra az előfeltételek teljesítése során. A pályázási folyamat a hitelkérelem befogadásával zárul. (www.dolgozattar.repozitorium.uni-bge.hu)

5. ÖSSZEGRZÉS

A Széchenyi hitelprogram 20 évvel ezelőtt, 2001. januárban került meghirdetésre, amelynek deklarált fő célja a gazdaság teljesítőképességének növelése, ezen belül lehangsúlyosabban a vállalkozások erősítése volt, egy államilag finanszírozott program keretein belül. A Széchenyi

Program bemutatását azért választottam dolgozatom témájául, mert a program által megfogalmazott célkitűzések ma is aktuálisak a jelen járványügyi helyzet időszakában, a gazdaság újraindítása kapcsán.

Szakedolgozatom elkészítését megelőzően szükségesnek tartottam, hogy átgondoljam, pontosan mit takar a szakdolgozat címe, milyen tényleges tartalom bújzik meg benne. Érdeklődéssel és kíváncsisággal kezdtem el a munkát, hogy a kutatással és vizsgálódással megtalálom-e a választ az elsőként megfogalmazott kérdésekre, vagy esetleg a feltett kérdéseken túl szert tehetek-e bővebb ismeretre, tudásra e területen, és ráláthatok-e mélyebb összefüggésekre.

A Program eredeti elgondolása a XIX. századba repít vissza, már akkor felismerésre került, hogy a gazdaság fejlesztését a banki hitelezés nagymértékben segítheti. A Széchenyi Program megalkotói ragaszkodtak Széchenyi István gondolkodásmódjához, eszméjéhez, a Széchenyi elnevezéssel jelezni akarták, hogy a XXI. századi program nem csak nevében azonos a legnagyobb magyarral, hanem célkitűzéseiben Széchenyi gondolkodásmódja tükröződik vissza. A 2000. évi első Széchenyi terv és a további fejlesztési tervek a vállalkozások pénzügyi megsegítését és hitelhez juttatását alapvető fontosságú célként fogalmazták meg annak érdekében, hogy az ország gazdasági fellendítése megvalósulhasson.

A dolgozat első fejezetét az előzmények bemutatásának szenteltem. Bemutattam a 2000-ben elfogadott Széchenyi Tervet, amely középtávú tervként a 2001-2006 közötti időszak kiemelt fejlesztéseit tartalmazta. A program elsődleges célja a gazdaság teljesítőképességének növelése volt. A Terv 6 fő programterületre fókuszált, amely további 60 alprogramot tartalmazott összesen. A vállalkozások fejlesztése a vállalkozáserősítési programban (SZT-VE) került megfogalmazásra. A program támogatott területei között szerepelt – többek között – az építőanyag-ipar és a közúti közlekedés szolgáltatás területén működő kisvállalkozások fejlesztési célú beruházásainak támogatása, a kézműves mikrovállalkozások fejlesztésének támogatása, a kereskedelmi szálláshelyek bővítésének és a kapcsolódó vendéglátás feltételeinek támogatása, a kereskedelem és szolgáltatás területén működő kis- és középvállalkozások fejlesztési célú beruházásainak támogatása, valamint a versenyképes beruházások támogatása.

Magyarországnak az Európai Unióhoz való csatlakozásával nyílt lehetősége arra, hogy uniós támogatást vegyen igénybe a kohézió erősítéséhez, a társadalmi-gazdasági felzárkóztatáshoz,

valamint a tagállamok, régiók közötti fejlettségbeli különbségek csökkentésére. Ahhoz, hogy a támogatások igénybevételére sor kerülhessen, a fejlesztési célokat és prioritásokat tartalmazó Nemzeti Fejlesztési Terv (NFT) összeállítása volt szükséges, amelyet az Európai Bizottsághoz kellett jóváhagyásra benyújtani. Az NFT az akkori Magyarország nemzeti stratégiai dokumentuma volt, amely meghatározta a 2004-2006. évekre fog vonatkozó fejlesztési irányokat és keretszabályként tartalmazta az uniós támogatások felhasználási rendjét. Az NFT hosszú távú célja az életszínvonal növelése volt, az életminőség javulásának elérése, illetve Magyarországon az egy főre jutó GDP javítása és ennek közelítése az uniós átlaghoz. Ennek eléréséhez négy specifikus, elsődleges fejlesztési cél került kitűzésre, nevezetesen a termelőszektor versenyképességének javítása, a foglalkoztatás növelése és az emberi erőforrások fejlesztése, a jobb infrastruktúra, tisztább környezet biztosítása, valamint a regionális és helyi potenciál erősítése. A célok eléréséhez 5 operatív program készült, amelyek egymást kiegészítve valósultak meg. A vállalkozások fejlesztését célzó intézkedések Gazdasági Versenyképesség Operatív Programban (GVOP) kerültek megfogalmazásra, amely a gazdaság modernizációját és a gazdasági versenyképesség növelését célozta.

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv a 2007-2013 közötti időszakra jelölte ki a fejlesztési irányokat és a támogatások felhasználásának stratégiai irányait. Az ÚMFT – amit gyakran II. Nemzeti Fejlesztési Terv néven is említenek – legfontosabb célja a foglalkoztatás bővítése és a tartós növekedés feltételeinek megteremtése volt. A célok a 2000. márciusban elfogadott Lisszaboni Stratégia fő célkitűzésein – növekedés és foglalkoztatás – alapultak. Az átfogó célokat a következő 6 kiemelt területre fogalmazták meg: gazdaság fejlesztése, közlekedés fejlesztése, társadalom megújulása, környezeti és energetikai fejlesztés, területfejlesztés, államreform. A 6 prioritás 15 operatív programban (OP) öltött testet. A Gazdaságfejlesztés OP (GOP) a gazdaság tartós növekedésének elősegítésére irányult, a produktív szektor versenyképességének és a tartós növekedési tényezők erősítése révén. A GOP-ban fontos célkitűzésként jelent meg a vállalkozások – ezen belül is a kkv-k – támogatása. Ennek indokoltsága azon a gazdaságpolitikai felismerésen alapult, hogy a gazdasági növekedés eléréséhez már nem elegendő a hazánkban jelen lévő nemzetközi nagyvállalatok által megvalósított magas technológiájú, többnyire az összeszerelést megtestesítő, de alacsony hozzáadott értéket képviselő tömegtermelés. E tevékenység mellett, vagy ehelyett szükséges a tudásintenzív, a magasabb hozzáadott értékű tevékenységek előtérbe helyezése. Ez azáltal valósulhat meg, ha a kis és közepes méretű vállalkozások minél nagyobb arányban lesznek képesek új versenyképes termékek előállítására és innovatív eljárások kialakítására, amellyel a

nemzetközi piac stabil, versenyképes és sikeres szereplőivé válhatnak.

Az Új Széchenyi Terv (ÚSZT) új politikai környezetben került meghirdetésre. A tervvel új gazdaságpolitikai irányvonal került meghirdetésre. Az új fejlesztési elképzelések Magyarország teljes megújulását, illetve a gazdaság talpra állítását célozták. Az új gazdaságpolitikai stratégia a növekedés, egyensúly és foglalkoztatás pilléreire épült, az ÚSZT fő célja Magyarország versenyképességének javítása – a magyar gazdaság fellendítése és uniós átlaghoz való közelítése – és a foglalkoztatás növelése volt. Az ÚSZT-ben hét kitörési pont került megfogalmazásra a 2011-2013. évekre vonatkozóan: A meghirdetett programok közül a Vállalkozásfejlesztési Program célozta a vállalkozói aktivitás élénkítését, a vállalkozói bővülés akadályainak lebontását, kisvállalkozói tőkeprogramok kidolgozását, a vállalkozások külpiacra segítségét és az üzleti környezet fejlesztését.

A dolgozatom fő részét a Széchenyi 2020 Program elemzése jelentette. A Program a 2014-2020 közötti periódusra biztosította az európai uniós források elérhetőségét Magyarországon. A 2014-2020. évekre vonatkozó pénzügyi támogatás legfőbb uniós kiinduló dokumentumát az Európa 2020 stratégia alkotta. A stratégia fő irányait, fókuszpontjait, alapvető célkitűzéseit, illetve tematikus céljait a dolgozatban részletesen ismertettem.

A Széchenyi 2020 Program fejlesztési tervben a kitűzött célok 10 operatív programban kerültek rögzítésre, amelyek által Magyarország 12 000 Mrd Ft fejlesztési forrást használhatott fel 2014-2020 között az Európai Unió és a hazai költségvetés támogatásával. A 2014-2020 közötti ciklusban a megvalósítandó hazai célkitűzések között a gazdaság erősítésén volt a hangsúly, a források 60%-a közvetlen gazdaságfejlesztésre irányult, előtérbe helyezve az új munkahelyek létrehozásának, illetve a kkv szektor megerősítésének fontosságát. A programok közül a vállalkozások fejlesztését közvetlenül és legteljesebben a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP), illetve a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP), kisebb mértékben a Vidékfejlesztési Program (VP) és a Magyar Halászati Operatív Program (MAHOP) támogatta, ezért a dolgozatban ezen operatív programokkal foglalkoztam részletesen.

A GINOP vizsgálatánál elemeztem az alapvető célkitűzéseket, a célkitűzéseket meghatározó kiinduló helyzetet, a GINOP stratégiáját, a stratégiát meghatározó tényezőket. A program elsődleges célkitűzése a kis- és középvállalkozások segítése, azok versenyképességének

növelése és bővülésének támogatása volt. A sikeres, profitképes és innovatív vállalkozások a gazdasági növekedés és a foglalkoztatás növelésének legfőbb motorjai. Az ország megfelelő működéséhez elengedhetetlenek a versenyképes vállalkozások, amelyek segítik egy kisebb térség lakosságának megőrzését, egyúttal hozzájárulnak a középosztály rétegének megerősödéséhez is. Ebből adódóan az operatív program másik fő célkitűzése a foglalkoztatottság növelése, azaz annak elérése, hogy magasabb legyen az aktív foglalkoztatottak száma. Ehhez versenyképes munkahelyekre van szükség, akár új munkahelyek megteremtésével vagy a meglévő munkahelyek hatékony bővítésével. Az EU stratégiája által kitűzött 11 tematikus cél közül a GINOP 7 célt fedett le, amelyek a következő területekre vonatkoztak: kkv szektor fejlesztése, kutatás-fejlesztés, információs és kommunikációs technológiák (IKT), energia, foglalkoztatás, versenyképes munkaerő, turizmus és pénzügyi eszközök. A tematikus célokat részletesen elemeztem abból a szempontból, hogy milyen konkrét intézkedésekkel, milyen prioritások mentén és hogyan járulnak hozzá a vállalkozások fejlesztéséhez.

A vállalkozások fejlesztésének támogatása, mint közvetlen célkitűzés, a VEKOP-ban is megjelent. A teljes VEKOP program 9 tematikus cél mentén szerveződött, amelyek közül öt hozzájárult a vállalkozások fejlesztéséhez, ebből kettő a vállalkozások fejlődését közvetlenül is segítette (a kkv-k versenyképességét, illetve a vállalkozások kutatás-fejlesztési és innovációs fejlesztését). A VEKOP programon belül a vállalkozások fejlesztését célzó intézkedések nagymértékben megegyeztek a GINOP programban a vállalkozások fejlesztésének elérésére megfogalmazott célkitűzésekkel, a VEKOP-ban mindezek a közép-magyarországi régióra vonatkoztatva. A VP keretében a kkv-k fejlesztése a mezőgazdasági vízgazdálkodási ágazat támogatásával valósult meg. A MAHOP a fenntartható akvakultúrával foglalkozó új gazdálkodók ösztönzése révén célozta a kkv-k támogatását.

A finanszírozás részben vázoltam az uniós támogatások pénzügyi forrásaiként szolgáló európai strukturális és beruházási alapokat, amelyek révén az uniós pénzforrásokból történő támogatások megvalósulnak, bemutatva az alapok céljait és prioritási területeit. Részletesen elemeztem a támogatások formáit, a finanszírozás típusait, az elszámolások rendjét, ezen belül a jogszabályi háttérként szolgáló uniós és hazai rendeleteket, valamint a támogatottak körét. Vázoltam a kifizetés folyamatát, végigvezetve azt a számla kiállításától kezdve, a teljesítésigazolás kiállításán, a közreműködő szervezet és kifizetési hatóság ellenőrzésein keresztül a kivitelező/szállító kifizetéséig.

A pénzügyi intézetek részben bemutattam a Magyar Nemzeti Bank, illetve a Magyar Fejlesztési Bank szerepét az uniós programok megvalósításában és kitértem az MNB, illetve MFB által a 2014-2020. évi pénzügyi ciklusban meghirdetett, vállalkozásokat segítő hitelprogramokra. Részletesen kifejtettem a Növekedési Hitelprogramot (NHP), az NHP Hajrá hitelkonstrukciót, az NHP Zöld Otthon Programot (NHP ZOP), valamint az MFB Pontok hálózatát.

A pályázati folyamat részben ismertettem a pályázat benyújtását megelőző mérlegelendő szempontokat, amelyek elsősorban a pályázati felhívás tanulmányozására hívja fel a figyelmet. A felhívás alapján kerülhet eldöntésre, hogy a pályázó megfelel-e az eljárásban való részvételre kiírt feltételeknek és követelményeknek. Vagyis a pályázó az adott pályázat keretében jogosult-e az adott támogatásra. „A mikro-, kis- és középvállalkozások modern üzleti és termelési kihívásokhoz való alkalmazkodását segítő fejlesztések támogatása” c. GINOP-1.2.8-20 kódszámú pályázati felhívás alapján részletesen tanulmányoztam a pályázati felhívás tartalmi elemeit. A záró alfejezetben végigvezettem a pályázat benyújtásának folyamatát, kiemelve az átláthatóságra és elszámolhatóság alapelveire épülő finanszírozást. Az ismertetés során hangsúlyoztam, hogy az uniós források felhasználása során biztosítani szükséges, hogy minden uniós forrás átlátható módon és szabályszerűen kerüljön elköltésre, és a források felhasználását az Európai Unió szigorúan ellenőrzi. Részletesen bemutattam a pályázat benyújtásának főbb mozzanatait, a benyújtás módját, a benyújtás során figyelembe veendő követelményeket, a Bizottsági kiértékelés eljárását, a pályázatra vonatkozóan meghozott döntésről való tájékoztatási kötelezettséget. A záró részben röviden érintettem a sikertelen pályázás esetlegesen előforduló eseteit.

A szakdolgozathoz két interjút készítettem a témában. Az interjúk során elhangzottakat a dolgozatomban részletesen ismertettem. Az interjúk nagymértékben bővítették a témával kapcsolatos ismereteimet és olyan háttér-információkat kaptam, amelyek a fellelhető szakirodalomban vélhetően nem találhatók meg.

A szakdolgozat elkészítése számomra igazi kutatómunkát jelentett és úgy érzem, ismereteim jelentősen bővültek az uniós finanszírozás, illetve az operatív programok témakörében. A munka megkezdésekor megfogalmazott három kérdésen túl választ kaptam több, a pályázati eljárással és a pályázatkészítéssel kapcsolatos kérdésekre is. A kutatómunkával sikerült magam előtt megvilágítani az uniós, illetve a hazai gazdaságfejlesztés irányvonalait, stratégiai célkitűzéseit, prioritásait és az uniós finanszírozással kapcsolatos főbb makrogazdasági

összefüggéseket.

6. IRODALOMJEGYZÉK

Könyvek:

Széchenyi István (1833): Stádium

Folyóiratok:

Hitelintézeti Szemle 15. évf., 2. szám

Forrás: <https://hitelintezetiszemle.mnb.hu/letoltes/boldizsar-anna-kekesi-zsuzsa-koroknai-peter-sisak-balazs.pdf> (Letöltés ideje: 2021.11.04.)

Századvég, A 2014–2020-as európai költségvetési ciklus magyar gazdaságra gyakorolt hatása

Forrás: https://www.parlament.hu/documents/126660/1651131/OgyKB_EU_20181217_kuld.pdf/242a8c93-cc52-5bee-796d-155a25d90e3c (Letöltés ideje: 2021.11.04.)

Tanulmányok:

A GINOP-8.3.5-18 hitelprogram bemutatása a Speedy Clean Service Kft gyakorlatán keresztül

Forrás: http://dolgozattar.repozitorium.uni-bge.hu/25271/1/molnar_zita_2020jan_publicus.pdf (Letöltés ideje: 2021.11.13.)

Dr. Borzán Anita, Dr. Szekeres Bernadett: Az Európai uniós támogatások fajtái és számviteli elszámolásuk

Forrás: http://kgk.uni-obuda.hu/sites/default/files/30_VF2018_VF_2018_1.pdf (Letöltés ideje: 2021.11.06.)

Dr. Baráth Etele: A magyar Nemzeti fejlesztési terv

Forrás: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/terstat/2004/03/wbarat.pdf> (Letöltés ideje: 2021.10.15.) (Jelölés: www.ksh.hu-1)

Internetes források:

https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/hu/pdf/Europai_unios_fejlesztési_forrasok_kkvk_sza_mara.pdf (Letöltés ideje: 2021.11.19.)

<https://cegvezetes.hu/2002/02/a-vallalkozas-fejlesztés-feltetelei/> (Letöltés ideje: 2021.10.27.)

https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/funding-management-mode_hu

(Letöltés ideje: 2021.11.04.) (Jelölés: www.ec.europa.eu-3)

https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/how-apply/application-process_hu (Letöltés ideje:

2021.11.04.) (Jelölés: www.ec.europa.eu-5)

https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/how-apply/award-procedure-and-contract-signature_hu (Letöltés ideje: 2021.11.04.) (Jelölés: www.ec.europa.eu-6)

https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/how-apply/eligibility-who-can-get-funding_hu

(Letöltés ideje: 2021.11.04.) (Jelölés: www.ec.europa.eu-8)

https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/how-apply/you-apply-eu-funding-beginners_hu

(Letöltés ideje: 2021.11.04.) (Jelölés: www.ec.europa.eu-4)

https://ec.europa.eu/regional_policy/hu/funding/ (Letöltés ideje: 2021.11.05.) (Jelölés: www.ec.europa.eu-2)

https://ec.europa.eu/regional_policy/hu/policy/what/glossary/c/co-financing-rate (Letöltés ideje: 2021.11.15.) (Jelölés: www.ec.europa.eu-7)

https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hu.pdf

(Letöltés ideje: 2021.11.05.) (Jelölés: www.ec.europa.eu-1)

https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/how-apply/application-process_hu

(Letöltés ideje: 2021.11.19.) (Jelölés: www.ec.europa.eu-9)

https://eng.polgariszemle.hu/images/content/pkm/Uj_Szechenyi_Terv.pdf (Letöltés ideje: 2021.10.17.)

<http://eupalyazatiportal.hu/umft/> (Letöltés ideje: 2021.10.27.)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1303&from=HU>

(Letöltés ideje: 2021.11.10.)

https://europa.eu/european-union/about-eu/funding-grants_hu (Letöltés ideje: 2021.11.05.)

https://european-union.europa.eu/live-work-study/funding-grants-subsidies_hu (Letöltés ideje: 2021.11.06.)

http://hetfa.hu/wp-content/uploads/2018/12/EUforrasokrendszere_webes.pdf (Letöltés ideje: 2021.11.13.)

<https://iho.hu/hirek/az-igazi-szechenyi-terv-130127> (Letöltés ideje: 2021.10.23.)

https://www.ksh.hu/statszemle_archive/all/2009/2009_02/2009_02_133.pdf (Letöltés ideje: 2021.10.16.) (Jelölés: www.ksh.hu-2)

<http://lengyelpiroska.hu/tamogatase/konyv/2.%20A%20kifizetes%20folyamata.html> (Letöltés ideje: 2021.11.13.)

https://www.mfb.hu/egyuttmukodes_kozlemenys2014 (Letöltés ideje: 2021.11.13.) (Jelölés: www.mfb.hu-1)

<https://www.mfb.hu/mit-kell-tudni-az-mfb-pontokrol-s5> (Letöltés ideje: 2021.11.13.) (Jelölés: www.mfb.hu-2)

https://mkvk.hu/bundles/csmssite/mkvk/uploads/userfiles/files/hu/letolthetoanyagok/konferencia/okk/2011/eloadasok/Barta_E_Gyula.pdf (Letöltés ideje: 2021.10.17.)

<https://www.mnb.hu/letoltes/a-novekedesi-hitelprogram-eredmenyei-honlapra-20170613.pdf> (Letöltés ideje: 2021.11.18.) (Jelölés: www.mnb.hu-2)

<https://www.mnb.hu/letoltes/nhp-hajra-termektajekoztato-2021-10-18-clean.pdf> (Letöltés ideje: 2021.11.18.) (Jelölés: www.mnb.hu-3)

<https://www.mnb.hu/letoltes/nhp-zop-termektajekoztato-20210916.pdf> (Letöltés ideje: 2021.11.18.) (Jelölés: www.mnb.hu-2)

<https://www.mnb.hu/letoltes/nhp1-termektajekoztato-20211018-clean.pdf> (Letöltés ideje: 2021.11.18.) (Jelölés: www.mnb.hu-1)

https://www.palyazat.gov.hu/az_europai_bizottsag_atal_elfogadott_operativ_programok_2014_20 (Letöltés ideje: 2021.11.10.) (Jelölés: www.palyazat.gov.hu-3)

<https://www.palyazat.gov.hu/doc/129#> (Letöltés ideje: 2021.10.27.) (Jelölés: www.palyazat.gov.hu-7)

<https://www.palyazat.gov.hu/download.php?objectId=52032> (Letöltés ideje: 2021.11.10.) (Jelölés: www.palyazat.gov.hu-4)

<https://www.palyazat.gov.hu/download.php?objectId=1090609> (Letöltés ideje: 2021.10.24.) (Jelölés: www.palyazat.gov.hu-5)

<https://www.palyazat.gov.hu/download.php?objectId=1091654> (Letöltés ideje: 2021.11.23.) (Jelölés: www.palyazat.gov.hu-6)

<https://www.palyazat.gov.hu/ginop-129-20-htrnyos-helyzet-teleplseken-mkd-mikro-s-kisvllalkozsok-fejlesztseinek-tmogatsa-1#> (Letöltés ideje: 2021.11.19.) (Jelölés: www.palyazat.gov.hu-8)

https://www.palyazat.gov.hu/szechenyi_2020 (Letöltés ideje: 2021.10.24.) (Jelölés: www.palyazat.gov.hu-1)

https://www.palyazat.gov.hu/2014_2020_as_operativ_programok_tarsadalmi_egyeztetese (Letöltés ideje: 2021.10.21.) (Jelölés: www.palyazat.gov.hu-2)

<https://perepo-dolgozat.uni-pannon.hu/id/eprint/12826/> (Letöltés ideje: 2021.11.18.)

http://pik.elte.hu/file/_j_Magyarorsz_g_Fejleszt_si_Terv_MFT_.pdf (Letöltés ideje: 2021.10.15.)

<http://www.poly-mix.hu/gve/sechenyi/kulcs.htm> (Letöltés ideje: 2021.10.27.)

<http://www.proant.hu/partnersegi-megallapodas> (Letöltés ideje: 2021.11.10.)

http://www.terport.hu/webfm_send/206 (Letöltés ideje: 2021.11.03.)

<http://unios-palyazatok.gkf.hu/az-europai-uniorol/> (Letöltés ideje: 2021.10.24.) (Jelölés: www.palyazatok.gkf.hu-1)

<http://unios-palyazatok.gkf.hu/szechenyi-2020-program/> (Letöltés ideje: 2021.11.05.) (Jelölés: www.palyazatok.gkf.hu-2)

<https://2010-2014.kormany.hu/download/b/17/90000/ofk1.pdf> (Letöltés ideje: 2021.10.17.)

7. ÁBRAJEGYZÉK

1. táblázat: A 2004 és 2006 közötti források megoszlása a közösségi támogatási keretrendszerben
Forrás: saját szerkesztés (Dr. Baráth Etele, A magyar Nemzeti fejlesztési terv 204. oldalán található táblázat adatait felhasználva)

1. ábra: Az egyes operatív programok forráseloszlása (Mrd euróban)

Forrás: saját szerkesztés (A Hitelintézeti Szemle 15. évf., 2. szám 67. oldalán található táblázat adatait felhasználva)

2. ábra: Az egyes operatív programok forráseloszlása (Mrd Ft-ban)

Forrás: saját szerkesztés (Századvég, A 2014-2020-as európai költségvetési ciklus magyar gazdaságra gyakorolt hatása, 2. oldal diagramját felhasználva)

3. ábra: A pénzügyi lebonyolítási folyamat lépései

Forrás: saját szerkesztés (www.lengyelpiroska.hu weboldal ábráját felhasználva)

8. MELLÉKLET

Az első interjú eredeti változata. Az interjúalanyom Falaty Máté, aki az NLC Tanácsadói Csoport Kft.-nél dolgozik, mint pályázati tanácsadó és pályázatíró. A cég 2003 óta működik, az elmúlt 18 évben több mint 400 pályázati beruházás kapcsán látott el projekt-előkészítési és projektvezetési feladatokat. Közreműködik – többek között – hazai és európai pályázati lehetőségek felkutatásában, pályázati dokumentációk elkészítésében és a nyertes pályázatok megvalósításában. Referenciákkal rendelkezik a GINOP, a VEKOP programokban, a Vidékfejlesztési Programban, a Magyar Falu Programban, a KEOP, a KEHOP programokban,

a TOP programban és számos más közvetlen brüsszeli vagy hazai finanszírozású pályázat kapcsán. Az interjú az alábbi kérdések mentén zajlott:

1. Ki segít egy vállalkozónak a pályázat megírásában? Vannak erre szakosodott szervezetek?

Az uniós tagország, így Magyarország is maga állítja össze az országra vonatkozó fejlesztési tervet, illetve a fejlesztési programokat. A fejlesztési tervek elkészítéséhez az EU iránymutatást ad, hogy hogyan kell összeállítani a tervet, milyen szempontok szerint kell elkészíteni, a célokat milyen főbb stratégiai irányok mentén kell kijelölni és a célokhoz milyen egyéb feltételeknek kell teljesülniük. Ezt követően Magyarország a saját nemzeti (gazdasági, földrajzi, kulturális stb.) adottságai alapján meghatározza a nemzeti fejlesztési irányokat, célkitűzéseket és egyben specifikálja – van egy keretrendszer, de ettől függetlenül – a pontos helyi fejlesztési igényeket. Amint Magyarország részéről a nemzeti fejlesztési terv elkészül, az megküldésre kerül az EU Bizottsága részére, amely áttekinti és egyetértés esetén azt jóváhagyja. Ebben az esetben születik meg az uniós tagország és az EU közötti Partnerségi Megállapodás, ezt követően kaphatja meg az uniós pénzügyi támogatást az EU-tól. A pályázati kiírások a legtöbb esetben közvetlen célcsoportra irányul, vagyis meg van határozva pontosan, hogy kikre vonatkozik, ki igényelheti a támogatást, azaz ki lehet a kedvezményezett (pl. nagyvállalat, vállalkozás, költségvetési szerv, civil szervezet, állami vállalat stb.). Az ily módon jelzett célcsoportoknak ezen túl egyéb kritériumoknak is meg kell felelniük (pl. vállalkozások esetében a következőknek: a lezárt üzleti évek száma, a statisztikai létszám és a nettó árbevétel nagysága tekintetében meghatározott szintek/nagyságok elérése szükséges a pályázat beadásához) – a feltételek és specifikumok a legtöbb pályázatnál megjelennek. Azonban az a fejlesztési iránytól és a konkrét fejlesztési céltól függ, hogy milyen feltételrendszer kerül a pályázati kiírásban meghatározásra és milyen egyéb specifikumoknak kell megfelelni a pályázónak. Például a Magyar Multi Program célcsoportja olyan nagyobb cégek voltak, amelyek nagy növekedési lehetőségekkel rendelkeznek és világszerte kiterjedésre képesek. Az egyetemekre, egyházakra vagy önkormányzatokra vonatkozó pályázatok esetében nem annyira jellemző a specifikumok kijelölése (olyan megkötések azonban előfordulnak, hogy Magyarországon bejegyzett egyházak vagy 5 000 főnél nagyobb népességű települési önkormányzat).

Tanácsadó cégek, illetve pályázatírási szakosodott cégek végzik a pályázatok megírását. A pályázatíró cégek maguk döntenek el, hogy milyen szakterületű pályázat elkészítését vállalják, úgynevezett szakosodás nincs a pályázatírási területén. A pályázatíró cég tulajdonképpen a cégek/vállalkozások részéről felmerülő kereslet vagy igény alapján készíti el a pályázatot. A

jelenlegi ciklusban, a 2021-2027-es időszakban kiemelt a mezőgazdasági iparág kap rendkívüli figyelmet, a szektor támogatási forrása eléri a 4 000 Mrd Ft-ot. A 2014-2020-as időszak a termelő szektort, vagyis a feldolgozóipart támogatja, hogy ne legyen olyan szintű külföldi függés a hazai vállalkozások esetében, mind az élelmiszeriparban, mind a termelésben.

2. Melyek a pályázat tartalmi, formai követelményei?

A pályázat benyújtásának van tartalmi követelménye, ilyen pl. a vállalkozás üzleti tervének benyújtása. Emellett a pályázatban szükséges bemutatni a vállalkozást/vállalatot, a fő tevékenységét, a tervezett fejlesztést, a fejlesztéssel elérni kívánt célokat, illetve a fejlesztés hatásait, megemlítve a környezeti szempontokat, különös tekintettel az energiahatékonyság növelésére, a környezetbarát technológiák alkalmazására, illetve a megújuló energia használatára. A kitöltési útmutató is megszabja, hogy milyen adatokat kell megadni, azoknak mit kell pontosan tartalmazniuk. A pályázatoknál a kötelezően előírt dokumentáció (megfelelő karakterszámot tartalmazó üzleti terv) benyújtása emellett egyéb dokumentáció csatolása is felmerülhet, pl. árajánlat, költségbecslés/költségtervezés, költséglimitek megadása, piacfelmérés eredménye, építési tervek, hatástanulmány. A dokumentumokat az egységes pályázati felületre kell feltölteni és azon keresztül benyújtani, ez az egységes felület megszabja a formai követelményeket. A pályázat ilyen értelemben nem a tanácsadó által vagy vállalkozás által kitalált, szabad elképzeléseknek teret adó dokumentum. Amennyiben hiánypótolható adat/dokumentum marad le a benyújtáskor, azt még a későbbiekben pótolni lehet, általában erre 15 napos határidő van megadva. Amennyiben fajsúlyos adat/dokumentum (pl. építési terv) marad le a benyújtáskor, az a pályázat sikertelen benyújtását eredményezi.

3. Mennyire szigorúak/kötöttek a formai előírások?

Mivel a pályázat kötelező tartalmi elemeket ír elő, a formai előírások ennek megfelelően szigorúak vagy kötöttek tekinthető. Nem formai előírás, hanem inkább formai elvárásnak tekinthető, hogy a benyújtandó dokumentumok igényes, pontos, precíz munkát jelenítsenek meg, amellyel a pályázatnyerés esélyei jelentősen növelhetők.

4. Hogyan készíti el a pályázatot a tanácsadó cég, mi a pályázatírás, benyújtás és az utókezelés menete?

A tanácsadó cég bekéri a vállalkozástól a szükséges adatokat (inputokat), amely alapján elkészíti az üzleti tervet (benyújtásra alkalmas) formátumban. Fontos arra figyelni, hogy a benyújtott dokumentumok precíz formában készüljenek el, a tanácsadó cég kiemelt figyelmet

szenel a dátumok egyezőségére (pl. az építési terveknel), a megfelelő aláírások megléte (az írja alá, akinek kell). A tanácsadó cég ismeri a pályázat követelményeit, így a pályázat dokumentációjáért és kezeléséért felel, lefedve a teljes folyamatot, a pályázat beadás adminisztrációjától kezdve, a kifizetési dokumentumok benyújtásán át az ellenőrzésig bezárólag.

5. A sikertelen pályázatoknak mik voltak a leggyakoribb okai?

Az NLC esetében sikertelen pályázatbenyújtással – szerencsére – nem találkoztak. Sikertelen benyújtás merülhet fel, amikor olyan dokumentáció/adat marad ki a pályázatból, amely alapvető, érdemi információt jelentene az elbíráláshoz. Sokkal inkább azért maradhat ki egy adott pályázatból a vállalkozás, mert más vállalkozás perspektivikusabb, komplexebb fejlesztési tervet nyújt be ugyanazon pályázatra (pl. nem csak raktárépítést valósít meg, hanem egyúttal foglalkoztatás-fejlesztést és energetikai beruházást is egyszerre). Előfordulhat a határidőből való kicsúszás veszélye is, bár erre a pályázati cégek nagy figyelmet fordítanak. Ameddig a forráskeret rendelkezésre áll, a pályázatok benyújthatók és jó eséllyel elnyerhetőek. A pályázatokat tartalmi szempontok alapján kiértékelik, a pozitív elbírálás alapján juthatnak a vállalkozások a forráshoz. Összességében megállapítható, ha egy vállalkozás megfelel a pályázati feltételeknek és ennek megfelelően határidőre benyújtja a pályázatot, akkor csak a forrásösszeg kerete (ha kimerül) szabhat gátat a pályázat elnyerésének.

6. Hogyan történik a kifizetés?

A projektek nagy része utófinanszírozott, a vállalkozás megelőlegezi (a forrással való rendelkezést igazolni kell), így az állam utólag finanszíroz. A kifizetéshez a tanácsadó cég az Irányító Hatósághoz benyújtja a számlákat, szerződéseket, teljesítési igazolásokat, jegyzőkönyveket, építési naplókat, műszaki leírásokat, üzembe helyezési jegyzőkönyveket, az ún. kifizetési igénylési dokumentumokat. Az Irányító Hatóság ezen dokumentumokat leellenőrzi. Jóváhagyás esetén megtörténik a kifizetés. A forrásfelhasználást az az Irányító Hatóság ellenőrzi, amely szakmailag felügyeli az adott projektet, ez az egyes projekteknél más-más szakminisztérium. Ma a beruházásokért alapvetően az Innovációs és Technológiai Minisztérium felel. De vannak források, amelyeket a Pénzügyminisztérium, Magyar Államkincstár vagy az Emberi Erőforrások Minisztériuma kezel (pl. oktatási, humán pályázatok).

7. Milyen formában történik az ellenőrzés (személyes vagy digitalizált, számla alapján)?

A kifizetés igénylését és az utólagos ellenőrzést is az Irányító Hatóság végzi. Azonban felmerülhet köztes ellenőrzés igénye is, pl. előzetes helyszíni szemle (pályázat benyújtása előtt), amelyhez utólagos helyszíni szemle is kapcsolódhat (úgy valósult-e meg a beruházás, ahogy tervezve volt). Az ellenőrzés célja az uniós előírások, szabályok betartásának ellenőrzése és az átláthatóság biztosítása. Lehet módosítani a terveken menet közben, azonban arra figyelni kell, hogy a módosítás az eredeti céloknak megfeleljen és árban hasonló nagyságú legyen, ennyi mozgástér megengedett. A módosítási lehetőségek szigorúan leszabályozott keretek között történhet.

8. Mi történik a fel nem használt forrásokkal?

Forrás nem „ragadhat” benn, a forrásokat fel kell használni. Amennyiben mégis marad forrás, akkor a pályázati határidő meghosszabbítására kerül sor. Gyakoribb eset, amikor nagyon hamar – mégis idő előtt – elfogy a megnyitott forráskeret. Ez esetben az adott, nagy érdeklődésre számot tartó pályázathoz további forrást rendelnek és újranyitják a pályázati lehetőséget. A forrásfelhasználással az EU felé az államnak kell elszámolnia. Ezt a munkát az adott szakminisztériumok látják el, a megfelelő dokumentumok benyújtásával.

9. A vállalkozásoknak a pályázat elnyerését követően a megvalósítás során milyen beszámolási kötelezettségei vannak? Ezen kötelezettségeknek milyen időközönként kell eleget tenni?

Van beszámolási kötelezettség, a beszámolási határidőket a pályázatok írják elő ún. „mérőkövek” formájában, amelyek különböző időszakra vonatkozó teljesítési követelményeket határoznak meg (eszközbeszerzés, kivitelezés egyes stádiumai stb.), amelyekhez az egyes kifizetések is kapcsolódnak. A beszámolás keretében ezen mérőkövek megvalósulását ellenőrzik. Van rugalmasság is a mérőkövek módosítására, egy beruházás során pl. rajtuk kívül álló okok miatt csúszhat a szállítás, eszközbeszerzés, kivitelezés, erre a pályázat bizonyos határokon belül tekintettel van. A projekt teljes lezárulását követően van ún. fenntartási időszak, vagyis a nyertes vállalkozónak ezen periódus alatt meg kell tartania a beruházott eszközöket, nem bocsáthatja el a felvett munkaerőt, bizonyos növekedést el kell érnie (árbevétel növekedésre vonatkozóan). E célok indikátorok formájában már a pályázati anyagban is szerepelnek, a pályázó ehhez igazítja a mérőkövek tervezett megvalósítását. A teljes program a záró kifizetési igényléssel jut el a záró szakaszba, ennek legvége egy nullszaldós eredmény, vagyis minden forrás elköltésre került és minden költség visszatérítésre

is került. A projekt megvalósítása minden esetben meghatározott határidő áll rendelkezésre, ez a pályázatban rögzítésre került. a megjelölt határidőt túllépni nem lehet (ez általában 24 vagy 36 hónap), ellenkező esetben a pályázó nem lesz jogosult a forrásra. A pályázó a pályázatban ugyanis vállalja, hogy a projektet a meghatározott időszakon belül megvalósítja.

A második interjú eredeti változata. Interjúalanyom Koncsik Ildikó, aki az OTP Bank Nyrt. (a továbbiakban: OTP) budapesti régiójának bankfiókjában vállalkozási tanácsadóként dolgozik.

1. Milyen uniós kapcsolódású hitelezési gyakorlat működik jelenleg az OTP Bank Nyrt.-nél?

Az OTP MFB Pontként működik, így MFB-s termékeket is közvetít. Jelenlegi legaktuálisabb termékük az MFB Kamatmentes Újraindítási Gyorskölcsoné. Emellett az OTP saját forrásából biztosított, kamattámogatott Széchenyi Újraindítási Programmal foglalkozik, ezen belül beruházási hitellel, forgóeszközhitellel, illetve szabad felhasználású folyószámlahitellel. A Széchenyi Újraindítási vagy Széchenyi GO! hitelprogram 2021. július óta működik ebben a formában, azonban 2021. decemberben ismételtelen módosulni fog. A hitelt jelenleg saját forrásból biztosítják a bankok. A korábbi, 2021. júliusig működött programban állami forrás és támogatott EU-s forrás állt rendelkezésre. A július óta működő programban a bank a saját forrását adja, csak kamattámogatást kap rá az államtól. A programhoz kapcsolódó hiteleket az OTP kedvező kamattal tudja nyújtani az ügyfeleknek, a folyószámlahitelt 0,1%-os kamattal, a beruházási- és a forgóeszközhitelt pedig 0,2%-os kamattal. Az ügyfelek emellett támogatást kapnak a garantóri díjakra is.

A beruházási hitelek 6 és 10 éves futamidővel működnek, a bank 20%-os önerőt vár el, illetve az ÁFÁ-t is az ügyfél hitelezi, vagyis a nettó beruházási összeg 20%-át. Ez ingatlanvásárlásra – lakóingatlan is beleértve – használható fel. Bankonként eltérő, hogy milyen összeghatárig finanszírozzák az ügyfeleket. A beruházási hitel például az OTP-nél az árbevétel 40%-áig működik, a jelenlegi szisztéma szerint a 2019. és 2020. évek árbevétele közül a kisebb árbevétel kerül figyelembe vételre a 40% megállapítása tekintetében. Az üzleti kamatozású hitel és a kedvezmény – a 0,1% és 0,2%-os kamat – közötti különbséget állami forrásból hívja le a bank, az ügyfelekre az alacsonyabb kamat kerül terhelésre.

2. A kamattámogatás állami költségvetésű forrás vagy van uniós kapcsolódása?

Ennek a támogatásnak van uniós kapcsolódása is.

A forgóeszközhitel a Széchenyi GO! Programban a nevükkel ellentétben szabad felhasználású forgóeszközhitel. Rendelkezik ugyanakkor a forgóeszközhitelnek. azon tulajdonságával, hogy éven túliak, 3 éves futamidővel működnek. Ebben a támogatott hitelben a bank nem vizsgálja a támogatási kérelem célját, hátterét, gyakorlatilag egy egyszerű folyósítással – ha minden feltételt teljesít a vállalkozás – átutalja az összeget a vállalkozás számlájára, a hitelkérőnek nincs kötelezettsége a bank felé, hogy ezzel az összeggel elszámoljon. Ezzel szemben egy standard banki forgóeszközhitel esetében a bank úgy. folyósít, hogy az ügyfélnek kijelöl egy virtuális keretet. Az ügyfél benyújtja a számlákat, a bank megvizsgálja, és amennyiben úgy találja, hogy a benyújtott számla kapcsolódik a vállalkozás profiljához, tevékenységi köréhez, akkor a benyújtott számla alapján az ügyfél kivitelezőjének átutalja a számla összegét.

A folyószámlahitelek közül többfelét is tud biztosítani az OTP a programban. A normál folyószámlahitelt a Széchenyi Kártya Programban az OTP 2 évre adja. Az első év leteltével megtörténik az első éves felülvizsgálat. Ekkor az ügyfél néhány dokumentumot benyújt, megtörténik a felülvizsgálat – ami kvázi formális felülvizsgálat – és a folyószámlahitel vagy újra megítélésre kerül egy évre vagy nem. Általában ez a felülvizsgálat nem okoz problémát. Még akkor sem, amikor a legtöbb ügyfélnek 2020-ban visszaesett az árbevétele 2019-hez képest. (Egy normál banki hitelnél ez jelentős nehézséget szokott okozni.) A folyószámlahitel egy speciális változata a Széchenyi Újraindítási Turisztikai Kártya. Ismert, hogy az ágazatot jelentősen sújtotta a járvány. Ennek fényében ez még kedvezőbb hitelként jelenhet meg, ugyanis a garantóri díjat sem kell megfizetni a hitelkérelmezőnek. A bankok minden hitelnél garantőrt vesznek igénybe, amely általában a Garantiqa Hitelgarancia Zrt. (agrárhiteleknél Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány). Az OTP ezzel a két garantóri intézménnyel dolgozik együtt. A garantóri intézmény az összes könnyített fedezetű hitelre vonatkozik. Vagyis ahol nincsen ingatlan fedezet, ott minden esetben a vállalkozás árbevétele alkotja a bank fedezetét, magánszemély tulajdonosok esetében ez készfizető kezesség vállalását jelenti. A bankok a garantóri intézményt veszik igénybe, hogy biztosabban hitelezzenek. Ez úgy működik, mint egy viszont biztosító: az ügyfél bizonyos összeget fizet fedezetként az állami kezesség vállaló szervnek. Az OTP minden hitelnél elvárja a garantóri fedezetet. A folyószámlahitel esetében az árbevétellel, számlaforgalommal kapcsolatosan nincs elvárás az ügyfelek felé. A normál folyószámlahitelnél követelmény, hogy a hitelkeretnek bizonyos szorzóját/többszörösét kell a számlán biztosítani a következő felülvizsgálatig. A kedvezményes hiteleknél ilyen megkötés nincs.

A hitelek során fontos kérdés a fedezet. Magánszemélyeknél a fedezet az 50%-os tulajdoni hányad, és a magánszemélyként történő kezességvállalás. Beruházások finanszírozása esetén az ingatlant vagy a gépet vonja zálogjog alá a bank, a tulajdonlapra elidegenítési és terhelési tilalmat vezetett rá (gép esetében hitelbiztosítéki nyilvántartást követel meg). Amennyiben az ügyfélnek más pénzintézetnél is van bankszámlája, az arra vonatkozó felhatalmazó levél is szolgálhat fedezetként.

Az MFB Kamatmentes Újraindítási Gyorskölcsön 2020. tavaszán indult és nemrégiben, 2021. november 30-ával zárult le. Az OTP, mint MFB Pont közvetíti az MFB által adott forrást. Az MFB programjait 8 bank közvetíti, a 8 konzorciumi tag szinte állandó, mivel ezen tevékenység ellátása speciális tudást igényel. A Gyorskölcsön az egyszerűbb hitelek közé tartozik. Az MFB bizonyos tevékenységi körökhöz kötötte a hitelfelvételt, ehhez 50 TEÁOR kódot vizsgáltak, hogy kijelölésre kerüljön mely tevékenységgel működő vállalkozások tudják igénybe venni a hitelt. Az MFB kifejezetten a járvány által sújtott területekre, ágazatokra, tevékenységi körökre (előadóművészek, kereskedők, fodrászok, kozmetikusok, vendéglátóipar) összpontosítottan határozta meg a hitelre jogosult tevékenységi kört. Ezt később kibővítették további 40 TEÁOR kóddal, azaz a hitel közel 90 tevékenységi kört fedett le. A hitel 10 éves futamidővel működik és kamatmentes, 3 éves türelmi idővel. Fedezete hasonló, mint a fent említett hitelekénél, csak nincs garantőr. Itt is ugyanúgy a tulajdonosok kezességvállalását kéri az MFB, csak nem 50%, hanem az 51%-os tulajdoni hányad kezességét. Amennyiben valaki nem akar kezességet vállalni, akkor ezt ingatlanfedezettel, óvadékfedezettel vagy bankgaranciával is ki tudja váltani. A hitel úgynevezett elszámolós hitel, vagyis az ügyfél megigényli a hitelt, megtörténik a kérelem elbírálása és a folyósítás kérvényezése. A folyósítási feltételek egyszerűek, adminisztratív terhet nem jelent a vállalkozásnak.

3. Mennyire problémás teljesíteni a feltételeket?

Mind adminisztratív, mind más szempontból egyáltalán nem jelent a vállalkozásoknak többlet terhet, mint egy normál banki hitelnél. A megszokott fedezeti feltételek mellett is inkább kedvezőbb elvárások vannak az ügyfelekkel szemben a programban. A Kamatmentes Újraindítási Gyorskölcsön folyósítása egyszerűen működött, ahhoz egyszerű folyósítási feltételeket kellett teljesíteni (NAV nullás igazolás, felhatalmazó levelek, közjegyzői okirat elektronikus formában történő benyújtása). Az MFB által adott minden típusú hitelt közjegyzői okiratba kell foglalni, a normál banki hitelekénél és a jelzáloghitelnél ez már nem így van. Az MFB azt várja el az ügyfelektől, hogy elszámoljon a nyújtott összegekkel.

4. Mire lehetett fordítani a támogatást?

A járvány miatti bevétel kiesések pótlására lehetett elsősorban fordítani, mint pl. a bérleti díjra, rezsiköltség fedezésére, bérköltségre vagy készletfeltöltésre. Az összeg felhasználásakor a beruházási cél nem elfogadott, mivel a hitel csak a forgalomkiesés miatti problémák áthidalására szolgált és nem finanszírozott beruházást. Az ügyfeleknek 9 hónap múlva kellett elszámolniuk az odaítélt összegek 40%-ával, és újabb 9 hónap múlva pedig a 60%-ával.

5. Ez a program hasonlít az MNB Növekedési Hitelprogramjához?

Nem. Bár az NHP is a szabad felhasználású forgóeszközhitelt biztosított 2020. március után (inkább a Széchenyi Újraindítási Hitel 3 éves forgóeszközhiteléhez hasonlított), azonban 2,5%-os kamatozással működött, amelyet később csökkentettek 1,5%-os kamatozásra. Ezután jelentek meg a Széchenyi Hitel Plusz programok, amelyek 0,1% és 0,2%-os kamattal működtek. A Széchenyi Hitel Plusz program 2021. júniusában leállításra került és júliusban Széchenyi Újraindítási vagy Széchenyi GO! néven újraindult (tartalmában azonban nem változott, csak a neve lett más). A korábbi NHP is (nem a járványügyhöz kapcsolódott) 2,5%-os kamatú hitelt nyújtott, amely nem banki forrásból működött, hanem refinanszírozási hitel volt.

6. Mire fordították a Kamatmentes Újraindítási Gyorskölcsönt a vállalkozások? A kijelölt célnak megfelelően történt-e a felhasználás?

Sajnos sokan nem arra fordították, amire kellett volna, pont amiatt, hogy szabad felhasználású hitel volt. Azonban nagyon sok ügyfélnek valóban életmentő volt, arra fordította, amire kellett, hogy megtartsa munkahelyeket. Sajnos volt ellenpélda is, egy szabad felhasználású hitelnél mindig van olyan, hogy nem arra fordítják, amire való.

7. Milyen következményei vannak, ha nem arra fordítják, amire kijelölték?

Semmilyen következmény nem merült fel, mivel szabad felhasználású hitel volt.

8. Előfordultak fizetési problémák?

Erre vonatkozó konkrét információ a titoktartás kötelezettsége miatt nem adható ki. Azonban általánosságban elmondható, hogy fizetési probléma merülhet fel a folyószámlahitelnél, rögtön a folyósítás után, ha a hitel túlhívottá válik. Ha az ügyfél a hitelkeretet teljesen kimeríti, akkor a kamatokra nem marad fedezet a számláján.

9. Ebben az esetben a folyószámlahitel átalakulna üzleti kamatozású hitellé?

Nem, hanem a bank felmondaná a hitelt (Újraindítási Gyorskölcsönnél). Az NHP (régóta NHP: idegen forrás) esetében átstrukturált hitellé történne az átalakítás, amely üzleti kamatozású hitel. Ha az ügyfél rendelkezik ástrukturált hitellel, akkor újabb hitelt az NHP-n belül már nem kaphat. A saját forrású hitel esetében, ahol csak a kamat volt támogatott, a hitel felmondására került sor. A monitoring során a pénzügyintézet először igyekezik az ügyfeleket a fizetésre rábírní, aztán egy idő után a bank felmondja a hitelt (lejárttá teszik, azonnal vissza kell fizetni), majd átadják a garantőrnek (beváltott hitel, ha átnyújtják a garantőrnek). A garantőr arra törekszik, hogy ne tegye tönkre a vállalkozást – hiszen komoly bevételi forrást jelent számukra –, hanem részletfizetési megállapodást köt az ügyfeleivel. Beárazzák, hogy ez egy problémás hitel és lényegesen drágább lesz. Azonban ez nem igazán jellemző.

10. Mi az MNB szerepe a támogatások kapcsán?

Az MNB-nek a források elosztásában van szerepe, a kereteket az MNB szabja meg. Közvetetten vesz részt az uniós kifizetésekben (szabályozási és ellenőrzési oldalról), közvetlenül pedig az OTP, illetve a kijelölt pénzügyintézetek.

11. A kijelölt pénzügyintézetek változnak-e pénzügyi ciklusonként?

Az MFB hiteleinek közvetítésénél állandó a 8 konzorciumi tag, vizsgázott ügyfélkörrel kell rendelkezni. A Széchenyi Újraindítási Program, Széchenyi Plusz Program és az NHP esetében biztosan változott a közvetítő bankok köre. Ez egy jó eszköz a bank kezében, hogy egy olyan ügyfelet (ha az ő bankja nem vesz részt a programban, mint közvetítő) is megszerezzen, akit egyébként nem tud más módon.

12. Mi a tapasztalat, a visszatérítendő támogatások hogyan és miben segítették a hazai kkv-k fejlődését?

Volt, aki arra fordította, amire kell, valaki meg nem. Szabad felhasználású hitel esetében nincs a banknak erre rálátása. A likviditását megerősítette a hitellel a vállalkozás, vagyis ilyen szempontból támogatta a vállalkozásokat, hogy átvészeljék ezt az időszakot.

13. A kkv-k hány százalékánál volt sikeres a visszatérítendő támogatás?

Mielőtt a vállalkozás elindít egy hitelkérelmet, tájékozódik a feltételekről és a hitelről. Azok a hitelkérelmek, amelyeket benyújtanak, jellemzően átfutnak az ellenőrzésen a bankoknál. Tehát nagy részük sikeres volt.

14. Került-e szabálytalanság (jogosulatlanság) megállapításra a támogatások folyósítása után?

A szabálytalansági eljárás banki szempontból nem értelmezhető, mert nem folyósítás, ha nem felelnek meg a feltételeknek. Az évenkénti monitoringon (Széchenyi Újraindítási hiteleknel) és az éves felülvizsgálaton (beszámoló benyújtása) túl a vállalkozás ügyvezetőjének nyilatkoznia kell arról is, hogy még mindig kkv-ként végzi tevékenységét, és nincs olyan tulajdonosa, aki már nem kkv. Ez minimális feltételnek minősül, nem lehet nem teljesíteni. Szabálytalansági eljárás ezeknél a hiteleknel azért nincs, mert nincs olyan utóellenőrzés, amely bármit is kimutatna. Az MFB hiteleinél már lényegesen több esetben fordul elő szabálytalanság, azonban ez sokkal inkább tudatlanságból adódóan. Az ország gazdasági fejlettségének szempontjából két régiót különböztet meg az MFB (támogatott és nem támogatott régió). A vállalkozás a telephelyét és a székhelyét áthelyezi a támogatott régióból a nem támogatott régióba, ezzel nem lesz jogosult a korábban már megítélt támogatásra. Ebben az esetben elindul egy szabálytalansági eljárás. Másik elképzelhető eset, amikor a szállító, akitől egy gépet megvenne, nem felel meg minden feltételnek. A szállító kis árbevételű vállalkozó, nincs olyan gazdaságilag eredményes lezárt éve, amihez a tervezett beruházás kapcsolható lenne (amelynek finanszírozásához az MFB hitelezését kívánják igénybe venni). Mivel kapcsolódás van a hitelt igénylő és a szállító között, az MFB vizsgálódik és megállítja a folyósítást.

15. Jellemző igénylési célok?

Beruházás mellett ritkán dönt a vállalkozó, nemigen jellemző. Ha a beruházási hitel mellett dönt a vállalkozás, az a futamidő hosszúsága miatt történik, illetve amiatt, hogy a visszafizetési teher a futamidő hosszúságából adódóan kisebb legyen. Sokkal inkább a bank próbálja ösztönözni a vállalkozásokat arra, hogy egy hosszabb távon megvalósuló beruházást hosszabb távú hitellel finanszírozzanak.